

BANK OCHRONY ŚRODOWISKA
SPÓŁKA AKCYJNA

**ROCZNE
SPRAWOZDANIE FINANSOWE
BANKU OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.
ZA ROK ZAKOŃCZONY DNIA 31 GRUDNIA 2015
ROKU
WRAZ Z OPINIĄ NIEZALEŻNEGO BIEGŁEGO
REWIDENTA**

Warszawa, marzec 2016

Spis treści do rocznego sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF zatwierdzonymi przez UE

	Strona
Roczny rachunek zysków i strat Banku.....	4
Roczne sprawozdanie z całkowitych dochodów Banku.....	5
Roczne sprawozdanie z sytuacji finansowej Banku.....	6
Roczne sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym Banku	7
Roczne sprawozdanie z przepływów pieniężnych	8
Dodatkowe noty objaśniające do rocznego sprawozdania finansowego	10
1. Podstawowe informacje o Banku Ochrony Środowiska S.A.	10
2. Identyfikacja skonsolidowanego sprawozdania finansowego.....	14
3. Informacje o przyjętych zasadach (polityce) rachunkowości przy sporządzaniu sprawozdania finansowego	14
4. Korekty błędów dotyczących poprzednich okresów	33
5. Ważniejsze oszacowania i oceny	34
6. Zarządzanie ryzykiem.....	38
7. Wynik z tytułu odsetek.....	90
8. Wynik z tytułu opłat i prowizji.....	91
9. Przychody z tytułu dywidend	91
10. Wynik na działalności handlowej.....	92
11. Wynik na inwestycyjnych (lokacyjnych) papierach wartościowych	92
12. Wynik z pozycji wymiany.....	92
13. Pozostałe przychody operacyjne	92
14. Pozostałe koszty operacyjne.....	93
15. Wynik odpisów (netto) z tytułu utraty wartości	93
16. Ogólne koszty administracyjne	94
17. Świadczenia pracownicze	94
18. Obciążenia podatkowe	95
19. Strata/Zysk przypadający na jedną akcję.....	96
20. Kasa, środki w Banku Centralnym	96
21. Należności od innych banków	96
22. Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	97
23. Kredyty i pożyczki udzielone klientom	97
24. Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe	99
25. Inwestycje w jednostkach zależnych	101
26. Wartości niematerialne.....	101
27. Rzeczowe aktywa trwałe	103
28. Inne aktywa	104

29. Zobowiązania wobec innych banków	105
30. Zobowiązania wobec klientów.....	105
31. Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych	106
32. Zobowiązania podporządkowane.....	107
33. Rezerwy.....	109
34. Odroczone podatek dochodowy	113
35. Pozostałe zobowiązania.....	114
36. Aktywa i zobowiązania warunkowe	114
37. Leasing operacyjny	115
38. Kapitał podstawowy.....	117
39. Kapitał z aktualizacji wyceny	119
40. Zyski zatrzymane	120
41. Płatności na bazie akcji	122
42. Informacje dodatkowe do sprawozdania z przepływów pieniężnych	125
43. Charakterystyka instrumentów pochodnych oraz transakcji wymiany walutowej	128
44. Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych	133
45. Podział instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej w zależności od sposobu pomiaru wartości godziwej.....	135
46. Sprawozdawczość dotycząca segmentów	138
47. Transakcje z podmiotami powiązanymi	142
48. Przejęcie i zbycie spółek.....	149
49. Wypłacone i zaproponowane dywidendy	149
50. Zdarzenia po dniu bilansowym.....	149
51. Wynagrodzenie dla podmiotu uprawnionego do badań sprawozdań finansowych	151

Roczny rachunek zysków i strat Banku

Działalność kontynuowana	Nota	Za rok zakończony	
		31-12-2015	31-12-2014 dane przekształcone
Przychody z tytułu odsetek i o podobnym charakterze	7	656 332	745 954
Koszty z tytułu odsetek i o podobnym charakterze	7	-402 208	-464 268
Wynik z tytułu odsetek		254 124	281 686
Przychody z tytułu opłat i prowizji	8	87 285	91 800
Koszty z tytułu opłat i prowizji	8	-12 274	-14 515
Wynik z tytułu opłat i prowizji		75 011	77 285
Przychody z tytułu dywidend	9	13 622	14 874
Wynik na działalności handlowej	10	24 919	29 438
Wynik na inwestycyjnych (lokacyjnych) papierach wartościowych	11	25 071	34 930
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń		707	-1 394
Wynik z pozycji wymiany	12	34 942	24 085
Pozostałe przychody operacyjne	13	9 200	7 100
Pozostałe koszty operacyjne	14	-16 524	-17 309
Wynik odpisów (netto) z tytułu utraty wartości	15	-112 938	-68 202
Ogólne koszty administracyjne	16,17	-354 749	-309 829
Wynik na działalności operacyjnej		-46 615	72 664
Strata/Zysk brutto		-46 615	72 664
Obciążenia podatkowe	18	7 298	-12 175
- część bieżąca		-67	-10 336
- część odroczone		7 365	-1 839
Strata/Zysk netto		-39 317	60 489
Strata/Zysk na akcję Banku w trakcie okresu (w zł)			
- podstawowy	19	-1,72	2,65
- rozwodniony	19	-1,72	2,65

Działalność zaniechana w roku 2015 oraz w roku 2014 nie wystąpiła.

Noty przedstawione na stronach od 10 do 151 stanowią integralną część niniejszego sprawozdania finansowego.

Roczne sprawozdanie z całkowitych dochodów Banku

Wyszczególnienie	Nota	Za rok zakończony	
		31-12-2015	31-12-2014 dane przekształcone
Strata/Zysk netto		-39 317	60 489
Składniki przenoszone do rachunku zysków i strat		-37 601	6 581
Strata / zysk z tyt. wyceny aktywów dostępnych do sprzedaży	42	-36 481	13 730
Wycena instrumentów pochodnych zabezpieczających przyszłe przepływy pieniężne	42	-9 940	-5 605
Podatek odroczony	34	8 820	-1 544
Składniki nie przenoszone do rachunku zysków i strat		479	-74
Przeszacowanie rezerw z tytułu świadczeń pracowniczych	42	591	-92
Podatek odroczony	34	-112	18
Całkowity dochód ogółem		-76 439	66 996

Noty przedstawione na stronach od 10 do 151 stanowią integralną część niniejszego sprawozdania finansowego.

Roczne sprawozdanie z sytuacji finansowej Banku

Wyszczególnienie	Nota	31-12-2015	31-12-2014 dane przekształcone	01-01-2014 dane przekształcone
AKTYWA				
Kasa, środki w Banku Centralnym	20	614 889	394 155	892 539
Należności od innych banków	21	139 221	264 975	140 230
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	22	99 206	-	-
Pochodne instrumenty finansowe	43	199 325	201 044	110 949
Pochodne instrumenty zabezpieczające	43	11 557	21 823	27 146
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	23	14 387 832	12 522 615	12 047 962
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe:	24	4 980 122	5 695 783	4 691 570
- dostępne do sprzedaży		4 052 074	4 705 457	3 703 055
- utrzymywane do terminu zapadalności		928 048	990 326	988 515
Inwestycje w jednostkach zależnych	25	88 298	88 148	85 639
Wartości niematerialne	26	137 952	153 705	159 413
Rzeczowe aktywa trwałe	27	32 080	46 542	56 473
Aktywa z tytułu podatku dochodowego	34	48 158	28 328	38 058
- bieżące		3 757	-	6 363
- odroczone		44 401	28 328	31 695
Inne aktywa	28	47 191	57 054	77 004
Aktywa razem		20 785 831	19 474 172	18 326 983
ZOBOWIĄZANIA				
Zobowiązania wobec Banku Centralnego		5	38	21
Zobowiązania wobec innych banków	29	216 404	354 086	443 228
Pochodne instrumenty finansowe	43	151 343	191 555	83 998
Pochodne instrumenty zabezpieczające	43	37 621	41 504	14 872
Zobowiązania wobec klientów	30	15 970 056	14 156 607	13 224 043
Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych	31	2 318 132	2 594 700	2 733 287
Zobowiązania podporządkowane	32	599 961	566 435	327 155
Rezerwy	33	17 851	9 032	8 797
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego		-	3 939	-
Pozostałe zobowiązania	35	45 444	49 813	54 250
Zobowiązania razem		19 356 817	17 967 709	16 889 651
KAPITAŁ WŁASNY				
Kapitał podstawowy	38	759 619	759 751	759 790
- kapitał zakładowy		228 732	228 732	228 732
- akcje własne		-1 294	-1 162	-1 162
- kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej		532 181	532 181	532 220
Kapitał z aktualizacji wyceny	39	-9 938	27 184	20 677
Zyski zatrzymane	40	679 333	719 528	656 865
Kapitał własny razem		1 429 014	1 506 463	1 437 332
Kapitał własny i zobowiązania razem		20 785 831	19 474 172	18 326 983

Noty przedstawione na stronach od 10 do 151 stanowią integralną część niniejszego sprawozdania finansowego

Roczne sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym Banku

Wyszczególnienie	Kapitał podstawowy (nota 38)			Kapitał z aktualizacji wyceny (nota 39)	Zyski zatrzymane (nota 40)			Razem kapitał własny
	Kapitał zakładowy	Akcje własne	Kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej		Pozostały kapitał zapasowy	Fundusz ogólnego ryzyka	Niepodzielony wynik finansowy	
Stan na 01-01-2015	228 732	-1 162	532 181	27 184	618 641	48 302	52 585	1 506 463
Wynik netto	-	-	-	-	-	-	-39 317	-39 317
Pozostałe całkowite dochody	-	-	-	-37 122	-	-	-	-37 122
Całkowity dochód ogółem	-	-	-	-37 122	-	-	-39 317	-76 439
Nabycie akcji własnych	-	-132	-	-	-	-	-	-132
Opcje menadżerskie	-	-	-	-	-878	-	-	-878
Podział wyniku, w tym:	-	-	-	-	58 393	-	-58 393	-
Przeniesienie wyniku na pozostałe kapitały	-	-	-	-	60 828	-	-60 828	-
Pokrycie straty z lat ubiegłych	-	-	-	-	-2 435	-	2 435	-
Stan na 31-12-2015	228 732	-1 294	532 181	-9 938	676 156	48 302	-45 125	1 429 014
Stan na 01-01-2014	228 732	-1 162	532 220	20 677	563 670	48 302	50 362	1 442 801
Strata z lat ubiegłych	-	-	-	-	-	-	-5 469	-5 469
Stan na 01-01-2014	228 732	-1 162	532 220	20 677	563 670	48 302	44 893	1 437 332
Wynik netto	-	-	-	-	-	-	60 489	60 489
Pozostałe całkowite dochody	-	-	-	6 507	-	-	-	6 507
Całkowity dochód ogółem	-	-	-	6 507	-	-	60 489	66 996
Nabycie akcji własnych	-	-1 146	-	-	-	-	-	-1 146
Realizacja wypłat wynagrodzenia zmiennego w akcjach	-	1 146	-39	-	-	-	-	1 107
Opcje menadżerskie	-	-	-	-	2 174	-	-	2 174
Podział wyniku, w tym:	-	-	-	-	52 797	-	-52 797	-
Przeniesienie wyniku na pozostałe kapitały	-	-	-	-	62 911	-	-62 911	-
Pokrycie straty z lat ubiegłych	-	-	-	-	-10 114	-	10 114	-
Stan na 31-12-2014	228 732	-1 162	532 181	27 184	618 641	48 302	52 585	1 506 463

Noty przedstawione na stronach od 10 do 151 stanowią integralną część niniejszego sprawozdania finansowego.

Roczne sprawozdanie z przepływów pieniężnych

Metoda pośrednia	Nota	Za rok zakończony	
		31-12-2015	31-12-2014 dane przekształcone
PRZEPŁYWY PIENIĘŻNE Z DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ			
Strata/Zysk brutto		-46 615	72 664
Korekty razem:		305 929	-539 490
Amortyzacja	16	43 751	40 691
Odsetki z działalności inwestycyjnej		-42 482	-48 237
Zysk z tytułu działalności inwestycyjnej – sprzedaż środków trwałych	42	-2 615	-
Odsetki z działalności finansowej		112 181	125 970
Niezrealizowane różnice kursowe z działalności finansowej		21 460	54 059
Dywidendy otrzymane w tym:	9	-13 622	-14 874
dywidendy od jednostek zależnych wykazywane w działalności inwestycyjnej		-8 500	-10 400
Dywidendy otrzymane od papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży		5 122	4 474
Zmiana stanu papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu		-99 206	-
Zmiana stanu aktywów i zobowiązań z tytułu wyceny pochodnych instrumentów finansowych i zabezpieczających	42	-42 050	43 812
Zmiana stanu należności od innych banków	42	139 562	-194 762
Zmiana stanu kredytów i pożyczek udzielonych klientom		-1 865 217	-456 616
Zmiana stanu inwestycyjnych (lokacyjnych) papierów wartościowych	42	366 530	-956 520
Zmiana stanu pozostałych aktywów	42	6 767	26 771
Zmiana stanu zobowiązań wobec innych banków i Banku Centralnego		-137 715	-89 125
Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów		1 813 449	932 564
Zmiany stanu rezerw	42	9 410	143
Zmiana stanu innych zobowiązań i podatku dochodowego	42	-1 633	-2 758
Zapłacony podatek dochodowy		-7 763	-5 082
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej		259 314	-466 826
PRZEPŁYWY PIENIĘŻNE Z DZIAŁALNOŚCI INWESTYCYJNEJ			
Wpływy		275 683	56 826
Wykup papierów wartościowych utrzymywanych do terminu zapadalności		217 529	-
Odsetki otrzymane od papierów wartościowych utrzymywanych do terminu zapadalności		44 994	46 426
Zbycie rzeczowych aktywów trwałych		4 660	-
Dywidendy otrzymane		8 500	10 400
Wydatki		-174 012	-27 724
Nabycie akcji w jednostce zależnej		-7	-2 216
Nabycie wartości niematerialnych	26	-11 851	-18 663
Nabycie rzeczowych aktywów trwałych	27	-4 391	-6 845
Nabycie papierów wartościowych utrzymywanych do terminu zapadalności		-157 763	-
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		101 671	29 102

Metoda pośrednia	Nota	Za rok zakończony	
		31-12-2015	31-12-2014 dane przekształcone
PRZEPLYWY PIENIĘŻNE Z DZIAŁALNOŚCI FINANSOWEJ			
Wpływy		543 324	1 006 989
Wpływy z obligacji emitowanych przez Bank		543 324	1 006 989
w tym obligacje podporządkowane		32 500	233 000
Wydatki		-920 139	-1 087 477
Nabycie akcji własnych		-132	-1 146
Wykup obligacji emitowanych przez Bank		-794 000	-949 600
Odsetki zapłacone od obligacji emitowanych przez Bank		-126 007	-136 731
w tym od obligacji podporządkowanych		-26 151	-18 029
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej		-376 815	-80 488
PRZEPLYWY PIENIĘŻNE NETTO, RAZEM		-15 830	-518 212
BILANSOWA ZMIANA STANU ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH I EKWIWALENTÓW ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH		-15 830	-518 212
ŚRODKI PIENIĘŻNE I EKWIWALENTY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH NA POCZĄTEK OKRESU		2 455 124	2 973 336
ŚRODKI PIENIĘŻNE I EKWIWALENTY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH NA KONIEC OKRESU w tym:	42	2 439 294	2 455 124
środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych o ograniczonej możliwości dysponowania	42	514 209	476 572

Noty przedstawione na stronach od 10 do 151 stanowią integralną część niniejszego sprawozdania finansowego.

Dodatkowe noty objaśniające do rocznego sprawozdania finansowego

1. Podstawowe informacje o Banku Ochrony Środowiska S.A.

1.1. Bank Ochrony Środowiska S.A.

Bank Ochrony Środowiska S.A. z siedzibą w Warszawie przy ul. Żelaznej 32 został utworzony na podstawie decyzji Prezesa Narodowego Banku Polskiego (NBP) Nr 42 z dnia 15 września 1990 roku i aktu notarialnego z dnia 28 września 1990 roku o utworzeniu Banku. Bank jest wpisany do Krajowego Rejestru Sądowego Sądu Rejonowego dla miasta stołecznego Warszawy XII Wydział Gospodarczy pod numerem KRS 0000015525 oraz posiada numer statystyczny REGON 006239498.

Według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) działalność Banku została zaklasyfikowana jako PKD 6419Z.

Czas trwania Banku jest nieoznaczony.

Zgodnie ze Statutem BOŚ S.A., misją Banku jest wspieranie przedsięwzięć służących rozwojowi przemysłu i usług w zakresie ochrony środowiska, rozwojowi rynku produktów i usług związanych z ekologią oraz promowanie i kreowanie postaw proekologicznych i inicjatyw na rzecz ochrony środowiska naturalnego.

Według statutu przedmiotem działalności Banku jest gromadzenie środków pieniężnych, udzielanie kredytów, dokonywanie rozliczeń pieniężnych, wykonywanie innych usług bankowych oraz świadczenie finansowych usług konsultacyjno-doradczych.

Do zakresu działania Banku należy:

- przyjmowanie wkładów pieniężnych płatnych na żądanie lub z nadejściem oznaczonego terminu oraz prowadzenie rachunków tych wkładów,
- prowadzenie innych rachunków bankowych,
- udzielanie kredytów,
- udzielanie i potwierdzanie gwarancji bankowych oraz otwieranie i potwierdzanie akredytyw,
- emitowanie bankowych papierów wartościowych,
- przeprowadzanie bankowych rozliczeń pieniężnych,
- wydawanie instrumentu pieniądza elektronicznego,
- udzielanie pożyczek pieniężnych,
- wykonywanie operacji czekowych i wekslowych,
- wydawanie kart płatniczych oraz wykonywanie operacji przy ich użyciu,
- nabywanie i zbywanie wierzytelności pieniężnych,
- przechowywanie przedmiotów i papierów wartościowych oraz udostępnianie skrytek sejfowych,
- prowadzenie skupu i sprzedaży wartości dewizowych,
- udzielanie i potwierdzanie poręczeń,
- wykonywanie czynności zleconych, związanych z emisją papierów wartościowych,
- pośrednictwo w dokonywaniu przekazów pieniężnych oraz rozliczeń w obrocie dewizowym,
- pełnienie funkcji banku depozytariusza.

Do zakresu działania Banku należy ponadto:

- obejmowanie lub nabywanie akcji i praw z akcji, udziałów innej osoby prawnej i jednostek uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych,
- zaciąganie zobowiązań związanych z emisją papierów wartościowych,

- dokonywanie obrotu papierami wartościowymi,
- wykonywanie terminowych operacji finansowych,
- dokonywanie, na warunkach uzgodnionych z dłużnikiem, zamiany wierzytelności na składniki majątku dłużnika,
- nabywanie i zbywanie nieruchomości,
- świadczenie usług konsultacyjno-doradczych w sprawach finansowych, w szczególności w zakresie związanym z ekologią,
- świadczenie usług faktoringowych,
- przyjmowanie i przekazywanie zleceń nabycia lub zbycia instrumentów finansowych z zastrzeżeniem, że przedmiotem czynności mogą być wyłącznie papiery wartościowe emitowane przez Skarb Państwa, lub Narodowy Bank Polski, lub inne niedopuszczone do obrotu zorganizowanego instrumenty finansowe oraz obligacje, o których mowa w art. 39p ust.1 ustawy z dnia 27 października 1994 roku o autostradach płatnych oraz o Krajowym Funduszu Drogowym, a także wykonywanie takich zleceń na rachunek dającego zlecenie,
- świadczenie usług agenta firmy inwestycyjnej,
- świadczenie usług pośrednictwa ubezpieczeniowego,
- prowadzenie czynności windykacyjnych na zlecenie banków oraz podmiotów, z którymi Bank zawarł umowy o wspólnym finansowaniu lub umowy o realizację działań w ramach programów operacyjnych.

Od dnia 24 stycznia 1997 roku decyzją Zarządu Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie (GPW), akcje Banku zostały dopuszczone do obrotu na GPW w Warszawie i zakwalifikowane do działu finanse - sektor bankowy.

Niniejsze roczne sprawozdanie finansowe BOŚ S.A. zostało w dniu 18 marca 2016 roku zatwierdzone przez Zarząd Banku do publikacji na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie w dniu 21 marca 2016 roku.

1.2. Skład osobowy Zarządu oraz Rady Nadzorczej BOŚ S.A.

(a) Skład Zarządu Banku

Skład Zarządu Banku na 31 grudnia 2015 roku przedstawiał się następująco:

Dariusz Daniluk	- Prezes Zarządu,
Stanisław Kolasiński	- Wiceprezes - pierwszy zastępca Prezesa Zarządu,
Piotr Bolesław Lisiecki	- Wiceprezes Zarządu.

W dniu 29 maja 2015 r. Rada Nadzorcza Banku odwołała:

- Pana Mariusza Klimczaka ze stanowiska Prezesa Zarządu Banku,
 - Pana Adama Grzebielucha ze stanowiska Wiceprezesa Zarządu Banku
- oraz
- powierzyła pełnienie obowiązków Prezesa Zarządu Panu Dariuszowi Danilukowi, Wiceprezesowi Zarządu Banku.

W dniu 2 lipca 2015 r. Rada Nadzorcza Banku podjęła uchwałę w sprawie powołania Pana Dariusza Daniluka - dotychczasowego Wiceprezesa Zarządu, p.o. Prezesa Zarządu na stanowisko Prezesa Zarządu BOŚ S.A., pod warunkiem uzyskania zgody Komisji Nadzoru Finansowego.

W dniu 15 września 2015 r. Rada Nadzorcza BOŚ S.A. odwołała Pana Pawła Kazimierza Lemańczyka ze stanowiska Wiceprezesa Zarządu Banku oraz powołała Pana Piotra Bolesława Lisieckiego na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku.

W dniu 22 września 2015 r. Komisja Nadzoru Finansowego wyraziła zgodę na powołanie Pana Dariusza Daniluka na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Ochrony Środowiska S.A.

W dniu 7 stycznia 2016 r. Rada Nadzorcza Banku uzupełniła skład Zarządu Banku o dwóch Członków, powołując:

- Pana Pawła Adama Piterę na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku,
- Pana Sławomira Wojciecha Zawadzkiego na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku.

Nowo powołani Członkowie Zarządu objęli swoje funkcje z dniem 11 stycznia 2016 r.

W dniu 15 lutego 2016 r. Rada Nadzorcza BOŚ S.A. odwołała Pana Dariusza Daniluka ze stanowiska Prezesa Zarządu Banku oraz Pana Piotra Bolesława Lisieckiego ze stanowiska Wiceprezesa Zarządu Banku. Jednocześnie Rada Nadzorcza powierzyła pełnienie obowiązków Prezesa Zarządu Banku Panu Sławomirowi Zawadzkiemu, Wiceprezesowi Zarządu BOŚ S.A. oraz delegowała Członka Rady Nadzorczej BOŚ S.A., Pana Oskara Kowalewskiego do czasowego pełnienia obowiązków Wiceprezesa Zarządu Banku na okres trzech miesięcy.

W związku z powyższym skład Zarządu na dzień 18 marca 2016 r. przedstawiał się następująco:

Sławomir Wojciech Zawadzki	- Wiceprezes Zarządu pełniący obowiązki Prezesa Zarządu,
Stanisław Kolasiński	- Wiceprezes - pierwszy zastępca Prezesa Zarządu,
Paweł Adam Pitera	- Wiceprezes Zarządu,
Oskar Marek Kowalewski	- Członek Rady Nadzorczej Banku delegowany do czasowego pełnienia obowiązków Wiceprezesa Zarządu.

Skład Zarządu Banku na 31 grudnia 2014 roku przedstawiał się następująco:

Mariusz Klimczak	- Prezes Zarządu,
Stanisław Kolasiński	- Wiceprezes - pierwszy zastępca Prezesa Zarządu,
Dariusz Daniluk	- Wiceprezes Zarządu,
Adam Zbigniew Grzebieluch	- Wiceprezes Zarządu,
Paweł Kazimierz Lemańczyk	- Wiceprezes Zarządu.

(b) Skład Rady Nadzorczej Banku

W skład Rady Nadzorczej Banku na 31 grudnia 2015 roku wchodził:

Jacek Czesław Ciepluch	– Przewodniczący,
Piotr Bogdan Kaczyński	– Wiceprzewodniczący,
Adam Grzegorz Wasiak	– Sekretarz,

Członkowie:

Bartosz Zbigniew Januszewski,
Józef Koziół,
Marek Ignacy Mielczarek,
Ryszard Ochwat,
Adam Aleksander Wojtaś.

W dniu 10 czerwca 2015 r. w trakcie obrad Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia BOŚ S.A. Pan Marcin Likierski, Przewodniczący Rady Nadzorczej Banku, złożył rezygnację z członkostwa w Radzie Nadzorczej BOŚ S.A. Uzasadnienie rezygnacji zostało podane przez Bank do publicznej wiadomości w raporcie bieżącym nr 24/2015 w dniu 10.06.2015 r.

Zwyczajne Walne Zgromadzenie BOŚ S.A. na posiedzeniu w dniu 10 czerwca 2015 roku podjęło uchwały w sprawie:

- odwołania ze składu Rady Nadzorczej Banku Pana Mariusza Romana Karpińskiego oraz Pana Andrzeja Kazimierza Kraszewskiego, oraz
- powołania do składu Rady Nadzorczej Banku Pana Bartosza Zbigniewa Januszewskiego oraz Pana Marka Ignacego Mielczarka.

Rada Nadzorcza Banku na posiedzeniu w dniu 2 lipca 2015 r. na Przewodniczącego wybrała Pana Jacka Czesława Cieplucha.

W dniu 15 lutego 2016 r. w trakcie obrad Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia BOŚ S.A. Pan Jacek Ciepluch, Przewodniczący Rady Nadzorczej Banku, złożył rezygnację z członkostwa w Radzie Nadzorczej BOŚ S.A.

Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie BOŚ S.A. w dniu 15 lutego 2016 r. podjęło uchwały w sprawie:

- odwołania ze składu Rady Nadzorczej Banku: Pana Bartosza Zbigniewa Januszewskiego, Pana Piotra Bogdana Kaczyńskiego, Pana Józefa Koziola, Pana Marka Ignacego Mielczarka, Pana Ryszarda Ochwat, Pana Adama Grzegorza Wasiaka oraz Pana Adama Aleksandra Wojtasia,
- powołania w skład Rady Nadzorczej: Pana Oskara Marka Kowalewskiego, Pana Andrzeja Kurnickiego, Pana Andrzeja Grzegorza Matysiaka, Panią Annę Stanisławę Milewską, Pana Pawła Wojciecha Mzyka, Pana Piotra Sadownika, Pana Mariana Szołuchę, Pana Emila Stanisława Ślązaka, Pana Wojciecha Piotra Wardackiego.

Na posiedzeniu w dniu 15 lutego 2016 roku Rada Nadzorcza Banku wybrała Pana Wojciecha Piotra Wardackiego na Przewodniczącego Rady, Pana Andrzeja Grzegorza Matysiaka na Wiceprzewodniczącego Rady oraz Pana Andrzeja Kurnickiego na Sekretarza Rady.

Jednocześnie Rada delegowała Członka Rady Nadzorczej BOŚ S.A., Pana Oskara Kowalewskiego do czasowego pełnienia obowiązków Wiceprezesa Zarządu Banku na okres trzech miesięcy.

W związku z powyższym w skład Rady Nadzorczej na dzień 18 marca 2016 r. wchodził:

Wojciech Piotr Wardacki – Przewodniczący,
Andrzej Grzegorz Matysiak – Wiceprzewodniczący,
Andrzej Kurnicki – Sekretarz,

Członkowie:

Anna Stanisława Milewska,
Paweł Wojciech Mzyk,
Piotr Sadownik,
Marian Szołucha,
Emil Stanisław Ślązak.

W skład Rady Nadzorczej Banku na 31 grudnia 2014 roku wchodził:

Marcin Likierski – Przewodniczący,
Piotr Bogdan Kaczyński – Wiceprzewodniczący,
Adam Grzegorz Wasiak – Sekretarz,

Członkowie:

Jacek Czesław Ciepluch,
Józef Koziol,
Andrzej Kazimierz Kraszewski,
Mariusz Roman Karpiński,
Ryszard Ochwat,
Adam Aleksander Wojtaś.

2. Identyfikacja skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Bank Ochrony Środowiska S.A. sporządził również skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku, które zostało w dniu 18 marca 2016 roku zatwierdzone przez Zarząd do publikacji w dniu 21 marca 2016 roku.

3. Informacje o przyjętych zasadach (polityce) rachunkowości przy sporządzaniu sprawozdania finansowego

3.1. Podstawa sporządzenia

Roczne sprawozdanie finansowe Banku Ochrony Środowiska S.A. (BOŚ S.A., Bank, Spółka) obejmuje:

- rachunek zysków i strat za okres 12 miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku oraz dane porównawcze za okres 12 miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2014 roku ,
- sprawozdanie z całkowitych dochodów za okres 12 miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku oraz dane porównawcze za okres 12 miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2014 roku,
- sprawozdanie z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz dane porównawcze na dzień 31 grudnia 2014 roku i 1 stycznia 2014 roku,
- sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym za okres 12 miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku oraz dane porównawcze za okres 12 miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2014 roku,
- sprawozdanie z przepływów pieniężnych za okres 12 miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku oraz zawiera dane porównawcze za okres 12 miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2014 roku,
- dodatkowe noty objaśniające.

Niniejsze roczne sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) w wersji zatwierdzonej przez Unię Europejską (UE) obowiązującymi na dzień sprawozdawczy tj. 31 grudnia 2015 roku przy zastosowaniu takich samych zasad rachunkowości dla każdego z okresów.

MSSF obejmują standardy i interpretacje zaakceptowane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR) oraz Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (KIMSF).

Niniejsze roczne sprawozdanie finansowe zostało sporządzone według zasady kosztu historycznego z wyjątkiem wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży i papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu oraz wszystkich kontraktów pochodnych wycenianych do wartości godziwej. Stosowane zasady rachunkowości zostały szczegółowo opisane w nocie 3.3-3.29 niniejszego sprawozdania finansowego.

Niniejsze roczne sprawozdanie finansowe jest sporządzone w złotych polskich (zł), a wszystkie wartości, o ile nie przedstawiono inaczej, podawane są w tysiącach złotych (tys. zł).

Niniejsze roczne sprawozdanie finansowe zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez Bank w dającej się przewidzieć przyszłości, tj. co najmniej 12 miesięcy od dnia bilansowego.

Wpływ na wykazanie przez Bank straty za rok 2015 miały zdarzenia jednorazowe m.in.:

- dodatkowa opłata na BFG w kwocie 28,2 mln zł w związku z ogłoszeniem upadłości Spółdzielczego Banku Rzemiosła i Rolnictwa w Wołominie w Wołominie i związanej z tym wypłaty środków gwarantowanych;
- opłata na Fundusz Wsparcia Kredytobiorców w kwocie 9,0 mln zł, utworzony na cele pomocowe kredytobiorcom indywidualnym, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialnej.

W związku z art. 142 Prawa bankowego zobowiązującym banki, w razie powstania straty bilansowej, do zawiadomienia o tym Komisji Nadzoru Finansowego oraz przedstawienia jej programu postępowania naprawczego, Zarząd Banku rozpoczął prace nad przygotowaniem programu postępowania naprawczego. Podstawowym celem Programu jest stworzenie warunków wzrostu

efektywności działania Banku Ochrony Środowiska S.A. rozumianej jako osiągnięcie trwałej rentowności oraz pozwalającej na zachowanie bezpieczeństwa kapitałowego.

Zarząd Banku podjął działania zmierzające do przeprowadzenia podwyższenia kapitału zakładowego BOŚ S.A. W dniu 15 lutego 2016 r. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie BOŚ S.A. podjęło uchwałę w sprawie zatwierdzenia harmonogramu podwyższenia kapitału zakładowego BOŚ S.A. Terminy podejmowanych działań, objętych Harmonogramem podwyższenia kapitału zakładowego Banku Ochrony Środowiska S.A. zostały zaproponowane przez Zarząd, przy założeniu realizowania przez Bank dokapitalizowania w drodze emisji prywatnej akcji. W dniu 26 lutego 2016 r. Rada Nadzorcza BOŚ S.A., realizując przyjęty przez NWZ BOŚ S.A. harmonogram podwyższenia kapitału zakładowego BOŚ S.A., pozytywnie zaopiniowała przedstawione przez Zarząd Banku warunki podwyższenia kapitału zakładowego Banku, poprzez emisję akcji serii U. Wartość planowanej przez Bank emisji nowych akcji wynosi od 300 mln zł do 600 mln zł. Zamiarem Zarządu Banku jest pozyskanie kapitału na poziomie nie niższym niż 400 mln zł, co umożliwi Bankowi organiczny rozwój, generowanie środków na realizację misji w zakresie finansowania inwestycji ekologicznych i zrównoważonego rozwoju. Podwyższenie kapitału pozwoli na spełnienie dodatkowych wymogów kapitałowych nałożonych przez KNF na Bank od 1 stycznia 2016 r.

Biorąc pod uwagę opisane czynniki, na dzień zatwierdzenia niniejszego rocznego sprawozdania finansowego nie stwierdza się istnienia okoliczności wskazujących na zagrożenie kontynuowania działalności przez Bank w okresie co najmniej 12 miesięcy po dniu bilansowym na skutek zamierzonego lub przymusowego zaniechania bądź ograniczenia dotychczasowej działalności.

W niniejszym rocznym sprawozdaniu finansowym zastosowano takie same zasady rachunkowości, jakie zastosowano przy sporządzaniu rocznego sprawozdania finansowego za 2014 rok z wyjątkiem zastosowania następujących zmian do standardów oraz nowych interpretacji obowiązujących dla okresów rocznych rozpoczynających się w dniu 1 stycznia 2015 roku:

1) Zmiany wynikające z przeglądu MSSF 2011-2013 obejmujące:

– Zmiany do MSSF 3 Połączenia przedsięwzięć

Zmiany wyjaśniają, że nie tylko wspólne przedsięwzięcia, ale również wspólne ustalenia umowne pozostają poza zakresem MSSF 3. Wyjątek ten stosuje się jedynie do sporządzania sprawozdania finansowego wspólnego ustalenia umownego. Zmiana ta stosowana jest prospektywnie.

– Zmiany do MSSF 13 Wycena według wartości godziwej

Zmiany wyjaśniają, że wyjątek dotyczący portfela inwestycyjnego ma zastosowanie nie tylko do aktywów finansowych i zobowiązań finansowych, ale także do innych umów objętych MSR 39. Zmiany stosuje się prospektywnie.

– Zmiany do MSR 40 Nieruchomości inwestycyjne

Opis dodatkowych usług opisany w MSR 40 rozróżnia nieruchomości inwestycyjne od nieruchomości zajmowanych przez właściciela (to jest od rzeczowych aktywów trwałych). Zmiana stosowana jest prospektywnie i wyjaśnia, że to MSSF 3, a nie definicja dodatkowych usług zawarta w MSR 40, używany jest do określenia czy transakcja jest nabyciem aktywa czy też przedsięwzięcia.

2) KIMSF 21 Opłaty publiczne

Interpretacja wyjaśnia, że jednostka ujmuje zobowiązanie z tytułu opłaty publicznej w momencie, gdy nastąpi zdarzenie obligujące, czyli działanie, które wywołuje konieczność uiszczenia opłaty zgodnie z przepisami. W przypadku opłat należnych po przekroczeniu minimalnego progu, jednostka nie rozpoznaje zobowiązania do momentu, gdy zostanie osiągnięty ten próg. KIMSF 21 stosowany jest retrospektywnie.

Biorąc pod uwagę stanowisko Ministerstwa Finansów oraz Komisji Nadzoru Finansowego dotyczące sposobu zastosowania wymogów KIMSF 21 w odniesieniu do opłat wnoszonych na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego (BFG), Bank zdecydował się o liniowym rozpoznaniu kosztów ponoszonych na rzecz BFG przez cały rok 2015, podobnie jak to miało miejsce w latach ubiegłych.

Bank nie zdecydował się na wcześniejsze zastosowanie żadnego innego standardu, interpretacji lub zmiany, która została opublikowana, lecz nie weszła dotychczas w życie w świetle przepisów Unii Europejskiej.

Zastosowanie powyższych zmian nie miało wpływu na sytuację finansową, wyniki działalności Banku, ani też na zakres informacji prezentowanych w niniejszym sprawozdaniu finansowym Banku.

3.2. Nowe standardy i interpretacje, które zostały opublikowane, a nie weszły jeszcze w życie

Następujące standardy i interpretacje zostały wydane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości lub Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej, a nie weszły jeszcze w życie:

- Zmiany wynikające z przeglądu MSSF 2010-2012 (opublikowano dnia 12 grudnia 2013 roku) – niektóre ze zmian mają zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 lipca 2014 roku lub później, a niektóre prospektywnie dla transakcji mających miejsce dnia 1 lipca 2014 roku lub później, w UE mające zastosowanie najpóźniej dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 lutego 2015 roku lub później,
- Zmiany do MSSF 11 Rozliczenie nabycia udziału we wspólnej działalności (opublikowano dnia 6 maja 2014 roku) - mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2016 roku lub później,
- Zmiany do MSR 19 Programy określonych świadczeń: Składki pracownicze (opublikowano dnia 21 listopada 2013 roku) – mająca zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 lipca 2014 roku lub później, w UE mające zastosowanie najpóźniej dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 lutego 2015 roku lub później,
- Zmiany do MSR 16 oraz MSR 38 Wyjaśnienie dopuszczalnych metod amortyzacji (opublikowano dnia 12 maja 2014 roku) – mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2016 roku lub później,
- Zmiany do MSR 16 i MSR 41 Rolnictwo: rośliny produkcyjne (opublikowano dnia 30 czerwca 2014 roku) – mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2016 roku lub później,
- Zmiany do MSR 27 Metoda praw własności w jednostkowym sprawozdaniu finansowym (opublikowano dnia 12 sierpnia 2014 roku) – mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2016 roku lub później,
- Zmiany wynikające z przeglądu MSSF 2012-2014 (opublikowano dnia 25 września 2014 roku) - mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2016 roku lub później,
- Zmiany do MSR 1 Ujawnienia (opublikowano dnia 18 grudnia 2014 roku) - mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2016 roku lub później.

Spółka nie zdecydowała się na wcześniejsze zastosowanie żadnego standardu, interpretacji lub zmiany, które zostały opublikowane, lecz nie weszły dotychczas w życie.

Zarząd nie przewiduje, aby wprowadzenie powyższych standardów oraz interpretacji miało istotny wpływ na stosowane przez Spółkę zasady (politykę) rachunkowości.

Standardy i Interpretacje przyjęte przez RMSR, ale jeszcze niezatwierdzone do stosowania w UE

MSSF w kształcie zatwierdzonym przez UE nie różnią się obecnie w znaczący sposób od regulacji przyjętych przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR), z wyjątkiem poniższych standardów, zmian do standardów i interpretacji, które według stanu na dzień (dzień publikacji sprawozdania finansowego) nie zostały jeszcze przyjęte do stosowania w UE (poniższe daty wejścia w życie odnoszą się do standardów w wersji pełnej):

- MSSF 9 Instrumenty Finansowe (opublikowano dnia 24 lipca 2014 roku) – do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzony przez UE - mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku lub później,
- MSSF 14 Regulacyjne rozliczenia międzyokresowe (opublikowano dnia 30 stycznia 2014 roku) – zgodnie z decyzją Komisji Europejskiej proces zatwierdzania standardu w wersji wstępnej nie

- zostanie zainicjowany przed ukazaniem się standardu w wersji ostatecznej - do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzony przez UE – mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2016 roku lub później,
- MSSF 15 Przychody z tytułu umów z klientami (opublikowano dnia 28 maja 2014 roku), obejmujący zmiany do MSSF 15 Data wejścia w życie MSSF 15 (opublikowano dnia 11 września 2015 roku) – do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzony przez UE – mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku lub później,
 - Zmiany do MSSF 10 i MSR 28 Transakcje sprzedaży lub wniesienia aktywów pomiędzy inwestorem a jego jednostką stowarzyszoną lub wspólnym przedsięwzięciem (opublikowano dnia 11 września 2014 roku) – nie podjęto decyzji odnośnie terminu, w którym EFRAG przeprowadzi poszczególne etapy prac prowadzących do zatwierdzenia niniejszych zmian - do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzone przez UE - termin wejścia w życie został odroczony przez RMSR na czas nieokreślony,
 - Zmiany do MSSF 10, MSSF 12 i MSR 28 Jednostki inwestycyjne: Zastosowanie wyjątku dotyczącego konsolidacji (opublikowano dnia 18 grudnia 2014 roku) – do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzone przez UE - mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2016 roku lub później,
 - MSSF 16 Leasing (opublikowano dnia 13 stycznia 2016 roku) - nie podjęto decyzji odnośnie terminu, w którym EFRAG przeprowadzi poszczególne etapy prac prowadzących do zatwierdzenia niniejszych zmian do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzony przez UE - mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2019 roku lub później,
 - Zmiany do MSR 12 Ujmowanie aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego wynikających z nierozliczonych strat podatkowych (opublikowano dnia 19 stycznia 2016 roku) – do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzone przez UE – mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2017 roku lub później,
 - Zmiany do MSR 7 Inicjatywa w zakresie ujawniania informacji (opublikowano dnia 29 stycznia 2016 roku) – do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzone przez UE – mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2017 roku lub później.

3.3. Sprawozdawczość według segmentów operacyjnych

Segment operacyjny jest częścią składową BOŚ S.A., angażującą się w działalność gospodarczą, w związku z którą może uzyskiwać przychody oraz ponosić koszty, oraz której wyniki są regularnie przeglądane przez Zarząd Banku. Ponadto wyniki te są wykorzystywane przy podejmowaniu decyzji o alokacji zasobów do segmentu oraz przy ocenie wyników działalności segmentu. Dla każdego z wydzielonych segmentów są dostępne oddzielne informacje finansowe.

Sprawozdawczość dotycząca segmentów jest oparta na tej samej podstawie, co zastosowana do celów sprawozdawczości wewnętrznej.

Zgodnie z MSSF 8 Bank wyodrębnił następujące segmenty operacyjne:

- pion korporacji i finansów publicznych,
- pion detaliczny,
- działalność skarbową i inwestycyjną,
- pozostałe (nieulokowane w segmentach).

Bank nie prowadzi działalności zdywersyfikowanej pod względem geograficznym. Szczegółowy opis zasad sprawozdawczości według segmentów przedstawiono w nocie 46.

3.4. Wycena pozycji wyrażonych w walutach obcych

(a) Waluta funkcjonalna i waluta prezentacji

Pozycje zawarte w sprawozdaniach finansowych wycenia się w walucie podstawowego środowiska gospodarczego, w którym dana jednostka prowadzi działalność („waluta funkcjonalna”). Roczne sprawozdanie finansowe prezentowane jest w złotych polskich, które są walutą funkcjonalną i walutą prezentacji.

(b) Transakcje i salda

Transakcje wyrażone w walutach obcych przeliczane są na walutę funkcjonalną według kursu obowiązującego w dniu transakcji. Zyski i straty z tytułu rozliczenia tych transakcji oraz wyceny bilansowej aktywów i zobowiązań wyrażonych w walutach obcych ujmują się w rachunku zysków i strat. Różnice kursowe z tytułu pozycji niepieniężnych, takich jak aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, wykazuje się w ramach zysków i strat z tytułu zmian wartości godziwej. Różnice kursowe z tytułu takich pozycji niepieniężnych jak instrumenty kapitałowe zaklasyfikowane do aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, uwzględnia się w pozostałych dochodach całkowitych.

Zmiana wartości godziwej pieniężnych aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży obejmuje różnice kursowe wynikające z wyceny według zamortyzowanego kosztu, które ujmowane są w rachunku zysków i strat.

Do przeliczenia pozycji bilansowych na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku zastosowano średnie kursy ogłoszone przez NBP odpowiednio na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku, które wyniosły:

	2015	2014
zł za 1 EUR	4,2615	4,2623
zł za 1 USD	3,9011	3,5072
zł za 1 CHF	3,9394	3,5447

Do przeliczenia pozycji rachunków i strat za okres od 1 stycznia 2015 roku do 31 grudnia 2015 roku oraz za okres od 1 stycznia 2014 roku oraz do 31 grudnia 2014 roku zastosowano średnie arytmetyczne średnich kursów ogłoszonych przez NBP na ostatni dzień każdego miesiąca odpowiednio w okresie od 1 stycznia 2015 roku do 31 grudnia 2015 roku oraz w okresie od 1 stycznia 2014 roku do 31 grudnia 2014 roku, które wyniosły:

	2015	2014
zł za 1 EUR	4,1848	4,1893
zł za 1 USD	3,7928	3,1784
zł za 1 CHF	3,9341	3,4542

3.5. Przychody i koszty z tytułu odsetek

W rachunku zysków i strat ujmowane są wszystkie przychody odsetkowe dotyczące instrumentów finansowych wycenianych według kosztu zamortyzowanego przy wykorzystaniu metody efektywnej stopy procentowej, aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży oraz aktywów finansowych wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy.

Metoda efektywnej stopy procentowej jest metodą obliczania zamortyzowanej wartości początkowej aktywów lub zobowiązań finansowych oraz alokacji przychodów lub kosztów z tytułu odsetek do właściwego okresu. Efektywna stopa procentowa to stopa, dla której zdyskontowane przyszłe płatności lub wpływy pieniężne są równe bieżącej wartości bilansowej netto danego aktywa lub zobowiązania finansowego. Obliczając efektywną stopę procentową, Bank szacuje przepływy pieniężne uwzględniając wszystkie warunki umowne danego instrumentu finansowego (np. opcje wcześniejszej spłaty niepodlegające wydzieleniu), nie biorąc jednak pod uwagę możliwych przyszłych strat z tytułu niespłaconych kredytów. Kalkulacja ta uwzględnia wszystkie opłaty zapłacone lub otrzymane między

stronami umowy, które są integralną częścią efektywnej stopy procentowej, oraz koszty transakcji i wszystkie inne premie lub dyskonta.

W momencie dokonania odpisu z tytułu utraty wartości aktywa finansowego lub grupy podobnych aktywów finansowych, przychody z tytułu odsetek wykazywane są według stopy procentowej, według której zdyskontowane zostały przyszłe przepływy pieniężne dla celów wyceny utraty wartości.

3.6. Rachunkowość zabezpieczeń

Rachunkowość zabezpieczeń ujmuje wpływające na rachunek zysków i strat skutki kompensowania zmian wartości godziwej i przepływów pieniężnych instrumentu zabezpieczającego i pozycji zabezpieczanej.

Bank stosuje rachunkowość zabezpieczeń, pod warunkiem spełnienia wszystkich poniższych kryteriów, określonych w MSR 39:

- w momencie ustanowienia zabezpieczenia formalnie wyznaczono i udokumentowano powiązanie zabezpieczające, cel zarządzania ryzykiem przez Bank oraz strategię ustanowienia zabezpieczenia; dokumentacja zawiera identyfikację instrumentu zabezpieczającego, zabezpieczanej pozycji, charakter zabezpieczanego ryzyka oraz sposób, w jaki Bank będzie oceniał efektywność instrumentu zabezpieczającego w kompensowaniu zagrożenia zmianami wartości godziwej pozycji zabezpieczanej lub przepływów pieniężnych związanych z zabezpieczanym ryzykiem,
- oczekuje się, że zabezpieczenie będzie wysoce efektywne w kompensowaniu zmian wartości godziwej lub przepływów pieniężnych wynikających z zabezpieczanego ryzyka, zgodnie z udokumentowaną pierwotnie strategią zarządzania ryzykiem, dotyczącą tego konkretnego powiązania zabezpieczającego,
- w przypadku zabezpieczeń przepływów pieniężnych, planowana transakcja będąca przedmiotem zabezpieczenia, musi być wysoce prawdopodobna oraz musi podlegać zagrożeniu zmianami przepływów pieniężnych, które w rezultacie mogą wpływać na rachunek zysków i strat,
- efektywność zabezpieczenia można wiarygodnie ocenić tj. wartość godziwa lub przepływy pieniężne związane z pozycją zabezpieczaną wynikające z zabezpieczanego ryzyka oraz wartość godziwa instrumentu zabezpieczającego, mogą być wiarygodnie wycenione,
- zabezpieczenie jest na bieżąco oceniane i stwierdza się jego wysoką efektywność we wszystkich okresach sprawozdawczych, na które zabezpieczenia zostało ustanowione.

Bank stosuje rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych i wartości godziwej.

Zabezpieczenie przepływów pieniężnych jest to zabezpieczenie przed zagrożeniem zmiennością przepływów pieniężnych, które można przypisać konkretnemu rodzajowi ryzyka związanego z ujętym składnikiem aktywów lub zobowiązaniem (takim jak całość lub część przyszłych płatności odsetkowych od zadłużenia o zmiennym oprocentowaniu) lub z wysoce prawdopodobną planowaną transakcją, i które mogłoby wpływać na rachunek zysków i strat.

Zabezpieczenie przyszłych przepływów pieniężnych, spełniających warunki rachunkowości zabezpieczeń, Bank ujmuje w sposób następujący:

- zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym, z tytułu efektywnej części zabezpieczenia, są ujmowane w czasie trwania powiązania zabezpieczenia w kapitale własnym, poprzez sprawozdanie z całkowitych dochodów,
- zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym, z tytułu ewentualnej nieefektywnej części zabezpieczenia, są ujmowane w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na rachunkowości zabezpieczeń”,
- odsetki od zabezpieczających instrumentów pochodnych prezentowane są w tej samej linii rachunku wyników, w której prezentowane są odsetki od instrumentów zabezpieczanych, tzn.: w wyniku odsetkowym.

W przypadku, gdy zabezpieczenie przepływów pieniężnych przestało spełniać kryteria stosowania rachunkowości zabezpieczeń, wycena instrumentu zabezpieczającego ujęta bezpośrednio w kapitale na dzień ostatniego efektywnego testu pozostaje w kapitałach do czasu realizacji przepływu

wynikającego z transakcji zabezpieczanej. Przeniesienie wyceny, o której mowa w zdaniu poprzednim, do rachunku zysków i strat do pozycji „wynik na rachunkowości zabezpieczeń” następuje w okresach, w których transakcja zabezpieczana ma wpływ na rachunek zysków i strat.

Zabezpieczenie wartości godziwej to zabezpieczenie przed ryzykiem zmiany wartości godziwej ujętego składnika aktywów lub zobowiązania lub uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania, albo wyodrębnionej części takiego składnika aktywów, zobowiązania lub uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania, które przypisać można konkretnemu rodzajowi ryzyka i które może wpływać na rachunek zysków i strat.

Zabezpieczenie wartości godziwej spełniające w danym okresie warunki rachunkowości zabezpieczeń Bank ujmuje w sposób następujący:

- 1) zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego (tj.: instrumentu pochodnego wyznaczonego i kwalifikującego się jako zabezpieczenie wartości godziwej) ujmuje się w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na rachunkowości zabezpieczeń”,
- 2) zyski lub straty związane z pozycją zabezpieczaną, wynikające z zabezpieczanego ryzyka, korygują wartość bilansową zabezpieczanej pozycji i są ujmowane w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na rachunkowości zabezpieczeń”,
- 3) odsetki od zabezpieczających instrumentów pochodnych prezentowane są w tej samej linii rachunku wyników, w której prezentowane są odsetki od pozycji zabezpieczanych, tzn.: w wyniku odsetkowym,
- 4) wycena zabezpieczanych składników aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, wynikająca z czynników innych niż zabezpieczane ryzyka, ujmowana jest w kapitale z aktualizacji wyceny do czasu zbycia lub terminu zapadalności tego składnika aktywów.

W przypadku, gdy zabezpieczenie wartości godziwej przestało spełniać kryteria stosowania rachunkowości zabezpieczeń wycena zabezpieczonych składników aktywów finansowych zaksięgowana w rachunku wyników w okresach, kiedy zabezpieczenie było efektywne powinna podlegać rozliczeniu w rachunku wyników do kapitału do czasu zbycia lub terminu zapadalności. Wycena zabezpieczanych składników aktywów finansowych, wynikająca z czynników innych niż zabezpieczane ryzyka, prezentowana jest w kapitale z aktualizacji wyceny do czasu zbycia lub terminu zapadalności tego składnika aktywów.

3.7. Przychody i koszty z tytułu opłat i prowizji

Przychody i koszty z tytułu opłat i prowizji ujmują się zasadniczo według zasady memoriału, z chwilą wykonania usługi. Opłaty za uruchomienie kredytu dotyczące kredytów, które prawdopodobnie zostaną udzielone są odraczane (wraz z odnośnymi kosztami bezpośrednimi) i ujmowane w chwili ujęcia należności jako korekta efektywnej stopy procentowej kredytu. Koszty prowizji i opłat związanych z kredytami wycenianymi wg ESP są rozliczane od daty ich poniesienia wg ESP i prezentowane w wyniku odsetkowym. Opłaty z tytułu udostępnienia kredytów konsorcjalnych wykazuje się jako przychód po zakończeniu organizacji konsorcjum, jeżeli Bank nie zachował dla siebie żadnej części ryzyka kredytowego lub zachował część o tej samej efektywnej stopie procentowej, co inni uczestnicy. Prowizje i opłaty z tytułu negocjowania lub uczestnictwa w negocjowaniu transakcji na rzecz osoby trzeciej, takiej jak nabycie akcji/udziałów lub innych papierów wartościowych bądź nabycie lub zbycie przedsiębiorstwa, ujmują się z chwilą zrealizowania odnośnej transakcji. Opłaty z tytułu zarządzania portfelem i inne opłaty za usługi zarządzania, doradztwa i inne są wykazywane na podstawie odpowiednich umów o świadczenie usług, zazwyczaj proporcjonalnie do upływu czasu. Przychody z tytułu opłat na pokrycie kosztów ponoszonych na BFG były naliczane w indywidualnych przypadkach od łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko z tytułu umowy kredytowej na koniec poprzedniego roku i ujmowane jednorazowo.

3.8. Zasady ujmowania przychodów i kosztów związanych z bancassurance

Bank ujmuje i rozlicza przychody i koszty z tytułu oferowanych produktów ubezpieczeniowych zgodnie z treścią ekonomiczną tych produktów. Ze względu na treść ekonomiczną Bank rozróżnia opłaty stanowiące:

- 1) integralną część wynagrodzenia z tytułu oferowanego dodatkowo instrumentu finansowego,
- 2) wynagrodzenie za wykonanie dodatkowych czynności już po sprzedaży produktu ubezpieczeniowego,
- 3) wynagrodzenie otrzymywanego z tytułu świadczenia usług pośrednictwa ubezpieczeniowego.

Otrzymane lub należne Bankowi wynagrodzenie z tytułu sprzedaży produktu ubezpieczeniowego wraz z instrumentem finansowym, gdy produkt ubezpieczeniowy jest bezpośrednio powiązany z instrumentem finansowym, stanowi integralną część wynagrodzenia z tytułu oferowanego instrumentu finansowego i rozliczane jest w czasie jako integralna część stopy procentowej oraz ujmowane jest w rachunku zysków i strat w pozycji przychody z tytułu odsetek. Bezpośrednie powiązanie występuje w szczególności, gdy jest spełniony co najmniej jeden z dwóch warunków:

- 1) instrument finansowy jest oferowany przez Bank zawsze z produktem ubezpieczeniowym tj. obydwie transakcje zostały zawarte w tym samym czasie lub zostały zawarte w sekwencji, w której każda kolejna transakcja wynika z poprzedniej,
- 2) produkt ubezpieczeniowy jest oferowany przez Bank wyłącznie z instrumentem finansowym tj. nie ma możliwości zakupu w Banku produktu ubezpieczeniowego identycznego co do formy prawnej, warunków i treści ekonomicznej bez połączonego zakupu finansowego.

Przy braku spełnienia jednego z warunków dokonywana jest szczegółowa analiza treści ekonomicznej produktu ubezpieczeniowego pod kątem spełnienia kryteriów niezależności umów ubezpieczenia od oferowanych instrumentów finansowych. Analiza bezpośredniego powiązania produktu ubezpieczeniowego z instrumentem finansowym może skutkować podziałem produktu złożonego, tj.: wydzieleniem wartości godziwej instrumentu finansowego oraz wartości godziwej produktu ubezpieczeniowego sprzedawanego łącznie z tym instrumentem. W takim przypadku wynagrodzenie należne Bankowi z tytułu sprzedaży produktu ubezpieczeniowego jest dzielone pomiędzy część stanowiącą element zamortyzowanego kosztu instrumentu finansowego oraz część stanowiącą wynagrodzenie za wykonanie czynności pośrednictwa ubezpieczeniowego. Podział wynagrodzenia dokonywany jest proporcjonalnie do wartości godziwej instrumentu finansowego oraz wartości godziwej usługi pośrednictwa w stosunku do sumy obu tych wartości. Wartość godziwą instrumentu finansowego wylicza się metodą dochodową opartą na przeliczeniu przyszłych kwot na wartość bieżącą, z uwzględnieniem bieżących danych na temat dochodowości i kosztowości produktu. Wartość godziwą usługi pośrednictwa wylicza się metodą rynkową przy wykorzystaniu cen i innych odpowiednich informacji generowanych przez identyczne lub porównywalne transakcje rynkowe.

Wynagrodzenie z tytułu wykonania usługi pośrednictwa Bank ujmuje w przychodach z tytułu prowizji w momencie sprzedaży produktu ubezpieczeniowego lub jego odnowienia. Przychody z tytułu wynagrodzenia za sprzedaż produktów ubezpieczeniowych pomniejszane są o rezerwę na oszacowaną przez Bank wartość procentową zwrotów dokonywanych w okresach po sprzedaży produktu ubezpieczeniowego (np.: z tytułu rezygnacji przez klienta z ubezpieczenia). Jeżeli w okresie umowy ubezpieczenia Bank otrzymuje wynagrodzenie z tytułu wykonywania czynności/usług wynikających z zaoferowanego produktu ubezpieczeniowego lub jeśli ich wykonywanie jest prawdopodobne, Bank rozlicza to wynagrodzenie w okresie obowiązywania umowy, przy uwzględnieniu zasady współmierności przychodów i kosztów. Wynagrodzenie to ujmowane jest w przychodach z tytułu prowizji z zachowaniem zasady określenia stopnia zaawansowania czynności/usług. W przypadku, gdy nie jest możliwe dokładne określenie liczby działań wykonywanych przez Bank w określonym przedziale czasu, Bank rozlicza wynagrodzenie liniowo w okresie życia produktu ubezpieczeniowego, o ile nie istnieją dowody, że inna metoda rozliczenia lepiej zobrazuje stopień zaawansowania prac.

Wysokość przewidywanych zwrotów oraz proporcje podziału przychodów ze względu na ich treść ekonomiczną jest weryfikowana każdorazowo po powzięciu informacji o istotnych zmianach w tym zakresie, nie rzadziej niż na dzień bilansowy.

Koszty bezpośrednio związane ze sprzedażą produktu ubezpieczeniowego z instrumentem finansowym rozliczane są zgodnie z zasadą współmierności przychodów i kosztów jako:

- 1) element zamortyzowanego kosztu instrumentu finansowego, jeśli całość przychodów związanych ze sprzedażą produktu ubezpieczeniowego będzie rozliczana metodą efektywnej stopy procentowej,
- 2) odpowiednio w proporcji zastosowanej przy podziale przychodów na rozpoznawane w ramach kalkulacji kosztu zamortyzowanego i przychodów rozpoznawanych jednorazowo lub rozliczanych w czasie, jeżeli dokonano podziału wynagrodzenia.

Koszty stałe lub niepowiązane bezpośrednio ze sprzedażą produktów ubezpieczeniowych lub instrumentów finansowych są ujmowane w rachunku zysków i strat w momencie ich poniesienia.

3.9. Inwestycje w jednostkach zależnych i stowarzyszonych

Inwestycje w jednostkach zależnych i stowarzyszonych są wykazywane w sprawozdaniu finansowym według ceny nabycia, pomniejszonej o ewentualne odpisy z tytułu utraty wartości oraz z uwzględnieniem kosztów programów opartych na akcjach w spółkach zależnych.

3.10. Aktywa i zobowiązania finansowe

BOŚ S.A. klasyfikuje swoje aktywa finansowe do następujących kategorii: aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, pożyczki i należności, inwestycje utrzymywane do terminu zapadalności, oraz aktywa finansowe dostępne do sprzedaży. O klasyfikacji inwestycji decyduje Zarząd Banku w momencie wykazania ich po raz pierwszy.

(a) Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

Kategoria ta obejmuje aktywa finansowe przeznaczone do obrotu oraz instrumenty pochodne, które nie zostały wyznaczone jako instrumenty zabezpieczające. Bank nie posiada aktywów finansowych przeznaczonych w momencie ich początkowego ujęcia do wyceny w wartości godziwej, z zyskami lub stratami ujmowanymi w rachunku zysków i strat. Zyski i straty z tytułu aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat odnoszone są na wynik działalności handlowej, natomiast przychody i koszty z tytułu odsetek, amortyzacji dyskonta i premii na wynik z tytułu odsetek. Składnik aktywów finansowych zalicza się do tej kategorii, jeżeli nabyty został przede wszystkim w celu sprzedaży w krótkim terminie lub stanowi instrument pochodny o ile nie został on wyznaczony jako instrument zabezpieczający.

(b) Pożyczki i należności

Pożyczki i należności to niezaliczane do instrumentów pochodnych aktywa finansowe o ustalonych lub możliwych do ustalenia płatnościach, nienotowane na aktywnym rynku, inne niż:

- (i) należności przeznaczone do sprzedaży w krótkim terminie (klasyfikowane jako przeznaczone do obrotu),
- (ii) zaklasyfikowane przy początkowym ujęciu jako instrumenty dostępne do sprzedaży,
- (iii) instrumenty, w których Bank nie odzyska zasadniczo całości zainwestowanej kwoty w sposób inny niż z powodu ryzyka kredytowego.

Przychody z tytułu odsetek ujmuje się w rachunku zysków i strat przez okres obowiązywania umów metodą efektywnej stopy procentowej.

(c) Utrzymywane do terminu zapadalności

Inwestycje utrzymywane do terminu zapadalności to niezaliczane do pożyczek i należności aktywa finansowe o ustalonych lub możliwych do ustalenia płatnościach i ustalonym terminie zapadalności, które Zarząd zamierza i jest w stanie utrzymać do terminu zapadalności. Gdyby Bank dokonał sprzedaży istotnej części aktywów utrzymywanych do terminu zapadalności klasyfikacja całej kategorii zostałaby zmieniona na aktywa dostępne do sprzedaży. Przychody i koszty z tytułu odsetek, premii i dyskonta ujmowane są w rachunku zysków i strat i odnoszone na wynik z tytułu odsetek.

(d) Dostępne do sprzedaży

Inwestycje dostępne do sprzedaży to inwestycje, które Bank zamierza utrzymywać przez czas nieokreślony, a które nie zostały zakwalifikowane ani do aktywów wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, ani do portfela aktywów utrzymywanych do terminu zapadalności, ani do pożyczek i należności. Mogą one zostać sprzedane, aby poprawić płynność lub w reakcji na zmiany stóp procentowych, kursów wymiany walut lub cen instrumentów kapitałowych. Zyski i straty z tytułu zmiany wartości godziwej aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży są odnoszone do sprawozdania z całkowitych dochodów jako pozostałe całkowite dochody do czasu usunięcia danego składnika aktywów finansowych z bilansu lub utraty jego wartości – wówczas łączna kwota zysków i strat ujmowanych dotychczas w sprawozdaniu z całkowitych dochodów jako pozostałe całkowite dochody wykazywana jest w rachunku zysków i strat w pozycji wynik na inwestycyjnych (lokacyjnych) papierach wartościowych lub w pozycji wynik odpisów (netto) z tytułu utraty wartości. Natomiast dyskonto, premie i odsetki naliczane według efektywnej stopy procentowej ujmowane są w rachunku zysków i strat i wykazywane w pozycji wynik z tytułu odsetek. Dywidendy z tytułu instrumentów kapitałowych dostępnych do sprzedaży są wykazywane w rachunku zysków i strat w pozycji przychody z tytułu dywidend w momencie ustanowienia prawa jednostki do otrzymania płatności.

Transakcje zakupu i sprzedaży aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, utrzymywanych do terminu zapadalności i dostępnych do sprzedaży ujmuje się na dzień przeprowadzenia transakcji – dzień, w którym Bank podejmie zobowiązanie do zakupu lub sprzedaży danego składnika aktywów. Pożyczki i należności wykazywane są w momencie wypłaty gotówki na rzecz kredytobiorcy. Aktywa finansowe ujmuje się początkowo według wartości godziwej powiększonej o koszty transakcyjne, z wyjątkiem aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, które początkowo wykazywane są według wartości godziwej. Aktywa finansowe wyłącza się ze sprawozdania z sytuacji finansowej, gdy prawa do uzyskania przepływów pieniężnych z ich tytułu wygasły lub zostały przeniesione i Bank dokonał przeniesienia zasadniczo całego ryzyka i wszystkich pożytków z tytułu ich własności.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży i aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat są na dzień bilansowy wykazywane według wartości godziwej. Pożyczki i należności oraz inwestycje utrzymywane do terminu zapadalności wykazywane są według skorygowanej ceny nabycia (zamortyzowanego kosztu), metodą efektywnej stopy procentowej.

W portfelu aktywów dostępnych do sprzedaży Bank posiada m.in.: papiery wartościowe wyemitowane przez banki, przez Skarb Państwa (obligacje i bony), bony NBP, obligacje komunalne, oraz instrumenty kapitałowe. Wartość godziwa papierów notowanych wynika z ich bieżącej ceny rynkowej. Jeżeli rynek na dany składnik aktywów finansowych nie jest aktywny (a także w odniesieniu do nienotowanych

papierów wartościowych), Bank ustala wartość godziwą, stosując techniki wyceny. Obejmują one wykorzystanie cen uzyskanych w ramach transakcji, które zostały dokonane w terminie bliskim dacie bilansowej, na normalnych zasadach rynkowych jak również odwołanie się do innych, podobnych instrumentów, analizę zdyskontowanych przepływów pieniężnych (w tym uwzględniając m.in.: marżę na ryzyko kredytowe) i inne metody wyceny powszechnie stosowane przez uczestników rynku (m.in. wycenę metodą porównawczą do spółek o zbliżonym profilu działalności notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. z uwzględnieniem dyskonta z tytułu braku płynności).

W rzadkich przypadkach, gdy zastosowanie takich modeli nie jest możliwe i nie ma możliwości ustalenia wartości godziwej w sposób rzetelny, instrumenty finansowe wykazywane są według kosztu nabycia.

(e) Zobowiązania finansowe

Zobowiązania przy początkowym ujęciu wykazuje się w wartości godziwej, a w okresie późniejszym wykazuje się je według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej. Jednostka wyłącza ze swojego bilansu zobowiązanie finansowe wtedy, gdy zobowiązanie wygasło, to znaczy kiedy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygasł. Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych wyceniane są do wartości godziwej zgodnie z opracowanymi przez Bank modelami.

W Banku nie występują zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy.

(f) Przekwalifikowanie instrumentów finansowych

Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli przestały być utrzymywane w celu sprzedaży lub odkupienia ich w bliskim terminie, mogą być przekwalifikowane:

- 1) do kategorii pożyczki i należności pod warunkiem, że Bank ma zamiar i może utrzymać te aktywa w dającej się przewidzieć przyszłości lub do czasu, gdy staną się one wymagalne; lub
- 2) do innych kategorii jedynie w wyjątkowych okolicznościach.

Powyższe nie ma zastosowania w odniesieniu do:

- 1) instrumentów pochodnych,
 - 2) instrumentów wyznaczonych przez Bank przy początkowym ujęciu jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy,
- które to instrumenty nie podlegają przekwalifikowaniu.

Przekwalifikowanie składnika aktywów z kategorii wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy następuje według jego wartości godziwej w dniu przekwalifikowania. Nie poddaje się odwróceniu zysków i strat, które zostały już ujęte w rachunku zysków i strat. Wartość godziwą składnika aktywów finansowych w dniu przekwalifikowania Bank uznaje za jego nowy koszt lub nowy zamortyzowany koszt.

Aktywa finansowe zaliczone uprzednio do innych kategorii nie mogą być przekwalifikowane do przeznaczonych do obrotu.

W 2015 roku oraz w 2014 roku Bank nie dokonywał przekwalifikowania instrumentów finansowych.

3.11. Wyłączenie składników aktywów finansowych z bilansu

Bank dokonuje wyłączenia składników aktywów finansowych z bilansu wtedy i tylko wtedy, gdy wygasają umowne prawa do przepływów pieniężnych z tych aktywów lub przenosi składnik aktywów finansowych, a przeniesienie spełnia warunki wyłączenia z bilansu. W szczególności Bank dokonuje spisania należności kredytowych z bilansu w ciężar utworzonych odpisów z tytułu utraty wartości, gdy te należności są nieściągalne, to znaczy:

- koszty dalszej windykacji należności przekraczać będą spodziewane wpływy z windykacji,
- nieskuteczność egzekucji należności Banku stwierdzona została odpowiednim dokumentem właściwego organu postępowania egzekucyjnego,

- nie jest możliwe ustalenie majątku dłużnika nadającego się do egzekucji i nie jest znane miejsce pobytu dłużnika,
- roszczenia uległy przedawnieniu.

Ponadto, Bank dokonuje wyłączenia z ewidencji bilansowej z jednoczesnym przeniesieniem do ewidencji pozabilansowej należności kredytowych, które charakteryzują się następującymi parametrami:

- zaklasyfikowane do należności „straconych” przez okres co najmniej jednego roku.
- utworzona rezerwa celowa (odpowiadająca kwocie odpisu aktualizującego) była równa kwocie należności pozostającej do spłaty, co oznacza, że wartość netto należności była równa zero,
- odpis aktualizacyjny utworzony na ekspozycje był równy kwocie kapitału, a impairmentowa korekta odsetek była równa kwocie odsetek naliczonych, czyli wartość netto kredytów zgodnie z zasadami wyceny MSSF/MSR była równa zero,
- stan prawny ekspozycji – niezakończona upadłość, niezakończone kolejne postępowanie egzekucyjne prowadzone bezskutecznie od wielu lat nie wymagają ciągłego monitorowania.

3.12. Utrata wartości aktywów finansowych

(a) Aktywa finansowe wykazywane według zamortyzowanego kosztu

Bank przeprowadza przegląd swojego portfela kredytowego pod kątem pomiaru utraty wartości ekspozycji kredytowych w okresach miesięcznych. Utrata wartości ekspozycji kredytowych jest ponoszona, gdy istnieją obiektywne dowody utraty wartości na skutek wydarzeń, które nastąpiły po początkowym ujęciu danego składnika aktywów („indywidualne przesłanki utraty wartości”) oraz gdy wydarzenia te mają wpływ na oczekiwane przepływy pieniężne dotyczące tych aktywów, a przepływy te można wiarygodnie oszacować.

Pomiar utraty wartości ekspozycji kredytowych metodą indywidualną oparty jest na wyliczeniu bieżącej wartości oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych z zastosowaniem pierwotnej efektywnej stopy procentowej. W przypadku kredytów dla których zostało ustanowione zabezpieczenie, bieżąca wartość oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych uwzględnia przepływy pieniężne, które mogą zostać uzyskane z egzekucji przedmiotu zabezpieczenia, pomniejszone o koszty egzekucji oraz sprzedaży przedmiotu zabezpieczenia jeżeli egzekucja jest prawdopodobna. W wyniku obniżenia wartości bieżącej możliwych do realizacji przepływów pieniężnych tworzony jest odpis z tytułu utraty wartości.

Przy wycenie metodą portfelową stosuje się miary statystyczne skonstruowane na bazie danych historycznych, dotyczące prawdopodobieństwa wystąpienia utraty wartości oraz stopnia odzysku dla danego portfela z uwzględnieniem wartości zaangażowania kredytowego w danym portfelu. Bank planuje przyszłe przepływy pieniężne na podstawie szacunków opartych na historycznych parametrach. Parametry decydujące o zaklasyfikowaniu ekspozycji kredytowej do konkretnej grupy homogenicznej odzwierciedlają zdolność dłużnika do spłaty całości zobowiązania zgodnie z warunkami umowy.

W procesie rozpoznawania i pomiaru utraty wartości Bank uwzględnia okres kwarantanny. Ekspozycje dla których ustąpiły obiektywne przesłanki utraty wartości mogą być ponownie zaklasyfikowana do grupy ekspozycji bez utraty wartości po okresie karencji, liczonym od momentu wystąpienia zdarzenia powodującego ustąpienie przesłanki. Wymagany okres kwarantanny jest zróżnicowany w zależności od rodzaju przesłanki utraty wartości, jaką zaraportowano wobec danej ekspozycji kredytowej.

Przyjęta metodologia pomiaru utraty wartości i założenia, na podstawie których określa się szacunkowe kwoty przepływów pieniężnych i okresy, w których one następują, są poddawane regularnym przeglądom w celu zmniejszenia różnic pomiędzy szacunkową a rzeczywistą wielkością strat.

Wycena odpisów aktualizujących i rezerw utworzonych w złotych oraz w walutach obcych (włączając różnice kursowe) jest odnoszona odpowiednio na koszty lub przychody Banku z tytułu odpisów i rezerw.

(b) Aktywa finansowe wykazywane według kosztu

W odniesieniu do składnika aktywów finansowych wycenianego według kosztu, jeżeli występują obiektywne dowody, że nastąpiła utrata wartości:

- nienotowanego instrumentu kapitałowego, który nie jest wyceniany według wartości godziwej, gdyż jego wartości godziwej nie można wiarygodnie ustalić,
- instrumentu pochodnego, który jest z nim powiązany i musi zostać rozliczony poprzez dostawę takiego nienotowanego instrumentu finansowego,

kwotę straty z tytułu utraty wartości ustala się jako różnicę pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych oraz wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych, zdyskontowanych przy zastosowaniu bieżącej rynkowej stopy zwrotu dla podobnych aktywów finansowych. Tak ustalonych strat z tytułu utraty wartości nie poddaje się odwróceniu.

(c) Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej

Na każdy dzień bilansowy Bank ocenia, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości danego składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych. W przypadku instrumentów kapitałowych klasyfikowanych jako inwestycje dostępne do sprzedaży, przy ocenie, czy nastąpiła utrata wartości, brany jest pod uwagę znaczny lub długotrwały spadek wartości papieru wartościowego poniżej jego wartości początkowej. Jeżeli istnieją tego rodzaju przesłanki dotyczące aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, łączna strata – ustalona jako różnica pomiędzy pierwotnym kosztem nabycia a bieżącą wartością godziwą, pomniejszona o utratę wartości danego składnika aktywów uprzednio wykazaną w rachunku zysków i strat - zostaje wyksięgowana z kapitału własnego i wykazana w rachunku zysków i strat. Odpisy z tytułu utraty wartości instrumentów kapitałowych wykazane w rachunku zysków i strat nie są odwracane w rachunku zysków i strat. Jeżeli wartość godziwa instrumentu dłużnego klasyfikowanego jako dostępny do sprzedaży wzrośnie, a wzrost ten będzie można obiektywnie powiązać ze zdarzeniem, które nastąpiło po wykazaniu utraty wartości w rachunku zysków i strat, wówczas odpis z tytułu utraty wartości jest odwracany w rachunku zysków i strat.

(d) Umowy renegotjowane

Renegocjacja warunków spłaty może być przeprowadzana na każdym etapie spłaty kredytu. W ramach zmian warunków spłaty podejmowane są działania mające na celu odzyskanie całości należności Banku, bądź w sytuacjach szczególnych, zminimalizowanie wysokości przewidywanej straty Banku. Przesłanką do podjęcia kroków zmierzających do restrukturyzacji zadłużenia jest ustalenie na podstawie analizy sytuacji finansowej Klienta, ze szczególnym uwzględnieniem programu naprawczego, czy istnieje realna szansa na odzyskanie przez Kredytobiorcę zdolności kredytowej, a co za tym idzie możliwość spłaty zadłużenia.

3.13. Kompensowanie instrumentów finansowych

Składniki aktywów finansowych i zobowiązań finansowych kompensuje się i wykazuje w bilansie w kwocie netto wyłącznie wtedy, gdy Bank posiada ważny tytuł prawny do dokonania kompensaty ujętych kwot oraz zamierza rozliczyć się w kwocie netto lub jednocześnie zrealizować dany składnik aktywów i uregulować zobowiązanie.

3.14. Umowy sprzedaży i odkupu

Papiery wartościowe sprzedawane przy jednoczesnym zawarciu powiązanej umowy odkupu (transakcje repo, sell-buy-back) są prezentowane w sprawozdaniu finansowym jako inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe, jeśli jednostka zachowuje zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem danych papierów wartościowych. Zobowiązanie wobec kontrahenta ujmuje się w zobowiązaniach wobec innych banków lub zobowiązaniach wobec klientów, w zależności od jego charakteru. Zakupione papiery wartościowe z przyrzeczeniem odsprzedaży (transakcje reverse repo, buy-sell-back) ujmuje się jako kredyty i pożyczki udzielone innym bankom lub klientom, w zależności od ich charakteru. Różnicę pomiędzy ceną sprzedaży a odkupu traktuje się jako odsetki i ujmuje metodą efektywnej stopy procentowej przez okres obowiązywania umowy. Papiery wartościowe pożyczane kontrahentom nie są wyłączone z bilansu Banku.

Pożyczonych przez Bank papierów wartościowych nie ujmuje się w sprawozdaniu finansowym chyba, że zostały sprzedane osobom trzecim. W takim wypadku transakcje kupna i sprzedaży ujmuje się w sprawozdaniu finansowym, zaś odnośne zyski i straty uwzględnia się w wyniku na działalności handlowej. Obowiązek zwrotu pożyczonych papierów ujmuje się według wartości godziwej jako zobowiązania wobec klientów. Ryzyko i korzyści dotyczące papierów pozostają po stronie kontrahenta transakcji.

3.15. Gwarancje finansowe

Gwarancje finansowe to kontrakty, które wymagają od wystawcy dokonania wyspecyfikowanych wypłat pokrywających stratę poniesioną przez posiadacza z powodu nie dokonania przez określonego dłużnika płatności w terminie zgodnym z warunkami instrumentu dłużnego. Tego rodzaju gwarancji finansowych udziela się bankom, instytucjom finansowym i innym organizacjom w imieniu klientów w celu zabezpieczenia kredytów, linii kredytowych i innych bankowych narzędzi finansowania.

W momencie początkowego ujęcia, gwarancje finansowe wycenia się w sprawozdaniu finansowym w wartości godziwej na dzień udzielenia gwarancji.

Po początkowym ujęciu zobowiązania Banku wynikające z takich gwarancji wycenia się według wyższej z dwóch kwot: wartości początkowego ujęcia pomniejszonej o amortyzację naliczoną w celu ujęcia w rachunku zysków i strat przychodu z tytułu prowizji naliczanych liniowo przez okres trwania gwarancji oraz dokonanego na dzień bilansowy szacunku wydatków, które powstaną w przypadku realizacji gwarancji. Szacunki te określa się na podstawie historii poniesionych strat z gwarancji w przeszłości oraz oceny prawdopodobieństwa realizacji gwarancji. Wzrost odpisu na zobowiązania związany z gwarancjami obciąża rachunek zysków i strat w pozycji wynik odpisów (netto) z tytułu utraty wartości.

3.16. Pochodne instrumenty finansowe

Pochodne instrumenty finansowe wykazywane są w wartości godziwej, począwszy od dnia zawarcia transakcji. Wartość godziwą ustala się w oparciu o notowania instrumentów na aktywnych rynkach lub w oparciu o techniki wyceny, w tym modele bazujące na zdyskontowanych przepływach pieniężnych. Wszystkie instrumenty pochodne o dodatniej wartości godziwej prezentowane są w bilansie jako aktywa, a o wartości ujemnej jako zobowiązania.

3.17. Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży

Aktywa trwale zalicza się do „przeznaczonych do sprzedaży” i wykazuje według niższej z dwóch kwot: wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty doprowadzenia do sprzedaży, jeżeli ich wartość bilansową realizuje się przede wszystkim w drodze transakcji sprzedaży, a nie bieżącego używania.

Jeśli jednostka zaklasyfikowała składnik aktywów (lub grupę do zbycia) jako przeznaczony do sprzedaży, ale jego wartość bilansowa nie zostanie odzyskana w drodze transakcji sprzedaży tylko poprzez jego dalsze wykorzystanie, jednostka zaprzestaje klasyfikacji tego składnika aktywów (lub grupy do zbycia) jako przeznaczonego do sprzedaży.

Jednostka wycenia składnik aktywów, który nie jest dłużej klasyfikowany jako przeznaczony do sprzedaży (lub nie wchodzi już w skład grupy do zbycia zaklasyfikowanej jako przeznaczona do sprzedaży) w kwocie niższej z:

- 1) jego wartości bilansowej z dnia poprzedzającego klasyfikację składnika aktywów (lub grupy do zbycia) jako przeznaczonego do sprzedaży, skorygowanej o amortyzację lub aktualizację wyceny, która zostałaby ujęta, gdyby składnik aktywów (lub grupa do zbycia) nie został zaklasyfikowany jako przeznaczony do sprzedaży i
- 2) wartości odzyskiwalnej z dnia podjęcia decyzji o jego niesprzedawaniu.

3.18. Wartości niematerialne

(a) Licencje i oprogramowanie komputerowe

Zakupione licencje oraz wytworzone we własnym zakresie oprogramowanie komputerowe aktywuje się w wysokości kosztów poniesionych na zakup i przygotowanie do używania konkretnego oprogramowania komputerowego. Aktywowane koszty amortyzuje się przez szacowany okres użytkowania oprogramowania metodą liniową.

Wydatki związane z utrzymaniem programów komputerowych ujmowane są jako koszty z chwilą poniesienia lub koszty rozliczane w czasie.

Okres ekonomicznego użytkowania wartości niematerialnych zawiera się w przedziale powyżej 1 roku do 15 lat.

(b) Nakłady na wartości niematerialne

Bank aktywuje koszty poniesione na etapie prac rozwojowych przedsięwzięcia prowadzonego we własnym zakresie jedynie w przypadku, gdy Bank ma możliwość i zamiar ukończenia oraz użytkowania wytwarzanego składnika wartości niematerialnych, posiada stosowne środki techniczne i finansowe służące ukończeniu prac rozwojowych i użytkowaniu składnika oraz ma możliwość wiarygodnego ustalenia nakładów poniesionych, które można bezpośrednio przyporządkować czynnościom tworzenia, produkcji i przystosowania składnika aktywów do użytkowania w sposób zamierzony przez kierownictwo.

Aktywowane koszty amortyzuje się metodą liniową po zakończeniu prac rozwojowych. Szacowany okres użytkowania określony jest indywidualnie.

(c) Testowanie utraty wartości

Wartości niematerialne są badane pod kątem utraty wartości zawsze, gdy występują zdarzenia lub okoliczności wskazujące, że wartość bilansowa może być niemożliwa do odzyskania. Wartość bilansowa jest niezwłocznie obniżana do poziomu wartości odzyskiwalnej, jeżeli wartość bilansowa przewyższa szacunkową wartość odzyskiwalną. Wartość odzyskiwalna jest wyższą z dwóch wartości: wartości godziwej wartości niematerialnych pomniejszonej o koszty ich sprzedaży i wartości użytkowej.

3.19. Rzeczowe aktywa trwałe

Rzeczowe aktywa trwałe wykazuje się według kosztu historycznego pomniejszonego o umorzenie. Koszt historyczny uwzględnia wydatki bezpośrednio związane z nabyciem danych aktywów.

Późniejsze nakłady uwzględnia się w wartości bilansowej danego środka trwałego lub ujmuje jako odrębny środek trwały (tam, gdzie jest to właściwe) tylko wówczas, gdy jest prawdopodobne, że z tytułu tej pozycji nastąpi wpływ korzyści ekonomicznych do Banku, zaś koszt danej pozycji można wiarygodnie zmierzyć. Wszelkie pozostałe wydatki na naprawę i konserwację odnoszone są do rachunku zysków i strat w okresie obrotowym, w którym je poniesiono.

Grunty nie podlegają amortyzacji. Amortyzację środków trwałych nalicza się metodą liniową przez okresy ich użytkowania, które dla poszczególnych grup środków trwałych wynoszą:

- 40 lat dla budynków,
- 10 lat dla ulepszeń w obcym środku trwałym, lub krócej, jeżeli tak wynika z umowy,
- 3-10 lat dla urządzeń i środków transportu.

Weryfikacji wartości końcowej i okresów użytkowania środków trwałych dokonuje się również na każdy dzień bilansowy.

Amortyzowane środki trwałe są badane pod kątem utraty wartości zawsze, gdy występują zdarzenia lub okoliczności wskazujące, że wartość bilansowa może być niemożliwa do odzyskania. Wartość bilansowa środka trwałego jest niezwłocznie obniżana do poziomu wartości odzyskiwalnej, jeżeli wartość bilansowa przewyższa szacunkową wartość odzyskiwalną. Wartość odzyskiwalna jest wyższą

z dwóch wartości: wartości godziwej środka trwałego pomniejszonej o koszty jego sprzedaży i wartości użytkowej.

Zyski i straty z tytułu zbycia środków trwałych ustala się drogą porównania wpływów ze sprzedaży z ich wartością bilansową i ujmuje w rachunku zysków i strat.

Inwestycje rozpoczęte dotyczą środków trwałych będących w toku budowy lub montażu i są wykazywane według cen nabycia lub kosztu wytworzenia, pomniejszonych o ewentualne odpisy z tytułu utraty wartości. Środki trwałe w budowie nie podlegają amortyzacji do czasu zakończenia budowy i przekazania środka trwałego do używania.

3.20. Leasing

W momencie zawarcia umowy ustala się czy umowa zawiera leasing. Dokonuje się tego w oparciu o istotę umowy i wymaga to oceny, czy:

- wywiązanie się z umowy zależy od korzystania z określonego aktywa lub aktywów, oraz
- umowa przekazuje prawo do użytkowania składnika aktywów.

W przypadku umów leasingu, na mocy których następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i pożytków wynikających z tytułu posiadania aktywów będących przedmiotem umowy, przedmiot leasingu jest ujmowany w aktywach jako środek trwały i jednocześnie ujmowane jest zobowiązanie w kwocie równej wartości bieżącej minimalnych opłat leasingowych ustalonej na dzień rozpoczęcia leasingu. Opłaty leasingowe są dzielone między koszty finansowe i zmniejszenie salda zobowiązania w sposób umożliwiający uzyskanie stałej stopy odsetek od pozostałego do spłaty zobowiązania. Koszty finansowe ujmowane są bezpośrednio w rachunku zysków i strat.

Umowa jest klasyfikowana jako leasing operacyjny jeśli nie następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i korzyści z tytułu posiadania przedmiotu leasingu.

Całość opłat leasingowych dokonanych w ramach leasingu operacyjnego jest rozliczana w ciężar kosztów metodą liniową w okresie trwania umowy leasingowej. W przypadku rozwiązania umowy leasingu przed upływem okresu jej obowiązywania ewentualna płatność wymagana na rzecz leasingodawcy tytułem kary umownej, powiększa koszty w okresie, w którym nastąpiło rozwiązanie umowy.

3.21. Odroczony podatek dochodowy

Na potrzeby sprawozdania finansowego podatek odroczony obliczany jest metodą zobowiązań bilansowych. Bank tworzy rezerwę i aktywa na przejściowe różnice z tytułu odroczonego podatku dochodowego wywołane odmiennością momentu uznawania przychodów za osiągnięte oraz kosztów za poniesione zgodnie ze stosowanymi zasadami rachunkowości i przepisami o podatku dochodowym od osób prawnych.

Główne różnice przejściowe powstają z tytułu aktualizacji wyceny pewnych aktywów i zobowiązań finansowych, w tym kontraktów pochodnych, rezerw na świadczenia emerytalne i inne świadczenia po okresie zatrudnienia, a także strat podatkowych do odliczenia.

Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego ujmowane są w pełnej wysokości z wyjątkiem:

- sytuacji, gdy rezerwa na podatek odroczony powstaje w wyniku początkowego ujęcia wartości firmy lub początkowego ujęcia składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji nie stanowiącej połączenia jednostek i w chwili jej zawierania nie mającej wpływu ani na zysk lub stratę brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową oraz
- w przypadku dodatnich różnic przejściowych wynikających z inwestycji w jednostkach zależnych lub stowarzyszonych i udziałów we wspólnych przedsięwzięciach – z wyjątkiem sytuacji, gdy terminy odwracania się różnic przejściowych podlegają kontroli inwestora i gdy prawdopodobne jest, iż w dającej się przewidzieć przyszłości różnice przejściowe nie ulegną odwróceniu.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego ujmuje się, jeżeli jest prawdopodobne, że w przyszłości osiągnięty zostanie dochód do opodatkowania, który umożliwi wykorzystanie różnic przejściowych z wyjątkiem, gdy składnik aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego wynika z początkowego ujęcia składnika aktywów lub zobowiązań pochodzącego z transakcji, która:

- 1) nie jest połączeniem jednostek gospodarczych oraz
- 2) nie wpływa w momencie przeprowadzania transakcji na wynik finansowy brutto ani na dochód do opodatkowania (stratę podatkową).

Podatek dochodowy dotyczący pozycji ujmowanych w pozostałych całkowitych dochodach jest ujmowany również w pozostałych całkowitych dochodach.

Odroczony podatek dochodowy ustala się przy zastosowaniu stawek (i przepisów) podatkowych, które zgodnie z oczekiwaniami będą obowiązywać w momencie realizacji odnośnych aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego lub uregulowania zobowiązania z tytułu odroczonego podatku dochodowego przyjmując za podstawę stawki podatkowe (i przepisy podatkowe) obowiązujące na dzień bilansowy lub takie, których obowiązywanie w przyszłości jest pewne na dzień bilansowy.

Bank kompensuje ze sobą aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego z rezerwami z tytułu odroczonego podatku dochodowego wtedy i tylko wtedy, gdy posiada możliwy do wyegzekwowania tytuł prawny do przeprowadzenia kompensat należności ze zobowiązaniami z tytułu bieżącego podatku i odroczonego podatku dochodowego ma związek z tym samym podatnikiem i tym samym organem podatkowym.

3.22. Aktywa przejęte za długi

Aktywa przejęte za długi wycenia się na moment ich początkowego ujęcia w kwocie odpowiadającej ich wartości godziwej. W przypadku, gdy wartość godziwa przejętych aktywów jest wyższa od kwoty długu, różnica stanowi zobowiązanie wobec kredytobiorcy i jest zwracana na rachunek właściciela przejętego majątku po pomniejszeniu o koszty poniesione w związku z przejęciem, przechowaniem i wyceną.

W przypadku, gdy wartość godziwa przejętych aktywów jest niższa od kwoty długu, różnica stanowi zobowiązanie kredytobiorcy wobec Banku, które może podlegać restrukturyzacji lub windykacji.

W Banku nie występują aktywa przejęte za długi.

3.23. Przedpłaty, rozliczenia międzyokresowe i przychody przyszłych okresów

Przedpłaty dotyczą kosztów poniesionych w bieżącym roku obrotowym, a dotyczących okresów przyszłych. Są one ujmowane w bilansie w pozycji inne aktywa.

Bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów stanowią koszty dotyczące bieżącego okresu, które będą poniesione przez Bank w okresach przyszłych. Bierne międzyokresowe rozliczenia kosztów oraz przychody przyszłych okresów są prezentowane w bilansie w pozycji „Pozostałe zobowiązania”.

3.24. Rezerwy na świadczenia pracownicze

Bank tworzy rezerwy na zobowiązania z tytułu odpraw emerytalnych ustalone w oparciu o oszacowania tego rodzaju zobowiązań na podstawie modelu aktuarialnego. Stosowany przez jednostkę model aktuarialny w celu ustalenia wartości bieżącej swoich zobowiązań z tytułu określonych świadczeń oraz związanych z nimi kosztów bieżącego zatrudnienia - oraz tam gdzie ma to zastosowanie - kosztów przeszłego zatrudnienia wykorzystuje metodę prognozowanych uprawnień jednostkowych. Zgodnie z metodą prognozowanych uprawnień jednostkowych (czasami znaną pod nazwą metody świadczeń narosłych w stosunku do stażu pracy lub metody „świadczenie/staż pracy”), każdy okres wykonywania pracy jest postrzegany jako powodujący powstanie dodatkowej jednostki uprawnienia do świadczeń i każda jednostka uprawnienia do świadczeń wyliczana jest oddzielnie przed wejściem w skład ostatecznego zobowiązania. Zyski i straty aktuarialne ujmowane są w całości w całkowitych innych dochodach.

3.25. Rezerwy

Rezerwy ujmuje się wówczas, gdy spełnione są łącznie następujące warunki:

- na dzień bilansowy Bank posiada obecny, prawny lub zwyczajowo oczekiwany obowiązek wydatkowania środków, wynikający ze zdarzeń przeszłych; przy czym do określenia istnienia tego obowiązku wykorzystywane są opinie prawne,
- gdy prawdopodobieństwo zaistnienia wydatku z tytułu zaspokojenia roszczeń jest wyższe niż prawdopodobieństwo braku takiego wydatku, oraz
- gdy wielkość tego wydatku można wiarygodnie oszacować.

Rezerwy wyceniane są w bieżącej wartości nakładów, które jak się oczekuje, będą niezbędne do wypełnienia obowiązku, z uwzględnieniem wartości pieniądza w czasie (jeśli jest to istotne), oraz ryzyka związanego z danym obowiązkiem.

W przypadku dyskontowania kwoty przewidywanego wydatku, wzrost rezerwy spowodowany upływem czasu wykazuje się jako koszt z tytułu odsetek.

3.26. Kapitał własny

Kapitały własne stanowią kapitały i fundusze tworzone zgodnie z obowiązującym prawem, właściwymi ustawami oraz ze statutem Banku.

(a) Kapitał podstawowy

Na kapitał podstawowy składa się zarejestrowany kapitał zakładowy i kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej.

Kapitał zakładowy wykazywany jest według wartości nominalnej, zgodnie ze statutem oraz wpisem do Krajowego Rejestru Sądowego.

Kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej tworzony jest z nadwyżki osiągniętej przy emisji akcji powyżej wartości nominalnej pozostałej po pokryciu kosztów emisji.

(b) Akcje własne.

W przypadku wykupu akcji własnych, kwota zapłaty za akcje własne obciąża kapitał własny i jest wykazywana w bilansie w odrębnej pozycji „akcje własne”.

(c) Kapitał z aktualizacji wyceny

Kapitał z aktualizacji wyceny obejmuje zmianę wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży wynikającą z ich wyceny oraz podatek odroczony od pozycji ujętych w kapitale z aktualizacji wyceny, zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym, z tytułu efektywnej części zabezpieczenia oraz zyski i straty aktuarialne w programie określonych świadczeń.

(d) Zyski zatrzymane

Zyski zatrzymane obejmują niepodzielony wynik finansowy oraz pozostałe kapitały tj. pozostały kapitał zapasowy, pozostałe kapitały rezerwowe oraz fundusz ogólnego ryzyka.

Pozostałe kapitały tworzone są z odpisów z zysku i są przeznaczone na cele określone w statucie lub przepisach prawa.

3.27. Płatności na bazie akcji

W Banku realizowany jest program motywacyjny, w ramach którego kluczowym członkom kadry menedżerskiej przyznawane są prawa do nabycia akcji Banku Ochrony Środowiska S.A.

Koszt transakcji rozliczanych z pracownikami w instrumentach kapitałowych jest wyceniany przez odniesienie do wartości godziwej na dzień przyznania praw. Wartość godziwa ustalana jest przy zastosowaniu symulacji Monte Carlo. Przy wycenie transakcji rozliczanych w instrumentach kapitałowych uwzględniane są rynkowe warunki nabycia uprawnień (związane z ceną akcji jednostki dominującej) oraz warunki inne niż warunki nabycia uprawnień.

Koszt transakcji rozliczanych w instrumentach kapitałowych jest ujmowany wraz z odpowiadającym mu wzrostem wartości kapitału własnego w okresie, w którym spełnione zostały warunki dotyczące wyników i świadczenia pracy, kończącym się w dniu, w którym określeni pracownicy zdobędą pełne uprawnienia do świadczeń („dzień nabycia praw”). Skumulowany koszt ujęty z tytułu transakcji rozliczanych w instrumentach kapitałowych na każdy dzień bilansowy do dnia nabycia praw odzwierciedla stopień upływu okresu nabywania praw oraz liczbę nagród, do których prawa – w opinii Zarządu na ten dzień, opartej na możliwie najlepszych szacunkach liczby instrumentów kapitałowych – zostaną ostatecznie nabyte.

Koszt z tytułu opcji menedżerskich, dla których nie zostały spełnione nierynkowe warunki związane z dokonaniem lub warunki związane ze świadczeniem pracy nie jest rozpoznawany. W przypadku niespełnienia rynkowych warunków nabycia uprawnień koszty z tytułu programu są ujmowane, o ile pozostałe (nierynkowe) warunki związane z dokonaniem oraz warunki związane ze świadczeniem pracy zostały spełnione.

W przypadku modyfikacji warunków przyznawania nagród rozliczanych w instrumentach kapitałowych, w ramach spełnienia wymogu minimum ujmuje się koszty, jak w przypadku gdyby warunki te nie uległy zmianie. Ponadto, ujmowane są koszty z tytułu każdego wzrostu wartości transakcji w wyniku modyfikacji, wycenione na dzień zmiany.

W przypadku anulowania nagrody rozliczanej w instrumentach kapitałowych, jest ona traktowana w taki sposób, jakby prawa do niej zostały nabyte w dniu anulowania, a wszelkie jeszcze nieujęte koszty z tytułu nagrody są niezwłocznie ujmowane. Dotyczy to również nagród, w przypadku których warunki inne niż warunki nabycia uprawnień będące pod kontrolą jednostki dominującej lub pracownika nie są spełnione. Jednakże w przypadku zastąpienia anulowanej nagrody nową nagrodą – określoną jako nagroda zastępcza w dniu jej przyznania, nagroda anulowana i nowa nagroda są traktowane tak, jakby stanowiły modyfikację pierwotnej nagrody, tj. w sposób opisany powyżej.

Koszty z tytułu programu są ujmowane w kapitale w korespondencji z kosztami wynagrodzeń (wyłącznie w części dotyczącej pracowników Banku) oraz jako zwiększenie udziałów w jednostkach zależnych (w części dotyczącej pozostałych osób uprawnionych).

3.28. Środki pieniężne i ich ekwiwalenty

Dla potrzeb rachunku przepływów pieniężnych, środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych obejmują pozycje wymagalne w ciągu trzech miesięcy od dnia nabycia, w tym: kasę, środki w bankach centralnych o możliwościach dysponowania, bony skarbowe oraz inne kwalifikujące się bony, kredyty i pożyczki udzielone innym bankom, należności od innych banków oraz krótkoterminowe papiery wartościowe Skarbu Państwa.

3.29. Dane porównawcze

Bank wprowadził zmiany do uprzednio publikowanego sprawozdania finansowego na dzień 31 grudnia 2014 roku. Dane porównawcze zostały zaprezentowane w nocie 4.

4. Korekty błędów dotyczących poprzednich okresów

Na dzień 31 grudnia 2015 roku Bank dokonał korekty błędu lat poprzednich wynikającego z nieprawidłowego rozliczania przychodów z tytułu opłat wnoszonych przez klientów w ramach oferty specjalnej. Zmiany wynikające z korekty błędu w uprzednio opublikowanym sprawozdaniu finansowym na dzień 31 grudnia 2014 roku zostały zaprezentowane poniżej:

Pozycja w rocznym rachunku zysków i strat Banku	Tytuł	Za rok zakończony		
		31-12-2014		31-12-2014
		dane opublikowane	wpływ korekty	dane zaprezentowane w niniejszym sprawozdaniu finansowym
Przychody z tytułu odsetek i przychody o podobnym charakterze	Zmiana prezentacji przychodów z tytułu rozliczonej prowizji wg ESP	743 161	2 793	745 954
Wynik z tytułu odsetek		278 893	2 793	281 686
Przychody z tytułu opłat i prowizji	Korekta przychodów z tytułu prowizji do rozliczenia w czasie	95 012	-3 212	91 800
Wynik z tytułu opłat i prowizji		80 497	-3 212	77 285
Wynik na działalności operacyjnej		73 083	-419	72 664
Zysk brutto		73 083	-419	72 664
Obciążenia podatkowe		-12 255	80	-12 175
-część odroczone	Zmiana obciążeń z tyt. podatku odroczonego	-1 919	80	-1 839
Zysk netto		60 828	-339	60 489

Pozycja w nocie zysk przypadający na jedną akcję	Tytuł	Za rok zakończony		
		31-12-2014		31-12-2014
		dane opublikowane	wpływ korekty	dane zaprezentowane w niniejszym sprawozdaniu finansowym
Zysk netto	Korekta przychodów z tytułu prowizji do rozliczenia w czasie	60 828	-339	60 489
Podstawowy zysk netto na akcję (wyrażony w zł, gr.)		2,66		2,65

Pozycja w rocznym sprawozdaniu z całkowitych dochodów Banku	Tytuł	Za rok zakończony		
		31-12-2014		31-12-2014
		dane opublikowane	wpływ korekty	dane zaprezentowane w niniejszym sprawozdaniu finansowym
Zysk netto	Korekta przychodów z tytułu prowizji do rozliczenia w czasie	60 828	-339	60 489
Całkowity dochód ogółem		67 335	-339	66 996

Pozycja w rocznym sprawozdaniu z sytuacji finansowej Banku	Tytuł	31-12-2014		31-12-2014
		dane opublikowane	wpływ korekty	dane zaprezentowane w niniejszym sprawozdaniu finansowym
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	Korekta przychodów z tytułu prowizji do rozliczenia w czasie	12 529 785	-7 170	12 522 615
Aktywa z tytułu podatku dochodowego		26 966	1 362	28 328
- odroczone		26 966	1 362	28 328
Aktywa razem		19 479 980	-5 808	19 474 172
Zyski zatrzymane		725 336	-5 808	719 528
Kapitał własny razem		1 512 271	-5 808	1 506 463
Kapitał własny i zobowiązania razem		19 479 980	-5 808	19 474 172

Pozycja w rocznym sprawozdaniu z sytuacji finansowej Banku	Tytuł	01-01-2014		01-01-2014
		dane opublikowane	wpływ korekty	dane zaprezentowane w niniejszym sprawozdaniu finansowym
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	Korekta przychodów z tytułu prowizji do rozliczenia w czasie	12 054 714	-6 752	12 047 962
Aktywa z tytułu podatku dochodowego		36 775	1 283	38 058
- odroczone		30 412	1 283	31 695
Aktywa razem		18 332 452	-5 469	18 326 983
Zyski zatrzymane		662 334	-5 469	656 865
Kapitał własny razem		1 442 801	-5 469	1 437 332
Kapitał własny i zobowiązania razem		18 332 452	-5 469	18 326 983

5. Ważniejsze oszacowania i oceny

Sporządzenie sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF zatwierdzonymi przez UE wymaga zastosowania pewnych istotnych z punktu widzenia rachunkowego oszacowań. Wymaga również od Zarządu stosowania własnego osądu przy stosowaniu przyjętych zasad rachunkowości. Zagadnienia, w odniesieniu do których wymagana jest większa doza osądu, zagadnienia bardziej złożone, założenia i szacunki znaczące z punktu widzenia sprawozdania finansowego zostały przedstawione poniżej:

(a) Utrata wartości kredytów i pożyczek

Bank w okresach miesięcznych dokonuje przeglądu wszystkich ekspozycji kredytowych pod kątem identyfikacji ekspozycji kredytowych zagrożonych utratą wartości oraz dokonuje pomiaru utraty wartości ekspozycji kredytowych.

Utrata wartości ma miejsce wtedy, gdy dla ekspozycji kredytowej zidentyfikowano obiektywne przesłanki utraty wartości wynikające z jednego lub więcej zdarzeń, mających miejsce po początkowym ujęciu ekspozycji kredytowej w księgach rachunkowych, a zdarzenie/zdarzenia mają negatywny wpływ na oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wynikające z ekspozycji kredytowej i przepływy te można wiarygodnie oszacować.

Pomiar utraty wartości ekspozycji odbywa się metodą indywidualną oraz grupową. Metodą indywidualną objęte są ekspozycje indywidualnie istotne, spełniające zdefiniowane przez Bank kryteria odnoszące się do segmentacji klientów oraz wysokości zaangażowania.

Informacje dotyczące modeli wykorzystywanych w pomiarze utraty wartości opisane są w notach dotyczących zarządzania ryzykiem.

W obszarze ryzyka kredytowego w 2015 roku, w stosunku do stanu z końca 2014 roku, nastąpił wzrost poziomu wyliczonych odpisów aktualizacyjnych i rezerw na zobowiązania pozabilansowe o 65,3 mln zł.

Ogółem w segmencie klientów korporacyjnych i finansów publicznych na koniec 2015 roku w stosunku do 2014 roku nastąpił wzrost poziomu odpisów aktualizujących o 32,7 mln zł. W odniesieniu do należności banków, nastąpił wzrost poziomu odpisów aktualizujących o 2,3 mln zł w odniesieniu do poziomu z 2014 roku. W segmencie klientów detalicznych w 2015 roku poziom odpisów aktualizacyjnych wzrósł o 30,0 mln zł do 2014 roku.

Poziom odpisów aktualizacyjnych na kapitał należności brutto wyliczony na koniec grudnia 2015 roku wyniósł 381 mln zł w stosunku do 316,1 mln zł na koniec 2014 roku.

Poziom pokrycia odpisami kredytów z utratą wartości według stanu na 31 grudnia 2015 roku wynosi 29,2%, w tym dla portfela klientów detalicznych 42,7% oraz 21,6% dla portfela klientów korporacyjnych. Na koniec 2014 roku wskaźnik wynosił odpowiednio 30,9% dla całego portfela kredytowego Banku, 24,9% dla portfela klientów korporacyjnych oraz 40,8% dla portfela klientów detalicznych.

W grudniu 2015 roku przeprowadzono analizę wrażliwości odpisów na zmiany parametrów portfelowych PD i LGD w metodzie grupowej. W przypadku wzrostu PD o 0.1 pkt. proc. i jednoczesnym spadku stóp odzysku o 10 pkt. proc., stan odpisów wzrósłby o ok. 38,7 mln zł i w takiej wysokości wpłynęłyby na wynik Banku.

(b) Utrata wartości instrumentów kapitałowych dostępnych do sprzedaży

Bank rozpoznaje utratę wartości instrumentów kapitałowych dostępnych do sprzedaży, gdy wystąpiło znaczne lub długotrwałe obniżenie ich wartości godziwej poniżej wartości początkowej. Ustalenie, czy obniżenie jest znaczne lub długotrwałe, wymaga zastosowania własnej oceny. Wykazanie utraty wartości może również być wskazane, gdy istnieją dowody na pogorszenie się sytuacji finansowej emitenta, branży lub sektora gospodarki, technologii lub przepływów z działalności operacyjnej i finansowej.

Utratę wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży (zgodnie z MSR) ujmuje się w rachunku zysków i strat.

W 2015 r. Bank nie odnotował utraty wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży.

(c) Dłużne papiery utrzymywane do terminu zapadalności

Bank stosuje zalecenia MSR 39 dotyczące klasyfikowania aktywów finansowych innych niż instrumenty pochodne o stałych lub możliwych do ustalenia płatnościach i określonym terminie zapadalności jako aktywa utrzymywane do terminu zapadalności. Klasyfikacja ta w znacznym stopniu oparta jest na własnej ocenie. Dokonując tej oceny, Bank ocenia swój zamiar i możliwości utrzymywania tych papierów do terminu zapadalności zgodnie z przepisami wewnętrznymi. Jeżeli Bank nie utrzyma papierów do terminu zapadalności, będzie musiał zmienić klasyfikację całej kategorii na aktywa dostępne do sprzedaży (z wyjątkiem pewnych okoliczności, jak np. sprzedaż o niewielkiej wartości krótko przed datą zapadalności). Dłużne papiery wyceniane są wtedy według wartości godziwej, a nie amortyzowanego kosztu. W przypadku sprzedaży wartość portfela papierów utrzymywanych do terminu zapadalności na dzień 31 grudnia 2015 roku byłaby wyższa w porównaniu z wartością księgową o 49 627 tys. zł, zaś na dzień 31 grudnia 2014 roku o 78 341 tys. zł.

(d) Test na utratę wartości aktywów niefinansowych

Na dzień 31 grudnia 2015 roku, jak i w roku zakończonym dnia 31 grudnia 2015 roku, kapitalizacja giełdowa Banku Ochrony Środowiska S.A. utrzymywała się na poziomie poniżej wartości księgowej. Sytuacja ta została przez Zarząd Banku uznana za przesłankę wskazującą na potencjalną możliwość utraty wartości aktywów Banku.

W związku z powyższym, na dzień 31 grudnia 2015 roku Bank przeprowadził test na utratę wartości aktywów niefinansowych i ustalił ich wartość odzyskiwalną na poziomie wartości użytkowej oszacowanej metodą zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych.

Do ustalenia wartości odzyskiwalnej aktywów trwałych przyjęto koszt kapitału własnego w wysokości 6,6% ($\beta=1$) oraz współczynnik g na poziomie 3,5% (na podstawie zakładanego długoterminowego realnego wzrostu PKB Polski).

Przepływy finansowe zastosowane w modelu obejmowały lata 2016-2025 i wynikały z prognoz dotyczących rozwoju Banku oraz sektora bankowego w Polsce. W przepływach uwzględniono przewidywane dokapitalizowanie Banku w kwocie 400 mln zł (opisane szerzej w nocie 3.1), a także spodziewaną wartość obciążeń związanych z podatkiem od aktywów.

Przeprowadzone testy na utratę wartości polegające na oszacowaniu wartości użytkowej za pomocą modelu zdyskontowanych przepływów pieniężnych wykazały, że wartość użytkowa aktywów przewyższa ich wartość księgową o 49,2 mln zł, w związku z czym nie zaistniała konieczność rozpoznania utraty wartości.

(e) Wartość godziwa instrumentów finansowych

Wartość instrumentów finansowych nie notowanych na aktywnych rynkach ustala się stosując modele wyceny przyjęte na rynku. Uwzględniają one m.in. zdyskontowaną (za pomocą krzywej zerokuponowej z marżą) do wartości obecnej ocenę przyszłych przepływów pieniężnych, porównywalne ceny transakcyjne (jeśli istnieją), jak również odniesienie do podobnych instrumentów kwotowanych na aktywnych rynkach. W rzadkich przypadkach, gdy zastosowanie takich modeli nie jest możliwe i nie ma możliwości ustalenia wartości godziwej w sposób rzetelny, instrumenty finansowe wykazywane są według kosztu nabycia. Informacje dotyczące wrażliwości instrumentów finansowych znajdują się w Nocie 44.

(f) Rezerwa na świadczenia pracownicze

W poprzednich latach pracownikom przysługiwały nagrody jubileuszowe. Zgodnie z obecnie obowiązującym w Banku Regulaminem nagrody jubileuszowe nie były wypłacane od 1 stycznia 2014 roku.

Prawo do odprawy emerytalnej przysługuje każdemu pracownikowi, który osiągnie wiek emerytalny.

Odprawy emerytalne związane ze świadczeniami lub zasiłkami przedemerytalnymi oraz przejścia na emeryturę w ramach zwolnień grupowych nie są uwzględnione w obliczeniach i w przypadku ich wystąpienia w przyszłości, rezerwa taka powinna zostać przeliczona odrębnie.

Odprawa rentowa przysługuje pracownikowi, który nabył trwałą niezdolność do pracy uprawniającą do pobierania świadczenia rentowego w ramach ubezpieczenia społecznego.

Podstawa wymiaru zarówno odprawy emerytalnej, jak i rentowej obliczana jest na podstawie wynagrodzenia pracownika, obliczanego jak ekwiwalent za urlop wypoczynkowy, w momencie nabycia uprawnień do odprawy.

Wysokość odprawy w zależności od posiadanego stażu pracy w Banku Ochrony Środowiska S.A. wynosi w relacji do podstawy wymiaru:

do 10 lat pracy	-	100%
po 10 latach pracy	-	200%
po 15 latach pracy	-	250%

Do obliczeń przyjęte zostały wynagrodzenia pracowników na dzień 31 grudnia 2015 roku.

Analiza wrażliwości

Przeprowadzono analizę wrażliwości wartości obecnej przyszłych zobowiązań na zmianę poszczególnych założeń przy pozostałych założeniach niezmiennych. Rozpatrywano następujące wahania zakładanych parametrów:

1. Wzrost i spadek stopy procentowej do dyskontowania przyszłych świadczeń o 25 punktów bazowych;

Zmiana wartości obecnej przyszłych zobowiązań odzwierciedla ryzyko stopy procentowej. Wartość obecną zobowiązań oblicza się przy użyciu stopy dyskonta określonej przez odniesienie do

rentowności obligacji skarbowych. Spadek oprocentowania obligacji powoduje zwiększenie zobowiązań programu.

2. Wzrost zakładanej stopy przyrostu płac od 2016 roku o 100 punktów bazowych;
Zmiana wartości obecnej przyszłych zobowiązań odzwierciedla ryzyko wzrostu wynagrodzeń. Wartość obecną zobowiązań oblicza się przez odniesienie do przyszłych wynagrodzeń pracowników. Większy niż zakładany wzrost wynagrodzeń spowoduje wzrost zobowiązań.
3. Spadek współczynników rotacji o 10%.
Zmiana wartości obecnej przyszłych zobowiązań odzwierciedla ryzyko rotacji. Wartość obecną zobowiązań oblicza się przy założeniu pewnego poziomu rotacji pracowników. Jeśli rzeczywista rotacja w przyszłości będzie mniejsza niż zakładana, zobowiązania wzrosną.

Warianty	Centralny	Spadek stopy dyskontowej	Wzrost stopy dyskontowej	Wzrost stopy przyrostu płac	Współczynniki rotacji obniżone o 10%
Stopa przyrostu płac	2,1% (0% w 2016)	2,1% (0% w 2016)	2,1% (0% w 2016)	3,1% (0% w 2016)	2,1% (0% w 2016)
Stopa procentowa	3,0%	2,8%	3,3%	3,0%	3,0%
Odprawy emerytalno- rentowe	3 998	4 100	3 900	4 436	4 079
Zmiana procentowa		2,6%	-2,4%	11,0%	2,0%

Wyżej opisana analiza wrażliwości nie musi być reprezentatywnym przedstawieniem faktycznych zmian wysokości wartości obecnej przyszłych zobowiązań opisanych powyżej. Jest mało prawdopodobne, by zmiany poszczególnych założeń występowały w izolacji od innych, ponieważ pewne założenia mogą być skorelowane.

Ryzyka związane z odprawami emerytalno-rentowymi:

Ryzyko stopy procentowej	Bieżącą wartość zobowiązań oblicza się przy użyciu stopy dyskonta określonej przez odniesienie do rentowności obligacji skarbowych. Spadek oprocentowania obligacji powoduje zwiększenie zobowiązań programu.
Ryzyko wynagrodzeń	Wartość bieżącą zobowiązań oblicza się przez odniesienie do przyszłych wynagrodzeń pracowników. Większy niż zakładany wzrost wynagrodzeń spowoduje wzrost zobowiązań.
Ryzyko rotacji	Bieżącą wartość zobowiązań oblicza się przy założeniu pewnego poziomu rotacji pracowników. Jeśli rzeczywista rotacja w przyszłości będzie mniejsza niż zakładana, zobowiązania wzrosną.

(g) Ocena wpływu Banku na spółkę Wodkan S.A.

Bank ocenia, że nie wywiera znaczącego wpływu na spółkę Wodkan S.A. Udział Banku w kapitale zakładowym Wodkan S.A. równy jest 29,48%, zapewniający przekroczenie 20% udziału w głosach na walnym zgromadzeniu spółki, nie przekłada się to jednak na istotny wpływ Banku nad spółką. Poprawność powyższej oceny potwierdza fakt braku wyegzekwowania przez Bank umorzenia akcji własnych Spółki.

(h) Składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego

Bank rozpoznaje składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego bazując na założeniu, że w przyszłości zostanie osiągnięty zysk podatkowy pozwalający na jego wykorzystanie. Pogorszenie uzyskiwanych wyników podatkowych w przyszłości mogłoby spowodować, że założenie to stałoby się nieuzasadnione.

6. Zarządzanie ryzykiem

6.1. Ryzyko kredytowe

(a) Definicja ryzyka kredytowego

Ryzyko kredytowe rozumiane jest jako ryzyko niewykonania zobowiązania lub zagrażające wykonaniu zobowiązania przez klienta..

(b) Metody zarządzania ryzykiem

Bank realizuje politykę zarządzania ryzykiem kredytowym w ujęciu indywidualnym (transakcja kredytowa), i portfelowym uwzględniając poziom apetytu na ryzyko.

Apetyt na ryzyko określany był w ramach granic wyznaczonych przez praktykę ostrożnego i stabilnego zarządzania ryzykiem i przyjęta na poziomie umiarkowanym.

Proces zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku obejmował w szczególności:

- 1) postępowanie przy ocenie ryzyka pojedynczej transakcji, ustanawianiu zabezpieczeń oraz podejmowaniu decyzji kredytowych,
- 2) monitorowanie poziomu ryzyka, limitowanie oraz przeprowadzanie testów warunków skrajnych,
- 3) modele ratingowe i scoringowe wykorzystywane w ocenie ryzyka klientów indywidualnych i instytucjonalnych,
- 4) zasady odpowiedzialności w procesie oceny ryzyka kredytowego,
- 5) portfelowy pomiar ryzyka kredytowego
- 6) zasady zarządzania ekspozycjami zabezpieczonymi hipotecznie,
- 7) zasady identyfikacji ekspozycji z utratą wartości oraz wyznaczania odpisów aktualizujących
- 8) zasady raportowania dla kadry kierowniczej Banku.
- 9) systemy informatyczne, wspierające realizację wyżej wymienionych zadań.

Zarządzanie ryzykiem pojedynczych transakcji realizowane było z uwzględnieniem następujących zasad:

- 1) każda transakcja kredytowa wymagała wszechstronnej oceny ryzyka kredytowego, której wyrazem był rating wewnętrzny lub ocena scoringowa,
- 2) podstawą pozytywnej decyzji kredytowej było posiadanie przez klienta zdolności kredytowej,
- 3) pomiar ryzyka kredytowego potencjalnych oraz zawartych transakcji kredytowych dokonywany był na etapie ich udzielania oraz monitorowania,
- 4) proces kredytowy zapewniał niezależność oceny poziomu ryzyka kredytowego od służb sprzedaży,
- 5) decyzje kredytowe podejmowane były wyłącznie przez osoby do tego uprawnione,
- 6) oferowane klientowi warunki transakcji kredytowej zależały od poziomu ryzyka kredytowego związanego z klientem i/lub transakcją.

Finansowanie pojedynczej transakcji uzależnione było od:

- 1) posiadania przez kredytobiorcę zdolności kredytowej do spłaty wnioskowanego zadłużenia w terminach uzgodnionych z Bankiem,
- 2) przedstawienia zabezpieczenia spłaty w formie i o wartości akceptowanej przez Bank, o ile przepisy wewnętrznego tego wymagają,
- 3) spełnienia innych kryteriów warunkujących podjęcie finansowania takich jak, w szczególności, wyniki dotychczasowej współpracy klienta z Bankiem oraz oceny historii kredytowej klienta w sektorze bankowym.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym w ujęciu portfelowym realizowane było z wykorzystaniem różnych metod pomiaru i wyceny ryzyka kredytowego, w tym:

- 1) prawdopodobieństwa niewypłacalności,
- 2) oczekiwanej straty kredytowej,
- 3) macierzy migracji pomiędzy okresami opóźnienia lub klasami ryzyka,
- 4) analizy generacji kredytów (kredytów udzielanych w danym okresie czasu),
- 5) udziału i struktury kredytów zagrożonych,

6) udziału i struktury ekspozycji z utratą wartości i spełniających przesłankę indywidualnej utraty wartości.

W Banku funkcjonuje Komitet Zarządzania Ryzykiem Kredytowym, którego celem jest kształtowanie zasad zarządzania ryzykiem kredytowym i monitorowanie tego ryzyka, w ramach określonych przez właściwą strategię, politykę lub zasady przyjęte przez Zarząd Banku lub Radę Nadzorczą oraz wzmocnienie funkcji zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku.

Komitet działa w następujących obszarach:

- 1) zarządzanie ryzykiem kredytowym i proces kredytowy,
- 2) wycena aktywów,
- 3) modele i metodyki oceny ryzyka,
- 4) zarządzanie kapitałem wewnętrznym.

(c) Procesy ustalone w celu zarządzania ryzykiem

Bank oceniał ryzyko kredytowe z wykorzystaniem modeli ratingowych i scoringowych. Modele były budowane, rozwijane, monitorowane i nadzorowane w Obszarze Ryzyka z uwzględnieniem wewnętrznych i zewnętrznych wymogów w tym zakresie. Modele podlegają cyklicznej walidacji zgodnie z wymogami nadzorczymi w tym zakresie.

Odstąpienie od przyjętego sposobu oceny ryzyka wymagało akceptacji dyrektora Departamentu odpowiedzialnego za ocenę ryzyka pojedynczych transakcji i skutkowało dodatkową weryfikacją ryzyka przez eksperta ds. ryzyka – pracownika w/w Departamentu wyspecjalizowanego w identyfikacji ryzyk i doborze adekwatnych form mitygacji, niezależnego od służb sprzedaży.

Bank monitorował ryzyko kredytowe przez cały okres funkcjonowania transakcji kredytowej.

W procesie oceny i monitorowania ryzyka Bank wykorzystywał informacje pochodzące z wewnętrznych baz danych oraz ze źródeł zewnętrznych, w tym z Biura Informacji Kredytowej SA. i Krajowego Rejestru Długów.

W przypadku zidentyfikowania sytuacji mogących zagrozić terminowej spłacie Bank podejmował działania upominawcze i restrukturyzacyjne wykorzystując w tym celu właściwe narzędzie informatyczne.

W Banku funkcjonowały zasady nadawania i przeglądu uprawnień do podejmowania decyzji kredytowych. Przy ustalaniu wysokości kompetencji organom jednoosobowo podejmującym decyzje kredytowe na poziomie wyższym niż minimalny uwzględniane były: terminowość procesu monitorowania, doświadczenie zawodowe, jakość portfela kredytowego oraz jakość podejmowanych decyzji pracy analityków biznesowych zatrudnionych w jednostce.

Decyzje kredytowe podejmowane były zgodnie z przyznanym zakresem kompetencji.

Podejmując decyzje kredytowe w sprawie transakcji zawieranych z członkami organów Banku lub osobami zajmującymi stanowiska kierownicze w Banku albo podmiotami powiązаныmi z nimi kapitałowo lub organizacyjnie, Bank uwzględniał wymogi ustawy Prawo bankowe.

Decyzje o udzieleniu kredytu podejmowane były na podstawie rekomendacji lub decyzji w sprawie zawarcia transakcji wydanej przez osobę dokonującą oceny ryzyka.

W przypadku ekspozycji istotnych ze względu na poziom ryzyka lub kwotę transakcji, ocena ryzyka weryfikowana była przez eksperta ds. ryzyka kredytowego.

Bank preferował transakcje zabezpieczone z zastrzeżeniem, że ustalono maksymalny poziom transakcji niezabezpieczonych w segmencie detalicznym wraz z kryteriami pozwalającymi na udzielenie transakcji bez zabezpieczenia, z uwzględnieniem specyfiki produktowej, wpływu tych transakcji na wyniki Banku i wysokość potencjalnej straty.

Poziom zabezpieczenia był uzależniony od poziomu ryzyka generowanego przez transakcję, w tym w szczególności od rodzaju transakcji i długości jej trwania.

Ustalając wartość zabezpieczenia Bank kierował się zasadą ostrożnej wyceny.

Przy wyborze formy zabezpieczenia Bank uwzględniał:

- 1) należyta ochronę interesów Banku,
- 2) wysokość kosztów związanych z ustanowieniem danego zabezpieczenia,
- 3) możliwość szybkiego upłynnienia danego zabezpieczenia.

Bank oceniając i monitorując wartość zabezpieczenia korzysta z zewnętrznych baz danych, w tym z bazy AMRON oraz bazy Cenatorium sp. z o.o.

(d) Narzędzia/techniki służące do pomiaru ryzyka

Klient i transakcja podlegały wszechstronnej ocenie ryzyka kredytowego uwzględniającej wymagania nadzorcze w tym zakresie.

Bank różnicował modele oceny ryzyka w zależności od rodzaju klienta i transakcji kredytowej.

Model oceny ryzyka kredytowego dla osób fizycznych ubiegających się o finansowanie na cele niezwiązane z działalnością gospodarczą obejmował analizę ilościową – polegającą na ustaleniu wysokości i stabilności źródeł spłaty zobowiązania kredytowego - oraz analizę jakościową, polegającą na ocenie cech klienta detalicznego, które mają istotny wpływ na skłonność klienta do spłaty zaciągniętego zobowiązania kredytowego w terminach określonych w umowie, w tym ocenę scoringową i ocenę zachowania klienta w oparciu o informacje z Biura Informacji Kredytowej S.A. W procesie oceny zostały uwzględnione postanowienia Rekomendacji T i S KNF, w szczególności w zakresie wprowadzenia odpowiednich poziomów wskaźnika DtI i LtV oraz możliwości zastosowania uproszczonej oceny zdolności kredytowej.

Model oceny ryzyka klientów ubiegających się o finansowanie na cele związane z prowadzeniem działalności gospodarczej lub statutowej (finanse publiczne) uwzględniał dwa obszary: ocenę klienta i ocenę transakcji (ocena ratingowa).

Ocena klienta dokonywana była przez właściwy poziom decyzyjny na podstawie elementów ilościowych i jakościowych. Ocena ilościowa dotyczyła podstawowych, z punktu widzenia generowania wyniku finansowego i zachowania płynności, obszarów działalności klienta. Ocena jakościowa obejmowała ocenę w szczególności: planów rozwojowych, doświadczenia i umiejętności osób zarządzających, jakości relacji klienta z otoczeniem zewnętrznym, w tym z Bankiem.

Ocena klienta dokonywana była na tle sytuacji ekonomicznej branży, lokalnego rynku i kraju. Dodatkowo, ocena uwzględniała skalę narażenia klienta na negatywne skutki zmian stóp procentowych i kursów walutowych oraz stosowaną przez klienta politykę zabezpieczeń przed ryzykiem kursowym i stopy procentowej.

W przypadku finansowania klienta funkcjonującego w ramach grupy podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie Bank oceniał ryzyko kredytowe z uwzględnieniem wpływu sytuacji podmiotów powiązanych.

Ocena transakcji dokonywana była w szczególności na podstawie oceny celu finansowania, długości okresu kredytowania i wartości zabezpieczenia spłaty. Bank ustanawiał taką strukturę finansowania, aby zapewnić podział ryzyka pomiędzy kredytobiorcę i Bank, głównie poprzez odpowiednie do skali ryzyka zaangażowanie środków własnych kredytobiorcy.

Narzędzia do pomiaru ryzyka kredytowego

Dla potrzeb pomiaru ryzyka kredytowego stosowane były:

- 1) dla klientów ubiegających się o finansowanie na cele związane z prowadzeniem działalności gospodarczej lub statutowej (finanse publiczne) - narzędzie o nazwie SZRK (System Zarządzania Ryzykiem Kredytowym) oraz narzędzie o nazwie RatigKred,
- 2) dla klientów ubiegających się o finansowanie na cele niezwiązane z działalnością gospodarczą (osoby fizyczne) – narzędzie o nazwie SZRK oraz narzędzie o nazwie CCPM (System Wsparcia Sprzedaży Kredytów Detalicznych).

(e) Opis poszczególnych ryzyk koncentracji, sposobów ich pomiaru, monitorowania

W ramach nadzoru nad koncentracją wierzytelności kredytowych Bank identyfikował, dokonywał pomiaru i monitorował ryzyka koncentracji zaangażowania na poziomie:

- 1) pojedynczego klienta/transakcji oraz
- 2) portfela kredytowego.

Na poziomie klienta i transakcji, ryzyko koncentracji zaangażowania zarządzane było poprzez przestrzeganie nadzorczych limitów zaangażowania, wynikających z przepisów Prawa Bankowego, jak również poprzez stosowanie zasady, że przebieg procesu oceny i monitorowania ryzyka zależy od kwoty zaangażowania kredytowego.

Na poziomie portfela kredytowego zarządzanie koncentracją zaangażowań dokonywane było poprzez przestrzeganie limitów wewnętrznych, zatwierdzonych przez Zarząd Banku.

W szczególności Bank stosował następujące limity:

- 1) geograficzne – zaangażowanie wobec innych krajów;
- 2) dotyczące parametrów produktowych – np. maksymalne LTV;
- 3) dotyczące portfela kredytów zabezpieczonych hipotecznie – wynikające z Rekomendacji KNF;
- 4) udziału kredytów walutowych w portfelu kredytów Banku;
- 5) udziału zaangażowania (bilansowego i pozabilansowego) wobec podmiotów/grup podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie, wobec których zaangażowanie Banku przekracza 10% funduszy własnych BOŚ S.A. w zaangażowaniu (bilansowym i pozabilansowym) wobec klientów korporacyjnych.

Poziom wykorzystania limitów był cyklicznie monitorowany i raportowany organom Banku w trybie wynikającym z regulacji wewnętrznych Banku.

6.1.1. Opis metodologii rozpoznawania utraty wartości ekspozycji kredytowych

Bank dokonuje przeglądu ekspozycji kredytowych polegającego na identyfikacji ekspozycji kredytowych zagrożonych utratą wartości, przeprowadzaniu pomiaru utraty wartości oraz ustalaniu wysokości odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości tych ekspozycji w okresach miesięcznych.

W tym celu Bank przeprowadza podział ekspozycji kredytowych, uwzględniający wielkość ich zaangażowania oraz charakterystykę ryzyka, na ekspozycje wyceniane metodą indywidualną i metodą grupową oraz przeprowadza ocenę tych ekspozycji pod względem wystąpienia przesłanek wskazujących na utratę ich wartości.

Za ekspozycje kredytowe, które utraciły wartość Bank uznaje te ekspozycje, dla których wystąpiły przesłanki utraty wartości wynikające z jednego lub więcej zdarzeń mających miejsce po początkowym ujęciu ekspozycji w księgach Banku i zdarzenie powodujące stratę ma wpływ na oczekiwane przepływy pieniężne wynikające z tej ekspozycji, których wiarygodne oszacowanie jest możliwe.

Za przesłanki utraty wartości Bank uznaje w szczególności:

- opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekraczające 90 dni, z wyłączeniem ekspozycji kredytowych banków, dla których przyjmuje się opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekraczające 7 dni,
- pogorszenie się w okresie kredytowania sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika, wyrażające się zaklasyfikowaniem do klasy ratingowej 14 i gorszej, wskazującej na zagrożenie dla spłaty zadłużenia,
- zawarcie umowy restrukturyzacji,
- pogorszenie wskaźników finansowych dotyczących między innymi: płynności klienta oraz możliwości obsługi zadłużenia,
- wystąpienie innych zdarzeń, będących równoważnymi z wejściem klienta w stan niewypłacalności, skutkującymi niemożliwością terminowej spłaty zadłużenia.

Pomiar utraty wartości ekspozycji kredytowych metodą indywidualną oparty jest na wyliczeniu bieżącej wartości oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych z

zastosowaniem pierwotnej efektywnej stopy procentowej. W przypadku kredytów dla których zostało ustanowione zabezpieczenie, bieżąca wartość oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych uwzględnia przepływy pieniężne, które mogą zostać uzyskane z egzekucji przedmiotu zabezpieczenia, pomniejszone o koszty egzekucji oraz sprzedaży przedmiotu zabezpieczenia jeżeli egzekucja jest prawdopodobna. W wyniku obniżenia wartości bieżącej możliwych do realizacji przepływów pieniężnych, tworzony jest odpis z tytułu utraty wartości odpowiadający przewidywanej stracie kredytowej z tytułu nie wywiązania się dłużnika ze zobowiązań wobec Banku pomniejszonej o korektę odsetek impairmentowych (IKON - korekta pomniejszająca przychody odsetkowe Banku).

Metodę indywidualną pomiaru utraty wartości stosuje się w odniesieniu do:

1) ekspozycji kredytowych indywidualnie istotnych:

- spełniających przesłanki indywidualnej utraty wartości lub znajdujących się w okresie kwarantanny lub
- dotyczących klienta, wobec którego Bank posiada inne ekspozycje kredytowe, dla których rozpoznano przesłankę indywidualnej utraty wartości (propagacja utraty wartości), lub

2) ekspozycji restrukturyzowanych, jeżeli rozpoznana została dla nich przesłanka utraty wartości lub ekspozycje znajdują się w okresie kwarantanny bez względu na indywidualną istotność tych ekspozycji, w przypadku gdy dla danej umowy nastąpiło renegotjowanie warunków umowy więcej niż dwa razy, lub Bank zawarł umowę restrukturyzacji, zawieszającą spłaty kredytu na określony czas, w którym kredytobiorca zobowiązał się do sprzedaży istotnych zabezpieczeń rzeczowych,

3) ekspozycji kredytowych indywidualnie nieistotnych, dla których jest identyfikowana przesłanka utraty wartości lub ekspozycje znajdują się w okresie kwarantanny, o ile na moment rozpoznania utraty wartości były znaczące indywidualnie oraz spełniały dodatkowe warunki określone przez Bank,

4) ekspozycji kredytowych nieistotnych, posiadających nietypowe charakterystyki ryzyka kredytowego.

Pomiar grupowej utraty wartości dokonywany jest w oparciu o parametry pomiaru utraty wartości szacowane metodami statystycznymi na podstawie danych historycznych, dla wyodrębnionych portfeli, grupowanych dla celów łącznego pomiaru utraty wartości według podobnych charakterystyk ryzyka kredytowego. Historyczne trendy strat są oczyszczane ze zdarzeń jednorazowych.

Bank w wycenie grupowej stosuje podział na 7 portfeli:

- klienci detaliczni kredyty hipoteczne (portfel dalej segmentowany ze względu na poziom LTV oraz walutę udzielenia kredytu),
- klienci detaliczni pożyczki gotówkowe,
- klienci detaliczni pożyczki hipoteczne,
- klienci detaliczni ekspozycje kredytowe wobec mikroprzedsiębiorstw (z wyłączeniem pożyczek hipotecznych),
- klienci detaliczni pozostali,
- klienci korporacyjni, w tym instytucje finansowe oraz klienci segmentu funduszy ekologicznych,
- klienci segmentu finansów publicznych.

Odwrócenie straty czyli ponowna klasyfikacja kredytu jako bez utraty wartości możliwa jest po wystąpieniu kryterium ustąpienia przesłanki oraz upływie określonego okresu kwarantanny, w którym przesłanka nie jest identyfikowana. Okresy kwarantanny ekspozycji restrukturyzowanych zostały w 2015 roku dostosowane do sprawozdawczych standardów technicznych regulujących zagadnienie ekspozycji wstrzymanych oraz zagrożonych.

Dla ekspozycji, dla których nie zidentyfikowano przesłanki utraty wartości, Bank tworzy odpisy aktualizujące na wypadek zaistniałych, ale jeszcze niezidentyfikowanych strat (tzw. odpis IBNR). Odpis pokrywa straty, które wystąpiły na moment pomiaru utraty wartości, ale nie zostały jeszcze rozpoznane na poziomie indywidualnym. Odpisy IBNR tworzone są przy wykorzystaniu modelowego

prawdopodobieństwa wystąpienia utraty wartości (PD) w okresie identyfikacji straty (LIP). W 2015 r. wydłużono okresy LIP zarówno dla portfeli kredytów detalicznych jak i kredytów korporacyjnych, co przełożyło się na zwiększenie poziomu odpisów IBNR. Stosowane okresy LIP pomyślnie przeszły backtesting przeprowadzony na podstawie wytycznych KNF.

Wprowadzone w 2015 roku zmiany wpłynęły łącznie na wzrost odpisów o około 16,5 mln zł.

Odrębne (podwyższone) stawki IBNR stosuje się dla ekspozycji restrukturyzowanych oraz w przypadku klientów korporacyjnych dla ekspozycji o podwyższonym ryzyku („watch lista”).

Metodyka i założenia przyjęte przez Bank do szacowania utraty wartości podlegają regularnej analizie w celu zmniejszenia rozbieżności pomiędzy stratami szacowanymi a rzeczywistymi.

6.1.2. Należności od innych banków

Poniżej zaprezentowano wartości brutto należności od innych banków w podziale na grupy ratingowe nadane przez Moody's, Fitch oraz Standard & Poor's (S&P).

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Moody's		
A1	40 484	3 029
A2	8 476	67 792
A3	30 176	5 137
Aa2	6 766	-
Aa3	2 256	-
B2	138	-
Baa1	2 207	28 367
Baa2	167	919
Baa3	-	1 200
Ca	-	4
Fitch		
A-	1	3
BBB	-	107 516
BBB-	109	1 222
S&P		
A-	33 366	30 789
bez ratingu * \		
	17 445	19 071
Razem brutto	141 591	265 049
Odpisy aktualizujące należności od innych banków	-2 370	-74
Razem netto	139 221	264 975

*\ Lokatom w innych bankach oraz kredytom i pożyczkom udzielonym innym bankom, które nie posiadają ratingów zewnętrznych przypisane zostały ratingi wewnętrzne Banku. Poniżej przedstawiono zestawienie wg ratingów wewnętrznych i odpowiadające im klasy ratingów zewnętrznych wg Moody's.

Rating wewnętrzny	Odpowiadająca klasa wg Moody's	31-12-2015	Odpowiadająca klasa wg Moody's	31-12-2014
A	Aaa, Aa1, Aa2, Aa3,	-	Aaa, Aa1, Aa2, Aa3,	-
B	A1, A2, A3, Baa1	-	A1, A2, A3, Baa1	-
C	Baa2, Baa3	-	Baa2, Baa3	-
D	Ba1, Ba2	-	Ba1, Ba2	15 078
E	Ba3, B1	15 075	Ba3, B1	-
F	B2	2 370	B2	3 993
Razem		17 445		19 071

6.1.3. Kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Kredyty i pożyczki bez przesłanki utraty wartości, w tym:	13 480 970	11 782 887
Kredyty i pożyczki, które nie są zaległe	13 288 632	11 539 381
Kredyty i pożyczki, które są zaległe	192 338	243 506
Kredyty i pożyczki posiadające przesłanki utraty wartości, ale nie wykazujące utraty wartości ze względu na szacowane przepływy pieniężne	153 183	143 726
Kredyty i pożyczki posiadające przesłanki utraty wartości i wykazujące utratę wartości	1 134 677	916 000
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom brutto	14 768 830	12 842 613
Odpisy aktualizujące kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom	-381 007	-316 082
Pozostałe należności	10	11
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom netto, w tym:	14 387 833	12 526 542
- klienci	14 387 832	12 522 615
- banki	1	3 927

2015-12-31	Kredyty korporacyjne oraz dla sektora finansów publicznych	Kredyty mieszkaniowe	Pozostałe kredyty detaliczne	Banki	Razem
Kredyty i pożyczki bez przesłanki utraty wartości	8 917 635	3 666 716	896 618	1	13 480 970
Kredyty i pożyczki posiadające przesłanki utraty wartości, ale nie wykazujące utraty wartości ze względu na szacowane przepływy pieniężne	141 269	4 103	7 811	-	153 183
- oceniane indywidualnie	-	-	-	-	-
Kredyty i pożyczki posiadające przesłanki utraty wartości i wykazujące utratę wartości	734 918	240 217	157 172	2 370	1 134 677
- oceniane indywidualnie	712 526	147 810	48 628	2 370	911 334
Odpisy na kredyty i pożyczki bez przesłanki utraty wartości (IBNR)	-30 982	-7 741	-10 823	-	-49 546
Odpisy na kredyty i pożyczki posiadające przesłankę utraty wartości, w tym:	-159 307	-82 273	-87 511	-2 370	-331 461
- oceniane indywidualnie	-146 315	-54 337	-24 729	-2 370	-227 751
Razem wartość netto	9 603 533	3 821 022	963 267	1	14 387 823
Pozostałe należności netto					10
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom netto					14 387 833

2014-12-31	Kredyty korporacyjne oraz dla sektora finansów publicznych	Kredyty mieszkaniowe	Pozostałe kredyty detaliczne	Banki	Razem
Kredyty i pożyczki bez przesłanki utraty wartości	7 310 519	3 703 724	768 641	3	11 782 887
Kredyty i pożyczki posiadające przesłanki utraty wartości, ale nie wykazujące utraty wartości ze względu na szacowane przepływy pieniężne	127 543	3 834	12 349	-	143 726
- oceniane indywidualnie	-	-	-	-	-
Kredyty i pożyczki posiadające przesłanki utraty wartości i wykazujące utratę wartości	560 738	217 761	133 503	3 998	916 000
- oceniane indywidualnie	541 629	122 452	33 834	3 998	701 913
Odpisy na kredyty i pożyczki bez przesłanki utraty wartości (IBNR)	-17 930	-8 213	-7 018	-	-33 161
Odpisy na kredyty i pożyczki posiadające przesłankę utraty wartości, w tym:	-139 692	-72 841	-70 314	-74	-282 921
- oceniane indywidualnie	-130 203	-47 020	- 14 465	-74	-191 762
Razem wartość netto	7 841 178	3 844 265	837 161	3 927	12 526 531
Pozostałe należności netto					11
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom netto					12 526 542

W 2015 roku nastąpiło zwiększenie poziomu wartości brutto kredytów z przesłanką utraty wartości i wykazujących utratę wartości z segmentu klienta korporacyjnego i finansów publicznych o 174,2 mln zł (tj. o 31,1%) w stosunku do 2014 roku. Udział wartości brutto kredytów z przesłanką utraty wartości i wykazujących utratę wartości tego segmentu wg stanu na koniec 2015 roku wyniósł 7,5% (7,0% na koniec 2014 roku), przy czym wartość brutto kredytów należących do segmentu klienta korporacyjnego i finansów publicznych wzrosła o 1 795 mln zł (tj. o 22,4%) w stosunku do 2014 roku.

W 2015 roku poziom wartości brutto kredytów z przesłanką utraty wartości i wykazujących utratę wartości w segmencie detalicznym wzrósł o 46,1 mln zł (tj. o 13,1%) w stosunku do 2014 roku, przy czym w grupie kredytów mieszkaniowych nastąpił wzrost kredytów z przesłanką utraty wartości i wykazujących utratę wartości o 22,5 mln zł (tj. o 10,3%). W całej grupie kredytów detalicznych odnotowano wzrost udziału wartości brutto kredytów z przesłanką utraty wartości i wykazujących utratę wartości do poziomu 7,99% wobec 7,3% na koniec 2014 roku, przy czym wartość brutto kredytów należących do segmentu detalicznego wzrosła o 132,8 mln zł (tj. o 2,7%) w stosunku do 2014 roku.

(a) Kredyty i pożyczki (wartość brutto), które nie są zaległe i w przypadku których nie nastąpiła utrata wartości

Dla kredytów i pożyczek dla których nie zanotowano żadnych opóźnień w spłacie (nawet 1 dnia) nie rozpoznaje się utraty wartości pod warunkiem, że nie wystąpiły inne przesłanki utraty wartości. Są to należności klientów o dobrej sytuacji ekonomiczno-finansowej, o regularnych spłatach, dla których nie występowały przesłanki utraty wartości, a odpisy tworzone na poniesione, lecz niezidentyfikowane straty. Poniżej zaprezentowano kwoty brutto kredytów i pożyczek, które nie były przeterminowane i dla których nie rozpoznano utraty wartości w podziale na klasy klientów.

Ogólna charakterystyka klas ratingowych przedstawia się następująco :

Rating 1 Najwyższa jakość kredytowa

Rating 2 Bardzo wysoka jakość kredytowa

Rating 3 Wysoka jakość kredytowa

Ratingi 4-5 Bardzo dobra jakość kredytowa

Ratingi 6-7 Dobra jakość kredytowa

Ratingi 8-9 Zadawalająca jakość kredytowa

Ratingi 10-11 Przeciętna i słaba jakość kredytowa

Ratingi 12-13 Bardzo słaba jakość kredytowa

Ratingi 14-16 Brak zdolności kredytowej (jakość kredytowa nie występuje)

Dane do sprawozdań prezentowane są w podziale na następujące segmenty:

- klientów korporacyjnych,
- klientów detalicznych,
- finansów publicznych,
- banków.

Wyszczególnienie	Rating	31-12-2015	31-12-2014
Kredyty dla podmiotów korporacyjnych	(1-3)	22 767	37 292
	(4-5)	370 291	272 735
	(6-7)	1 024 558	844 227
	(8-9)	2 737 922	1 760 871
	(10-11)	1 937 396	1 329 076
	(12-13)	629 743	498 548
	bez ratingu	6 080	2 388
Razem kredyty dla podmiotów korporacyjnych		6 728 757	4 745 137
Kredyty dla podmiotów detalicznych	osoby prywatne	4 305 256	4 159 873
	klienci z ratingiem	38 819	44 948
	bez ratingu	33 525	45 049
	mikroprzedsiębiorstwa ze scoringiem*\	29 819	36 360
Razem kredyty dla podmiotów detalicznych		4 407 419	4 286 230
Kredyty dla finansów publicznych	(1-3)	-	-
	(4-5)	78 132	41 529
	(6-7)	1 112 129	1 086 582
	(8-9)	885 043	1 326 922
	(10-11)	24 461	41 432
	(12-13)	51 218	11 535
	(14-16)	1 462	-
	bez ratingu	10	13
Razem kredyty dla finansów publicznych		2 152 455	2 508 013
Kredyty dla pozostałych klientów, w tym:	bez ratingu	1	1
- banki		1	1
Razem		13 288 632	11 539 381

Klasy ratingowe są prezentowane według stanu na datę sprawozdawczą.

*\ Ocena scoringowa jest statystyczną miarą kredytobiorcy - mikroprzedsiębiorstwa obrazującą jego skłonność do spłaty zadłużenia, w wyniku oceny scoringowej, Bank klasyfikuje mikroprzedsiębiorstwo do jednej z grup scoringowych, których charakterystyka przedstawia się następująco:

Grupa scoringowa 1 Bardzo dobry

Grupa scoringowa 2 Dobry

Grupa scoringowa 3 Przeciętny

Grupa scoringowa 4 Mierny

Grupa scoringowa 5 Dostateczny

Grupa scoringowa 6 Nieakceptowalny

Mikroprzedsiębiorstwa	Scoring	31-12-2015	31-12-2014
	(1)	9 373	13 646
	(2)	5 601	6 549
	(3)	12 077	11 333
	(4)	2 118	3 952
	(5)	627	573
	(6)	23	307
Razem		29 819	36 360

(b) Kredyty i pożyczki (wartości brutto), które są zaległe na dzień sprawozdawczy, lecz w przypadku których nie nastąpiła utrata wartości w podziale na klasy klientów i dni opóźnienia w spłacie wraz z ogólną charakterystyką

Jako zaangażowanie przeterminowane przyjmuje się sumę zaangażowania wobec klienta, dla którego przynajmniej jedna z należności Banku jest przeterminowana o jeden lub więcej dni. Dla kredytów i pożyczek przeterminowanych krócej niż 90 dni nie rozpoznaje się utraty wartości, chyba że inne dostępne informacje świadczą o jej wystąpieniu. Dla kredytów i pożyczek, których bieżąca wartość godziwa przekracza wartość ekspozycji mimo spełnienia przesłanek utraty wartości odpis aktualizujący nie jest rozpoznawany.

Poniżej zaprezentowano kwoty brutto kredytów i pożyczek, które były przeterminowane, lecz dla których nie rozpoznano utraty wartości w podziale na klasy klientów.

31-12-2015 Opóźnienia w spłacie	Kredyty dla podmiotów korporacyjnych	Kredyty dla klientów detalicznych	Kredyty dla finansów publicznych	Razem
Od 1 do 30 dni	14 682	126 030	19 075	159 787
Od 31 do 60 dni	365	24 626	1 840	26 831
Od 61 do 90 dni	32	5 253	429	5 714
pow. 90 dni	-	6	-	6
Razem	15 079	155 915	21 344	192 338

31-12-2014 Opóźnienia w spłacie	Kredyty dla podmiotów korporacyjnych	Kredyty dla klientów detalicznych	Kredyty dla finansów publicznych	Razem
Od 1 do 30 dni	15 416	152 906	41 636	209 958
Od 31 do 60 dni	3	21 316	-	21 319
Od 61 do 90 dni	317	11 890	-	12 207
pow. 90 dni	-	22	-	22
Razem	15 736	186 134	41 636	243 506

Opis ustanowionych zabezpieczeń zamieszczono w nocie 6.1.3.(e)

(c) Kredyty i pożyczki (wartości brutto) w przypadku których wykazano utratę wartości w podziale na klasy klientów wraz z ogólną charakterystyką

Poniżej przedstawiono należności brutto, w przypadku których wykazano utratę wartości w podziale na segmenty.

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
kredyty dla klientów korporacyjnych	876 187	651 301
kredyty dla klientów detalicznych	409 303	367 447
kredyty dla finansów publicznych	-	36 980
Banki	2 370	3 998
Razem	1 287 860	1 059 726

Opis ustanowionych zabezpieczeń zamieszczono w notcie 6.1.3.(e)

W odniesieniu do segmentu ekspozycji kredytowych banków 1 ekspozycja została określona jako z utratą wartości, dla tej ekspozycji wartość należności brutto wg stanu na koniec grudnia 2015 roku wyniosła 2 370 tys. zł. Wartość godziwa zabezpieczeń dla tych ekspozycji wynosiła 0.

Na koniec grudnia 2014 roku 2 ekspozycje kredytowe banków zostały określone jako z utratą wartości. Wartość należności brutto tych ekspozycji wg stanu na koniec grudnia 2014 roku wyniosła 3 998 tys. zł.

(d) Podział portfela kredytów i pożyczek Banku wg ratingów/scoringu, i w podziale na klasy klientów

Wyszczególnienie	Rating	31-12-2015	31-12-2014
Kredyty dla podmiotów korporacyjnych	(1-3)	22 767	37 294
	(4-5)	389 255	286 962
	(6-7)	1 037 918	851 245
	(8-9)	2 794 892	1 854 306
	(10-11)	2 203 775	1 446 844
	(12-13)	859 173	622 186
	(14-16)	294 904	306 170
	bez ratingu	17 339	7 165
Razem kredyty dla podmiotów korporacyjnych		7 620 023	5 412 172
Kredyty dla podmiotów detalicznych	osoby prywatne	4 825 547	4 669 821
	klienci z ratingiem	43 929	45 124
	bez ratingu	56 330	72 086
	mikroprzedsiębiorstwa ze scoringiem*\	46 831	52 781
Razem kredyty dla podmiotów detalicznych		4 972 637	4 839 812
Kredyty dla finansów publicznych	(1-3)	-	-
	(4-5)	78 133	41 529
	(6-7)	1 114 106	1 086 400
	(8-9)	904 409	1 367 529
	(10-11)	24 461	46 336
	(12-13)	51 218	43 609
	(14-16)	1 462	1 210
	bez ratingu	10	15
Razem kredyty dla finansów publicznych		2 173 799	2 586 628
Kredyty dla pozostałych klientów		2 371	4 001
w tym Banki		2 371	4 001
Razem		14 768 830	12 842 613
Odpisy aktualizujące kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom		-381 007	-316 082
Pozostałe należności		10	11
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom netto, w tym:		14 387 833	12 526 542
- klienci		14 387 832	12 522 615
- banki		1	3 927

Klasy ratingowe są prezentowane według stanu na datę sprawozdawczą.

* \ Mikroprzedsiębiorstwa	Scoring	31-12-2015	31-12-2014
	(1)	12 592	14 370
	(2)	7 343	9 925
	(3)	13 381	12 681
	(4)	3 358	4 502
	(5)	653	654
	(6)	9 504	10 649
Razem		46 831	52 781

(e) Opis ustanowionych zabezpieczeń na kredyty i pożyczki

Bank przyjmował na zabezpieczenie wierzytelności zabezpieczenia rzeczowe i osobiste. Podstawowe rodzaje przyjmowanych przez Bank prawnych zabezpieczeń dla ekspozycji kredytowych:

- ekspozycje wobec klientów detalicznych – nieruchomości mieszkalne, zastawy rejestrowe, poręczenia osób fizycznych, przewłaszczenie ruchomości,
- ekspozycje wobec klientów instytucjonalnych – nieruchomości komercyjne, zabezpieczenia gotówkowe lub równoważne z gotówką, gwarancje BGK, poręczenia podmiotów gospodarczych o dobrej kondycji ekonomiczno-finansowej, papiery wartościowe, zastaw finansowy, zastaw rejestrowy na ruchomościach bądź zbiorze rzeczy ruchomych lub praw stanowiących organizacyjną całość, przelew wierzytelności.

Bank preferował zabezpieczenia kredytów:

- które umożliwiały zmniejszenie tworzonych odpisów aktualizacyjnych,
- łatwo zbywalne, dające możliwość osiągnięcia ceny pokrywającej wierzytelność Banku.

Bank mógł stosować jednocześnie kilka form zabezpieczenia swoich wierzytelności w celu zwiększenia możliwości odzyskania wierzytelności w przypadku podjęcia przez Bank działań windykacyjnych. Ustalając wartość zabezpieczenia, Bank kierował się przede wszystkim zasadą ostrożnej wyceny i przyjmował wartość możliwą do uzyskania w przyszłości w momencie zaspokajania się z przedmiotu zabezpieczenia.

Zasadą stosowaną w Banku było ustanowienie prawnego zabezpieczenia, o ile było ono wymagane przed uruchomieniem środków z udzielanego kredytu.

Bank korygował wartość zabezpieczenia stosując wskaźniki korekty ustalone indywidualnie dla poszczególnych rodzajów/przedmiotów zabezpieczenia. Wartość zabezpieczenia co do zasady podlegała monitorowaniu w całym okresie kredytowania.

W przypadku ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie Bank stosował zalecenia Rekomendacji S w sprawie maksymalnych poziomów LTV i wymaganego wkładu własnego kredytów.

W procesie monitorowania wartości nieruchomości Bank stosował, między innymi, portfelową aktualizację wartości przy wykorzystaniu metod statystycznych.

W przypadku zabezpieczenia na nieruchomości podstawą do określenia wartości przyjmowanego zabezpieczenia była wycena sporządzona przez osobę posiadającą niezbędne kwalifikacje i doświadczenie w zakresie oceny wartości nieruchomości. Bank weryfikował wartość z wyceny wykorzystując dane, między innymi, z Systemu Analiz i Monitorowania Rynku Obrotu Nieruchomościami (AMRON) i Bazy Cenatorium.

(f) **Przejęte zabezpieczenia**

Bank klasyfikuje przejęte zabezpieczenia jako aktywa przejęte za długi i wycenia zgodnie z przyjętymi zasadami rachunkowości opisanymi w nocie 3.22 niniejszego sprawozdania finansowego.

Przed przejęciem majątkowych zabezpieczeń wierzytelności Banku, obowiązującą zasadą jest posiadanie koncepcji zagospodarowania przejmowanych zabezpieczeń. Dokument określający koncepcję zagospodarowania zawiera wszelkie niezbędne informacje, istotne do podjęcia decyzji o przejęciu przedmiotu zabezpieczenia na własność Banku, a w szczególności:

- przewidywane do poniesienia koszty związane z ewentualnym dozorem, przechowywaniem, ubezpieczeniem, podatkami, itp.
- informacje dotyczące potencjalnego nabywcy, wynegocjowanej ceny oraz warunków płatności, w przypadku planowanej sprzedaży przedmiotu zabezpieczenia,
- opłacalność transakcji.

Majątkowe zabezpieczenia wierzytelności, które były przejmowane przez Bank, w większości posiadały już nabywców i transakcja sprzedaży była dla Banku opłacalna. W takich przypadkach zadłużenie kredytowe było obniżane o uzyskaną cenę zbycia, a nie wartość wynikającą z wyceny rzeczoznawcy (zazwyczaj cena uzyskana z transakcji sprzedaży jest niższa od wartości ustalonej przez rzeczoznawcę w wycenie).

Jedną ze stosowanych form odzyskiwania wierzytelności jest ich sprzedaż. Wysokość ceny sprzedaży wierzytelności jest zależna między innymi od majątkowych zabezpieczeń rzeczowych wierzytelności. W tych przypadkach, kiedy zbycie wierzytelności zabezpieczonej majątkiem rzeczowym jest dla Banku bardziej opłacalne niż przejmowanie majątku na aktywa do zbycia, a następnie jego sprzedaż, zawierane są transakcje sprzedaży wierzytelności wraz z rzeczowym majątkiem zabezpieczającym wierzytelność.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku Bank nie posiadał aktywów z tytułu przejętych zabezpieczeń.

6.1.4. Dłużne papiery wartościowe

Tabele poniżej prezentują rating nadany dla dłużnych papierów wartościowych:

31-12-2015	Skarb Państwa	NBP	Banki	Finanse publiczne	Pomocnicze instytucje finansowe	Razem
A	2 614 292	-	-	-	-	2 614 292
A-	-	-	-	41 371	-	41 371
BB	-	-	47 294	-	-	47 294
brak	-	1 799 401	29 106	432 655	57 210	2 318 372
Razem	2 614 292	1 799 401	76 400	474 026	57 210	5 021 329

31-12-2014	Skarb Państwa	NBP	Banki	Finanse publiczne	Pomocnicze instytucje finansowe	Razem
A	3 000 096	-	-	-	-	3 000 096
A-	-	-	-	51 396	-	51 396
BB	-	-	50 097	-	-	50 097
brak	-	2 049 773	29 511	442 990	-	2 522 274
Razem	3 000 096	2 049 773	79 608	494 386	-	5 623 863

W tabelach prezentowana jest ujednolicona skala ratingowa. W przypadku, gdy emitent otrzymał rating od więcej niż jednej agencji, został zaprezentowany ten najwyższy.

Moody's	S&P	Fitch	Rating ujednolicony
A2	A	A	A
A3	A-	A-	A-
Ba2	BB	BB	BB

W przypadku obligacji komunalnych, dla których brak jest aktywnego rynku nadawane są ratingi wewnętrzne, wg kategorii:

- 4-5 bardzo dobra jakość kredytowa
- 6-7 dobra jakość kredytowa
- 8-9 zadowalająca jakość kredytowa
- 10 -11 przeciętna i słaba jakość kredytowa

Klasy ryzyka dla emitentów obligacji komunalnych obsługiwanych przez Bank Ochrony Środowiska S.A. nadawane są zgodnie z przyjętą w Banku metodyką oceny zdolności kredytowej jednostek samorządu terytorialnego.

Rating wewnętrzny	Finanse publiczne	
	31-12-2015	31-12-2014
5	11 819	14 146
6	22 423	55 791
7	93 209	38 850
8	227 799	109 073
9	82 864	265 193
10	35 912	11 333
Razem	474 026	494 386

6.1.5. Struktura koncentracji zaangażowania w segmenty rynku branżowe i geograficzne wraz z oceną ryzyka związanego z tym zaangażowaniem

Oceniając udziały branż w portfelu kredytowym Banku ukształtowane na koniec grudnia 2015 roku można stwierdzić znaczący udział „Wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” – 13,2%, „Administracji publicznej i obrony narodowej; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne” - 13,0% oraz „Działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości” – 11,0%. Duży udział występuje w przypadku: „Robót budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków” – 4,1%, „Handlu hurtowego, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi” – 3,3%, „Produkcji artykułów spożywczych” – 2,6%, „Działalności w zakresie architektury i inżynierii; badania i analizy techniczne” - 1,8%, „Produkcji chemikaliów i wyrobów chemicznych” - 1,4%, „Zakwaterowania” - 1,3%, „Produkcji podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych” - 1,3%. Udziały pozostałych branż nie przekroczyły 1,0%.

Na koniec grudnia 2015 roku w pierwszej z wymienionych wyżej branż stanowiącej 13,2% portfela, dominują klienci - podmioty będące w dobrej kondycji ekonomiczno-finansowej.

Portfel kredytowy Banku, w podziale geograficznym, na koniec grudnia 2015 roku tworzy 11 centrów korporacyjnych oraz 93 oddziały zgrupowane w pięciu regionach, obejmujące działaniem wszystkie regiony kraju.

Struktura geograficzna portfela jest zróżnicowana: udział największego oddziału w sumie kredytów (ilościowo) nie przekracza 4%.

Zaangażowanie w poszczególne branże przedstawiono poniżej.

Oceniając udziały branż w portfelu kredytowym Banku ukształtowane na koniec grudnia 2014 roku można stwierdzić wyraźną dominację „Administracji publicznej, obrony narodowej, obowiązkowego zabezpieczenia społecznego” – 17,7% oraz znaczące udziały: „Działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości” - 9,9%, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną,

gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” – 7,0%, „Handel hurtowy z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi” – 4,0%, „Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków” – 3,8%, „Produkcja artykułów spożywczych” – 1,8% oraz „Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych” - 1,5%. Udziały pozostałych branż wyniosły niecałe 1,5%. W świetle przyjętych założeń do oceny istotności ryzyka koncentracji branżowej oraz wyników obliczeń (krzywa Lorenza) uznaje się, że występuje wysoka koncentracja branżowa.

Na koniec grudnia 2014 roku w pierwszej z wymienionych wyżej branż stanowiącej 17,7% portfela, dominują klienci - podmioty będące w dobrej kondycji ekonomiczno-finansowej (głównie jednostki samorządu terytorialnego). Występuje ponadto silna dywersyfikacja ryzyka. Branża ta charakteryzuje się niskim poziomem odpisów aktualizujących. Pozostałe branże, decydujące o kształcie bankowego portfela kredytowego mają przed sobą umiarkowane perspektywy rozwojowe.

Portfel kredytowy Banku, w podziale geograficznym, na koniec grudnia 2014 roku tworzyło 11 centrów korporacyjnych oraz 17 oddziałów głównych i podległe im oddziały operacyjne.

Struktura geograficzna portfela była zróżnicowana: udział największego oddziału operacyjnego w sumie kredytów (ilościowo) nie przekraczał 4 %.

Obszary zaangażowania kredytowego oddziałów wyznacza w Banku Zarządzenie Prezesa Zarządu w sprawie terytorialnego zasięgu działania oddziałów. Struktura geograficzna portfela jest zróżnicowana: udział największego oddziału w sumie kredytów to 14,0%, zaś najmniejszego 1,3%. Wyraźną dominację w sumie kredytów można odnotować w Warszawie, gdzie mieszczą się dwa duże oddziały Banku (łącznie 20,4%).

Zaangażowanie w poszczególne branże przedstawiono poniżej.

31 grudnia 2015

Branża	Obciążenie ryzykiem kredytowym	udział % w sumie ogółem
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	1 948 240	13,2%
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	1 922 819	13,0%
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	1 617 169	11,0%
Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	606 335	4,1%
Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	485 901	3,3%
Produkcja artykułów spożywczych	375 185	2,6%
Działalność w zakresie architektury i inżynierii; badania i analizy techniczne	269 626	1,8%
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	208 976	1,4%
Zakwaterowanie	191 386	1,3%
Produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych	183 302	1,3%
Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody	136 199	0,9%
Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	136 129	0,9%
Działalność firm centralnych (head offices); doradztwo związane z zarządzaniem	123 453	0,8%
Opieka zdrowotna	107 870	0,7%
Działalność usługowa związana z wyżywieniem	103 529	0,7%
Pozostałe branże, w tym:	6 352 711	43,0%
- osoby prywatne	4 838 331	32,8%
Ogółem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom brutto	14 768 830	100,0%
Odpisy aktualizujące kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom	-381 007	
Pozostałe należności	10	
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom netto	14 387 833	
- klienci	14 387 832	
- banki	1	

31 grudnia 2014

Branża	Obciążenie ryzykiem kredytowym	udział % w sumie ogółem
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	2 277 780	17,7%
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	1 267 884	9,9%
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	905 233	7,0%
Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	514 641	4,0%
Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	489 912	3,8%
Produkcja artykułów spożywczych	227 475	1,8%
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	194 250	1,5%
Produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych	173 707	1,4%
Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody	160 822	1,3%
Zakwaterowanie	132 638	1,0%
Pozostałe branże, w tym:	6 498 271	50,6%
- osoby prywatne	4 669 824	36,4%
Ogółem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom brutto	12 842 613	100,0%
Odpisy aktualizujące kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom	-316 082	
Pozostałe należności	11	
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom netto	12 526 542	
- klienci	12 522 615	
- banki	3 927	

Bank dostrzega ryzyko regulacyjne związane z portfelem kredytów hipotecznych udzielonych w walutach obcych klientom indywidualnym oraz finansowaniem przedsięwzięć związanych z odnawialnymi źródłami energii. Ewentualne zmiany regulacyjne w tych obszarach mogą mieć wpływ na przyszłe wyniki i sytuację finansową Banku, natomiast ich ostateczny kształt nie jest znany i nie jest obecnie możliwe oszacowanie tego wpływu.

Struktura koncentracji zaangażowania w poszczególne podmioty, grupy kapitałowe

Zaangażowanie równe lub przekraczające 10% funduszy własnych Banku w stosunku do jednego podmiotu wraz z podmiotami powiązаныmi kapitałowo lub organizacyjnie na dzień 31 grudnia 2015 roku wystąpiło w jedenastu przypadkach i wynosiło łącznie 3 073 748 tys. zł, co stanowiło 179,4% funduszy własnych Banku. Na dzień 31 grudnia 2014 roku wystąpiło w pięciu przypadkach i wynosiło łącznie 1 261 403 tys. zł, co stanowiło 73,6% funduszy własnych Banku. W badanych okresach zaangażowanie w największe podmioty/grupy kapitałowe nie dotyczyło spółek Skarbu Państwa.

Poniżej przedstawiono zaangażowanie wobec największych podmiotów lub grup podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie:

L.p.	Zaangażowanie* \ wg stanu na dzień 31 grudnia 2015
1	1 384 988**\
2	389 336
3	374 446
4	347 337
5	303 218
6	291 903
7	276 252
8	270 489
9	235 148
10	208 334
11	194 374
12	182 911
Razem	3 073 748

L.p.	Zaangażowanie* \ wg stanu na dzień 31 grudnia 2014
1	1 385 248**\
2	272 032
3	266 468
4	263 622
5	243 694
6	215 587
Razem	1 261 403

*\ Na zaangażowanie danego podmiotu składają się ekspozycje kredytowe brutto, zobowiązania warunkowe tj. otwarte linie kredytowe i gwarancje, dłużne papiery wartościowe wyemitowane przez podmiot oraz zawarte transakcje walutowe typu fx spot, fx forward, fx swap.

**\ Zaangażowanie wyłączone z limitu zaangażowania na podstawie regulacji wewnętrznych Banku, wynikające z gwarancji udzielonej podmiotowi zależnemu o wartości nominalnej wraz z należnymi odsetkami 325 mln EUR, co stanowi równowartość na dzień 31.12.2015 r. ok. 1 385,0 mln zł (na dzień 31.12.2014 r. ok.1 385,2 mln zł), w związku z emisją euroobligacji.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku poziom ryzyka koncentracji Banku wynikający z zaangażowania w największą grupę kapitałową (z uwzględnieniem wyłączenia zaangażowania wynikającego z gwarancji udzielonej podmiotowi zależnemu) nie przekroczył dozwolonego limitu i wyniósł 22,7% funduszy własnych. Na dzień 31 grudnia 2014 roku poziom ryzyka koncentracji Banku wynikający z zaangażowania w największą grupę kapitałową (z uwzględnieniem wyłączenia zaangażowania wynikającego z gwarancji udzielonej podmiotowi zależnemu) nie przekroczył dozwolonego limitu i wyniósł 15,8% funduszy własnych.

Dziesięciu klientów z największym zaangażowaniem wg stanu na 31 grudnia 2015 roku i 31 grudnia 2014 roku:

31 grudnia 2015

L.p.	Kapitał + zobowiązania pozabilansowe	Kapitał	Zobowiązania pozabilansowe * \	Udział w zaangażowaniu Banku ogółem
1	1 384 988**\	-	1 384 988	7,2%
2	366 805	238 711	128 094	1,9%
3	273 500	190 070	83 430	1,4%
4	273 000	-	273 000	1,4%
5	272 588	244 399	28 189	1,4%
6	240 000	221 671	18 329	1,3%
7	212 020	157 437	54 583	1,1%
8	178 988	178 988	-	0,9%
9	177 633	157 768	19 865	0,9%
10	165 563	163 132	2 431	0,9%

*\ W zaangażowaniu pozabilansowym są brane pod uwagę: linie kredytowe, udzielone gwarancje i poręczenia, otwarte akredytywy importowe, akceptowane traty, potwierdzone akredytywy eksportowe i inne zobowiązania udzielone.

**\ Zaangażowanie wyłączone z limitu zaangażowania na podstawie regulacji wewnętrznych Banku, wynikające z gwarancji udzielonej podmiotowi zależnemu o wartości nominalnej wraz z należnymi odsetkami 325 mln EUR, co stanowi równowartość ok. 1 385,0 mln zł, w związku z emisją euroobligacji.

31 grudnia 2014

L.p.	Kapitał + zobowiązania pozabilansowe	Kapitał	Zobowiązania pozabilansowe * \	Udział w zaangażowaniu Banku ogółem
1	1 385 248**\	-	1 385 248	8,0%
2	263 000	61 790	201 210	1,5%
3	237 343	55 189	182 154	1,4%
4	157 554	157 554	-	0,9%
5	152 949	144 383	8 566	0,9%
6	133 687	-	133 687	0,8%
7	125 716	40 756	84 960	0,7%
8	122 155	122 155	-	0,7%
9	120 000	120 000	-	0,7%
10	117 999	51 382	66 617	0,7%

*\ W zaangażowaniu pozabilansowym są brane pod uwagę: linie kredytowe, udzielone gwarancje i poręczenia, otwarte akredytywy importowe, akceptowane traty, potwierdzone akredytywy eksportowe i inne zobowiązania udzielone.

**\ Zaangażowanie wyłączone z limitu zaangażowania na podstawie regulacji wewnętrznych Banku, wynikające z gwarancji udzielonej podmiotowi zależnemu o wartości nominalnej wraz z należnymi odsetkami 325 mln EUR, co stanowi równowartość ok. 1 385,2 mln zł, w związku z emisją euroobligacji.

6.1.6. Maksymalna ekspozycja na ryzyko kredytowe

Poniżej zaprezentowano obciążenie ryzykiem kredytowym poszczególnych kategorii aktywów finansowych.

Wyszczególnienie	Wartości bilansowe brutto	31-12-2015		Wartości bilansowe brutto	31-12-2014	
		Odpisy aktualizacyjne	Maksymalne obciążenie ryzykiem kredytowym		Odpisy aktualizacyjne	Maksymalne obciążenie ryzykiem kredytowym
Należności od innych banków*\	141 591	-2 370	139 221	265 049	-74	264 975
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	99 206	-	99 206	-	-	-
Dłużne papiery w tym: wartościowe	99 206	-	99 206	-	-	-
– Skarbu Państwa	99 206	-	99 206	-	-	-
Pochodne instrumenty finansowe	199 325	-	199 325	201 044	-	201 044
Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym: *\	14 766 469	-378 637	14 387 832	12 838 623	-316 008	12 522 615
– Kredyty udzielone klientom detalicznym	4 972 638	-188 348	4 784 290	4 839 812	-158 386	4 681 426
– Kredyty udzielone klientom korporacyjnym	7 620 022	-190 130	7 429 892	5 412 172	-155 856	5 256 316
– Kredyty udzielone finansom publicznym	2 173 799	-159	2 173 640	2 586 628	-1 766	2 584 862
– Pozostałe należności	10	-	10	11	-	11
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe	4 981 030	-908	4 980 122	5 700 699	-4 916	5 695 783
Dostępne do sprzedaży	4 052 982	-908	4 052 074	4 710 373	-4 916	4 705 457
Dłużne papiery wartościowe, w tym:	3 994 075	-	3 994 075	4 633 537	-	4 633 537
– Skarbu Państwa	1 587 038	-	1 587 038	2 009 770	-	2 009 770
– NBP	1 799 401	-	1 799 401	2 049 773	-	2 049 773
– Banków	76 400	-	76 400	79 608	-	79 608
– Finansów publicznych	474 026	-	474 026	494 386	-	494 386
– Pomocniczych instytucji finansowych	57 210	-	57 210	-	-	-
Kapitałowe, w tym:	58 907	-908	57 999	76 836	-4 916	71 920
– Notowane	23 738	-908	22 830	41 775	-4 916	36 859
– Nienotowane	35 169	-	35 169	35 061	-	35 061
Utrzymywane do terminu zapadalności	928 048	-	928 048	990 326	-	990 326
Dłużne papiery wartościowe, w tym:	928 048	-	928 048	990 326	-	990 326
– Skarbu Państwa	928 048	-	928 048	990 326	-	990 326
Inne aktywa finansowe**\	25 726	-6 015	19 711	31 933	-5 843	26 090

*\ Kredyty są wykazywane w wartości netto

**\ Na pozycję tą składają się głównie: odprowadzenie nadmiaru gotówki, należności z tytułu zawartych transakcji na instrumentach finansowych.

Natomiast obciążenie ryzykiem kredytowym poszczególnych pozycji zobowiązań warunkowych jest następujące:

Wyszczególnienie	Maksymalne obciążenie ryzykiem kredytowym 31-12-2015	Maksymalne obciążenie ryzykiem kredytowym 31-12-2014
Warunkowe zobowiązania finansowe, w tym:	2 595 144	2 600 555
- otwarte linie kredytowe, w tym:	2 149 949	2 341 111
- odwołalne	1 820 260	1 933 392
- nieodwołalne	329 689	407 719
- otwarte akredytywy importowe	159 779	215 761
- promesy udzielenia kredytu, w tym:	285 416	43 683
- nieodwołalne	285 416	43 683
Gwarancje i poręczenia *\	1 654 731	1 653 494
Gwarantowanie emisji	13 035	24 835
Transakcje walutowe i stopy procentowej**\	10 293 076	10 580 002

*\ Zaangażowanie wyłączone z limitu zaangażowania na podstawie regulacji wewnętrznych Banku, wynikające z gwarancji udzielonej podmiotowi zależnemu o wartości nominalnej wraz z należnymi odsetkami 325 mln EUR, co stanowi równowartość ok. 1 385,0 mln zł (dzień 31 grudnia 2014 roku ok. 1 385,2 mln zł) w związku z emisją euroobligacji.

**\ Na pozycje składają się:

W 2015 roku

Transakcje wymiany walut i walutowych instrumentów pochodnych w kwocie 2 029 036 tys. zł

Transakcje instrumentami pochodnymi stopy procentowej w kwocie 7 301 890 tys. zł

Transakcje wymiany stopy procentowej w kwocie 962 150 tys. zł

**\ Na pozycje składają się:

W 2014 roku

Transakcje wymiany walut i walutowych instrumentów pochodnych w kwocie 2 338 933 tys. zł

Transakcje instrumentami pochodnymi stopy procentowej w kwocie 7 536 839 tys. zł

Transakcje wymiany stopy procentowej w kwocie 704 230 tys. zł

Zgodnie z obowiązującymi w Banku procedurami zobowiązania warunkowe podlegają takiej samej formie zabezpieczania oraz monitorowania jak transakcje bilansowe.

Częstotliwość monitorowania klienta korporacyjnego uzależniona jest przede wszystkim od wielkości zaangażowania kredytowego i kondycji ekonomiczno-finansowej klienta [ratingu klienta].

Monitoring klienta korporacyjnego obejmuje weryfikację:

- ratingu klienta,
- ratingu grupy kapitałowej,
- oceny transakcji (monitoring zabezpieczeń, warunków umowy (kovenantów) oraz inwestycji realizowanych z udziałem finansowania Banku).

Częstotliwość i zakres monitorowania klientów instytucjonalnych pionu detalicznego (mikroprzedsiębiorstwa, wspólnoty mieszkaniowe) uzależnione są od kwoty zaangażowania klienta.

Monitoring mikroprzedsiębiorstwa obejmuje:

- monitoring zdarzeń objętych monitoringiem,
- weryfikację klienta w bazach zewnętrznych,
- monitoring sytuacji ekonomiczno-finansowej.

6.1.7. Praktyki forbearance

Status forbearance otrzymują ekspozycje, dla których nastąpiła restrukturyzacja umowy kredytu, należności lub inwestycji utrzymywanej do terminu wymagalności, jeżeli wynika ona z trudności finansowych dłużnika lub emitenta lub brak zmiany warunków umowy doprowadziłby do zaprzestania obsługi zadłużenia, której Bank by nie przyznał, gdyby dłużnik nie był w trudnej sytuacji finansowej.

Za zmianę warunków, o których mowa wyżej, uznaje się w szczególności:

- 1) udzielenie karencji w spłacie kapitału i/lub należności ubocznych,
- 2) redukcję kapitału i/lub należności ubocznych,
- 3) wydłużenie okresu kredytowania,
- 4) obniżenie oprocentowania kredytu,
- 5) zgodę Banku na spłatę zobowiązania poprzez realizację zabezpieczenia.

Restrukturyzacja jest przesłanką utraty wartości. W odniesieniu do ekspozycji indywidualnie istotnych zawarcie umowy forbearance, zmieniające warunki umowne z uwagi na trudności finansowe dłużnika, skutkuje koniecznością przeprowadzenia analizy pod kątem utworzenia odpisów aktualizujących wartość ekspozycji z tytułu utraty wartości. W odniesieniu do ekspozycji indywidualnie nieistotnych zawarcie umowy forbearance, zmieniające warunki umowne z uwagi na trudności finansowe dłużnika, skutkuje każdorazowo utworzeniem odpisów aktualizujących wartość ekspozycji z tytułu utraty wartości.

Odwroćenie straty (reklasyfikacja do zdrowego portfela) jest możliwe po ustąpieniu przesłanki utraty wartości oraz upływie okresu 12-miesięcznej kwarantanny. Transakcje restrukturyzowane bez utraty wartości wyceniane są jako odrębny portfel homogeniczny o podwyższonych stawkach IBNR.

Zawarte umowy restrukturyzacyjne są na bieżąco monitorowane pod kątem wywiązania się ze zobowiązań zawartych w umowie.

Ekspozycja przestaje być klasyfikowana jako forborne (zdejmowany jest status forbearance), gdy zostały spełnione wszystkie niżej wymienione warunki:

- 1) ekspozycja nie posiada statusu NPE (non performing exposure),
- 2) upłynęły co najmniej 24 miesiące (okres próbny) od daty uznania ekspozycji za niezagrożoną, w których przez minimum połowę okresu próby nie występują opóźnienia przekraczające 30 dni,
- 3) na datę raportową żadna z ekspozycji wobec dłużnika nie jest opóźniona powyżej 30 dni.

Zasady rachunkowości w odniesieniu do aktywów finansowych podlegających praktykom forbearance nie różnią się od zasad stosowanych w stosunku do innych aktywów Banku, Bank wycenia kredyty i należności według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej. W sytuacji, gdy warunki pożyczki, należności lub inwestycji utrzymywanej do terminu wymagalności są renegocjowane z powodu trudności finansowych dłużnika lub emitenta, ekspozycja taka jest wyceniana przy użyciu pierwotnej efektywnej stopy procentowej, wyznaczonej przed zmianą warunków.

2015-12-31	kredyty z utratą wartości			kredyty bez utraty wartości		
	Wartości bilansowe brutto	Odpisy aktualizacyjne	Maksymalne obciążenie ryzykiem kredytowym	Wartości bilansowe brutto	Odpisy aktualizacyjne	Maksymalne obciążenie ryzykiem kredytowym
Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:	470 223	-133 608	336 615	61 772	-1 052	60 720
- Kredyty udzielone klientom detalicznym	225 288	-70 057	155 231	28 920	-1 003	27 917
w tym wyceniane indywidualnie	124 147	-34 172	89 975	-	-	-
- Kredyty udzielone klientom korporacyjnym	242 565	- 61 181	181 384	32 852	-49	32 803
w tym wyceniane indywidualnie	239 843	- 59 798	180 045	-	-	-
- Kredyty udzielone finansom publicznym	-	-	-	-	-	-
w tym wyceniane indywidualnie	-	-	-	-	-	-
- Banki	2 370	-2 370	-	-	-	-
w tym wyceniane indywidualnie	2 370	-2 370	-	-	-	-

2014-12-31	kredyty z utratą wartości			kredyty bez utraty wartości		
	Wartości bilansowe brutto	Odpisy aktualizacyjne	Maksymalne obciążenie ryzykiem kredytowym	Wartości bilansowe brutto	Odpisy aktualizacyjne	Maksymalne obciążenie ryzykiem kredytowym
Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:	430 604	-104 195	326 409	29 082	-1 718	27 364
- Kredyty udzielone klientom detalicznym	189 666	-51 222	138 444	28 510	-1 696	26 814
w tym wyceniane indywidualnie	97 681	-25 864	71 817	-	-	-
- Kredyty udzielone klientom korporacyjnym	232 037	-51 394	180 643	572	-22	550
w tym wyceniane indywidualnie	229 167	-50 520	178 647	-	-	-
- Kredyty udzielone finansom publicznym	4 904	-1 505	3 399	-	-	-
w tym wyceniane indywidualnie	4 904	-1 505	3 399	-	-	-
- Banki	3 997	-74	3 923	-	-	-
w tym wyceniane indywidualnie	3 997	-74	3 923	-	-	-

6.2. Techniki pomiaru ryzyka finansowego (w księdze bankowej i handlowej) oraz limity

Zgodnie ze strategią Banku, działalność w księdze handlowej uzupełnia działalność w księdze bankowej. Zadaniem księgi handlowej jest zapewnienie klientom Banku najwyższej jakości usług. W celu osiągnięcia tych zadań Bank, w ramach obowiązujących limitów ryzyka, utrzymuje otwarte pozycje. Zgodnie z przyjętą w BOŚ S.A. definicją, księga handlowa zawiera transakcje realizowane na rachunek własny w celu handlowym, tj. z zamiarem uzyskania korzyści finansowych w krótkich okresach, z rzeczywistych lub oczekiwanych różnic między rynkowymi cenami zakupu i sprzedaży lub też innych odchyłeń cen lub parametrów cenowych, w tym w szczególności: stóp procentowych, kursów walutowych i indeksów giełdowych. Sprzedaż transakcji z księgi handlowej nie jest prowadzona w celu utrzymania płynności Banku

Ryzyko finansowe w Banku obejmuje: ryzyko płynności, ryzyko stopy procentowej (w księdze handlowej i bankowej) oraz ryzyko walutowe (w księdze handlowej; ryzyko walutowe z księgi bankowej jest transferowane do księgi handlowej).

Transakcje księgi bankowej stanowią podstawową działalność Banku, tzn. wynikają z działalności komercyjnej, w tym: pozyskiwania źródeł finansowania i efektywnego zarządzania płynnością finansową.

Do księgi bankowej wchodzi pozycje nie zaliczone do księgi handlowej, w tym w szczególności:

- 1) udzielane kredyty, gwarancje, pożyczki, lokaty i przyjmowane depozyty,
- 2) transakcje zabezpieczające płynność i ryzyko stopy procentowej operacji zaliczonych do księgi bankowej,
- 3) zakup papierów wartościowych w celu innym niż handlowy.

Celem określenia apetytu Banku na ryzyko finansowe, w BOŚ S.A. obowiązują polityki w zakresie zarządzania ryzykiem płynności, ryzykiem stopy procentowej w księdze bankowej oraz ryzykiem rynkowym, gdzie określone są między innymi maksymalne poziomy ryzyka finansowego, zgodne z przyjętym przez radę Nadzorczą Banku apetytem na ryzyko.

Poziom i profil ryzyka finansowego jest regularnie monitorowany w Departamencie Ryzyka Finansowego i raportowany: Radzie Nadzorczej, Zarządowi Banku, Komitetowi Zarządzania Aktywami i Pasywami (Komitetowi ZAP) oraz Komitetowi ZAP ds. Płynności i Ryzyka Rynkowego.

6.2.1. Ryzyko płynności

Ryzyko płynności rozumiane jest jako utrata zdolności Banku do terminowego regulowania zobowiązań, do pozyskiwania funduszy na sfinansowanie nieoczekiwanego wycofania depozytów oraz zdolności do generowania przez Bank dodatniego salda przepływów gotówkowych.

Celem Banku w zakresie zarządzania płynnością jest zabezpieczenie płynności Banku oraz utrzymanie zrównoważonej struktury aktywów i pasywów, zapewniającej bezpieczny profil płynności w poszczególnych pasmach czasowych, w podziale na płynność w złotych polskich oraz głównych walutach obcych, a przede wszystkim – dla całkowitej pozycji płynności. Strategię zarządzania ryzykiem płynności określa zatwierdzona przez Radę Nadzorczą Strategia Płynnościowa BOŚ S.A. Strategia określa apetyt Banku na to ryzyko, wyznacza główne kierunki oraz cele ilościowe dla wybranych wielkości i jest integralnym elementem Strategii działania Banku.

Płynność w Banku rozpatrywana jest w następującym horyzoncie czasowym: płynność śróddzienna – w ciągu dnia, płynność bieżąca – w okresie do 7 dni; płynność krótkoterminowa – w okresie do 1 miesiąca; płynność średnioterminowa – w okresie powyżej 1 miesiąca do 12 miesięcy; płynność długoterminowa – w okresie powyżej 12 miesięcy.

Podstawowym źródłem finansowania Banku pozostaje systematycznie budowana, zdywersyfikowana baza depozytowa z dużym udziałem stabilnych depozytów od klientów detalicznych (uzupełniona depozytami klientów korporacyjnych oraz sektora publicznego) oraz wyemitowane obligacje długoterminowe i otrzymane pożyczki od międzynarodowych instytucji finansowych (które dodatkowo stanowią źródło finansowania płynności w walutach obcych; pozostałe niedopasowanie walutowe jest pokrywane transakcjami FX Swap). W 2015 roku Bank kontynuował zapoczątkowany w 2014 roku wzrost udziału depozytów od klientów detalicznych w źródłach finansowania, wynikający z wdrażania nowej normy nadzorczej LCR*.

Posiadane przez Bank aktywa płynne (nadwyżka płynności), utrzymywane są przede wszystkim w postaci charakteryzujących się wysoką płynnością bonów pieniężnych NBP (stanowiących 68% portfela płynnych nieobciążonych papierów wartościowych) oraz obligacji Skarbu Państwa (26%), charakteryzujących się niskim ryzykiem szczególnym. Portfel tych papierów jest uzupełniony gotówką oraz środkami utrzymywanymi w NBP (ponad zadeklarowany poziom rezerwy obowiązkowej). Aktywa płynne (nadwyżka płynności) stanowią bufor dla zabezpieczenia płynności w ewentualnych sytuacjach kryzysowych, tj. istnieje możliwość ich zastawu, upłynnienia w ramach transakcji repo bądź sprzedaży w dowolnym momencie, bez istotnej utraty wartości. Możliwości sprzedaży aktywów płynnych (ryzyko płynności produktu) są systematycznie monitorowane. W analizach tych brane są pod uwagę przede wszystkim: wielkość emisji, obrót rynkowy oraz zmienność ceny kupna / sprzedaży.

Zgodnie z rekomendacjami Komisji Nadzoru Finansowego i Narodowego Banku Polskiego, Bank ma możliwość korzystania z dodatkowych źródeł finansowania w postaci kredytu technicznego i lombardowego w NBP. Jest również operacyjnie przygotowany do wystąpienia do NBP celem uzyskania kredytu refinansowego.

Bank organizuje proces zarządzania ryzykiem płynności w szczególności za pomocą podziału kompetencji organów Banku oraz właściwych komórek organizacyjnych centrali przy wykonywaniu zadań i podejmowaniu decyzji w procesie zarządzania ryzykiem płynności. Komórki organizacyjne są wzajemnie niezależne. Obszary powstawania ryzyka i komórki organizacyjne kontroli ryzyka znajdują się pod nadzorem różnych Członków Zarządu Banku.

Bank wyznacza nadzorcze miary płynności zgodnie z następującymi regulacjami: Uchwałą Nr 386/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 17 grudnia 2008 roku w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności, Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającym rozporządzenie (UE) nr 648/2012 oraz Rozporządzeniem delegowanym Komisji (UE) 2015/61 z dnia 10 października 2014 roku uzupełniającym rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 w odniesieniu do wymogu pokrycia wpływów netto dla instytucji kredytowych. Do obecnie obowiązujących norm płynności krótkoterminowej zalicza się współczynniki: M1 (luka płynności krótkoterminowej – różnica pomiędzy sumą wartości podstawowej i

*\ LCR jest miarą nadzorczą obowiązującą od 1.10.2015 r.

uzupełniającej rezerwy płynności w dniu sprawozdawczym a wartością środków obcych niestabilnych i M2 (współczynnik płynności krótkoterminowej – iloraz sumy wartości podstawowej i uzupełniającej rezerwy płynności w dniu sprawozdawczym do wartości środków obcych niestabilnych) oraz obowiązujący od 1 października 2015 roku wymóg pokrycia wypływów netto, LCR (relacja aktywów płynnych, do wypływów netto (tj. różnicy pomiędzy wypływami a wpływami) przez okres występowania warunków skrajnych, trwający 30 dni kalendarzowych). Natomiast do norm długoterminowych zalicza się współczynniki: M3 (współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych funduszami własnymi – iloraz funduszy własnych banku pomniejszonych o łączną wartość wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka rynkowego i z tytułu rozliczenia dostawy oraz ryzyka kontrahenta do aktywów niepłynnych) i M4 (współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi – iloraz funduszy własnych banku pomniejszonych o łączną wartość wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka rynkowego i z tytułu rozliczenia dostawy oraz ryzyka kontrahenta i środków obcych stabilnych do sumy aktywów niepłynnych i aktywów o ograniczonej płynności). Jednocześnie Bank jest w trakcie wdrażania nowych standardów sprawozdawczości obowiązkowej w zakresie płynności (tj. ALMM), które zaczną obowiązywać w 2016 roku oraz przygotowuje się do wdrożenia kolejnej nadzorczej normy płynności długoterminowej, tj. współczynnika stabilnego finansowania (NSFR), który będzie obowiązywać od 2018 roku.

W 2015 roku (analogicznie jak w 2014 roku) nadzorcze miary płynności, tj. miary M1-M4 oraz LCR były wyznaczane codziennie (tj. w każdym dniu roboczym) i pozostawały na bezpiecznym poziomie, znacznie przewyższającym poziomy regulacyjne. Wg stanu na 31 grudnia 2015 roku normy te kształtowały się następująco:

Miara	Wartość na 31.12.2015	Wartość na 31.12.2014
LCR	80%	-*\
M1	623 mln zł	856 mln zł
M2	1,24	1,25
M3	39,12	28,74
M4	1,24	1,28

*\ LCR jest miarą nadzorczą obowiązującą od 1.10.2015r.

W celu pomiaru płynności oraz ryzyka płynności bieżącej i krótkoterminowej Bank wprowadził następujące miary i narzędzia: (i) aktywa płynne – stanowiące bufor dla oczekiwanych i nieoczekiwanych wypływów w horyzoncie 30 dni; (ii) zapas płynności – który mierzy poziom aktywów płynnych, pomniejszonych o oczekiwane oraz nieoczekiwane wypływy, wyznaczone w terminie 30 dni; (iii) ocenę stabilności bazy depozytowej; (iv) lukę płynności krótkoterminowej (dla PLN, EUR, CHF i USD) – pokazującą poziom niedopasowania w strukturach finansowania w walutach obcych; luka ta przede wszystkim obejmuje przepływy z transakcji na rynku hurtowym oraz z transakcji pochodnych oraz (v) testy warunków skrajnych (pozwalające m.in. na weryfikację możliwości utrzymania płynności w zdefiniowanym w Banku horyzoncie czasowym w poszczególnych scenariuszach). W celu pomiaru płynności oraz ryzyka płynności średnio- i długoterminowego Bank wyznacza i monitoruje: (i) lukę płynności kontraktową oraz urealnioną (która jest uzupełniana o systematycznie przeprowadzane analizy: stabilności bazy depozytowej, koncentracji bazy depozytowej, wielkości przedpłat kredytów oraz poziomu zrywalności depozytów); (ii) wskaźniki pokrycia aktywów długoterminowych pasywami długoterminowymi; (iii) wskaźnik pokrycia kredytów służących finansowaniu długoterminowych potrzeb klientów najbardziej stabilnymi źródłami finansowania oraz (iv) prognozę zapasu płynności, aktywów płynnych oraz nadzorczych miar płynności. Zgodnie z Uchwałą Nr 386/2008 Komisji Nadzoru Finansowego Bank przeprowadza również pogłębioną analizę płynności długoterminowej. Wyniki przeprowadzanych analiz są wykorzystywane do zarządzania płynnością Banku. Jednocześnie proces opracowywania krótko- i długoterminowych planów finansowych Banku zawiera ocenę płynności, tak aby zapewnić adekwatną strukturę finansowania i przestrzeganie nadzorczych miar płynności.

Bank, w opracowywanych analizach płynnościowych, uwzględni również możliwość niekorzystnej zmiany kursów walut obcych, w szczególności CHF i EUR, potencjalnie powodujące zwiększenie potrzeb płynnościowych.

Zgodnie z podpisanymi z kontrahentami aneksami zabezpieczającymi do umów ramowych (Credit Support Annex, CSA) Bank, w przypadku niekorzystnych zmian rynkowych (m.in. kursów walutowych),

zobowiązany jest do złożenia dodatkowych depozytów zabezpieczających; w przypadku korzystnych zmian - Bank otrzymuje dodatkowe zabezpieczenie od kontrahentów. Bank nie posiada w umowach z kontrahentami postanowień zmieniających wysokość składanego zabezpieczenia ze względu na zmianę posiadanego ratingu. Oznacza to, iż obniżenie poziomu oceny zdolności kredytowej nie wpływa na wysokość i sposób wyliczenia depozytów zabezpieczających.

W celu oceny skuteczności procesu zarządzania ryzykiem płynności, dla większości z powyższych miar ustalane są limity lub wartości ostrzegawcze w ramach zestawu wewnętrznych limitów ryzyka płynności, których struktura ma charakter hierarchiczny (tzn. ustalane są na poziomie Rady Nadzorczej, Zarządu Banku oraz Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami). Obowiązujące limity i wartości ostrzegawcze podlegają systematycznym przeglądom, tak aby pozwalały na skuteczne monitorowanie płynności. Limity i wartości ostrzegawcze określają ramy dla tolerancji Banku w zakresie płynności i są zgodne z przyjętym przez Bank apetytem na to ryzyko. Kształtowanie odpowiedniego profilu ryzyka płynności wspierane jest poprzez uwzględnienie kosztu płynności w ramach obowiązującego w Banku systemu cen transferowych.

Ponadto Bank posiada zatwierdzony przez Zarząd Banku Plan działania w zakresie utrzymania płynności w sytuacjach awaryjnych, który określa potencjalne źródła pogorszenia / utraty płynności, zasady postępowania i kompetencje w sytuacjach awaryjnych, mających na celu oszacowanie horyzontu przetrwania oraz możliwości i kosztów przywrócenia stanu stabilnej płynności. Plan ten, oprócz analizy scenariuszowej płynności w sytuacjach awaryjnych (której założenia są zgodne z przeprowadzonymi testami warunków skrajnych), zawiera także mierzalne i niemierzalne symptomy wyprzedzające sytuacje awaryjne, powalające na systematyczne monitorowanie źródeł powstawania sytuacji kryzysowych w zakresie płynności. Analizy scenariuszowe płynności w sytuacjach awaryjnych oraz testy warunków skrajnych obejmują trzy rodzaje scenariuszy: (1) kryzys wewnętrzny - jego źródłem jest utrata zaufania do Banku przez uczestników rynku (tzw. „run na Bank”), zmniejszenie dostępności finansowania, zmaterializowanie się ryzyka koncentracji oraz obniżenie ratingu Banku; (2) kryzys zewnętrzny - zakłada materializację ryzyka walutowego, wzrost stóp procentowych, kryzys na rynkach finansowych i ewentualne efekty drugiej rundy oraz (3) kryzys mieszany – stanowi połączenie elementów zarówno kryzysu wewnętrznego jak i zewnętrznego. Dokonywane stress testy pozwalają na identyfikację czynników, których materializacja może generować w Banku ryzyko płynności oraz opracowanie działań koniecznych do podjęcia, w przypadku zaistnienia sytuacji kryzysowych. Bank, w ramach wdrażania Rekomendacji P Komisji Nadzoru Finansowego, rozszerzył przeprowadzane analizy o analizę wrażliwości Banku na poszczególne czynniki generujące ryzyko płynności oraz testy odwrócone. Plan działania w zakresie utrzymania płynności w sytuacjach awaryjnych jest systematycznie weryfikowany i aktualizowany, tak aby gwarantował operacyjne przygotowanie Banku do uruchomienia potencjalnych działań podejmowanych w sytuacji zagrożenia płynności. Analiza scenariuszowa płynności w sytuacjach awaryjnych jest opracowywana w trybie półrocznym, a testy warunków skrajnych – w okresach miesięcznych. Wnioski z przeprowadzanych testów są uwzględniane w bieżącym zarządzaniu płynnością i ryzykiem płynności, a także w strukturze aktywów i pasywów.

Testy wykonane w 2015 roku pokazują, że Bank posiada stabilną sytuację płynnościową, a posiadane aktywa płynne (nadwyżka płynności) pozwalają Bankowi na przetrwanie założonych scenariuszy w określonym horyzoncie.

Stosowane przez Bank miary i narzędzia podlegają cyklicznym przeglądom i są systematycznie aktualizowane, co służy lepszemu odwzorowaniu profilu płynności. W 2015 roku, w związku z nowelizacją Rekomendacji P Komisji Nadzoru Finansowego, proces monitorowania ryzyka płynności w Banku został przede wszystkim uzupełniony o płynność śróddzienną oraz dokonano przeglądu definicji aktywów płynnych, analizy scenariuszowej płynności w sytuacjach awaryjnych oraz testów warunków skrajnych i systemu wewnętrznych cen transferowych. Proces monitorowania płynności i ryzyka płynności w Banku jest wspierany przez dedykowany system informatyczny (w szczególności w zakresie generowania kontraktowej i urealnionej luki płynności).

Wyniki analizy ryzyka płynności, wraz z wynikami testów warunków skrajnych, w cyklach miesięcznych, są prezentowane w raportach przygotowywanych dla Zarządu Banku i Komitetu ZAP oraz - w cyklach kwartalnych - dla Rady Nadzorczej Banku.

W 2015 roku, podobnie jak w 2014 roku sytuacja płynnościowa Banku była systematycznie monitorowana i pozostawała na bezpiecznym poziomie, a rozwój akcji kredytowej – ściśle skorelowany

ze źródłami pozyskania finansowania. Zgodnie z obowiązującą Strategią Płynnościową na lata 2015 - 2020 Bank zwiększa udział depozytów klientów niefinansowych w finansowaniu. Wymagalne w maju 2016 roku euroobligacje (w kwocie 250 mln EUR), zgodnie z opracowanym i realizowanym planem, zastępuje środkami pozyskanymi od tej grupy klientów.

W poniższych tabelach zaprezentowano kontraktową lukę płynności (wartości bilansowe):

31 grudnia 2015	1M	1-3M	3-6M	6-12M	1-5Y	Pow. 5Y	Razem
Wskaźnik luki płynności	0,41	0,34	0,30	0,35	0,66	1,00	
Aktywa razem	2 917 818	825 883	817 448	1 118 403	6 523 377	8 582 902	20 785 831
- w tym kredyty i pożyczki udzielone klientom	280 759	768 760	616 312	991 798	5 210 453	6 519 750	14 387 832
Zobowiązania razem	7 179 750	3 741 264	4 412 417	963 077	2 177 746	2 311 577	20 785 831
- w tym zobowiązania wobec klientów	7 060 641	3 464 667	3 274 138	755 400	1 066 448	348 762	15 970 056
Luka	-4 261 932	-2 915 381	-3 594 969	155 326	4 345 631	6 271 325	-
Luka skumulowana	-4 261 932	-7 177 313	-10 772 282	-10 616 956	-6 271 325	-	-

31 grudnia 2014	1M	1-3M	3-6M	6-12M	1-5Y	Pow. 5Y	Razem
Wskaźnik luki płynności	0,45	0,30	0,30	0,37	0,66	1,00	
Aktywa razem	2 919 328	324 216	719 240	1 108 385	6 121 387	8 281 616	19 474 172
- w tym kredyty i pożyczki udzielone klientom	125 874	285 620	487 007	1 076 202	4 581 429	5 966 483	12 522 615
Zobowiązania razem	6 427 947	4 431 044	2 214 792	614 868	3 351 657	2 433 864	19 474 172
- w tym zobowiązania wobec klientów	6 146 015	4 083 115	1 944 843	501 763	1 087 647	393 224	14 156 607
Luka	-3 508 619	-4 106 828	-1 495 552	493 517	2 769 730	5 847 752	-
Luka skumulowana	-3 508 619	-7 615 447	-9 110 999	-8 617 482	-5 847 752	-	-

W poniższych tabelach zaprezentowano urealnioną lukę płynności (wartości bilansowe):

31 grudnia 2015	1M	1-3M	3-6M	6-12M	1-5Y	Pow. 5Y	Razem
Wskaźnik luki płynności	2,78	1,47	0,88	0,72	0,74	1,00	
Aktywa razem	3 238 984	844 449	770 371	1 113 172	6 580 161	8 238 694	20 785 831
- w tym kredyty i pożyczki udzielone klientom	285	789 062	576 981	1 025 205	5 858 357	6 137 942	14 387 832
Zobowiązania razem	1 164 645	1 622 658	2 717 072	2 817 591	8 668 169	3 795 696	20 785 831
- w tym zobowiązania wobec klientów	1 045 536	1 346 061	1 578 793	2 609 914	7 556 871	1 832 881	15 970 056
Luka	2 074 339	-778 209	-1 946 701	-1 704 419	-2 088 008	4 442 998	-
Luka skumulowana	2 074 339	1 296 130	-650 571	-2 354 990	-4 442 998	-	-

31 grudnia 2014	1M	1-3M	3-6M	6-12M	1-5Y	Pow. 5Y	Razem
Wskaźnik luki płynności	2,60	1,25	0,95	0,79	0,75	1,00	
Aktywa razem	3 873 228	347 580	683 784	1 145 012	5 957 553	7 467 015	19 474 172
- w tym kredyty i pożyczki udzielone klientom	-202 033	313 664	458 375	1 136 155	4 985 341	5 831 113	12 522 615
Zobowiązania razem	1 488 119	1 887 433	1 770 360	2 517 022	8 339 846	3 471 392	19 474 172
- w tym zobowiązania wobec klientów	1 206 187	1 539 504	1 500 411	2 403 917	6 075 836	1 430 752	14 156 607
Luka	2 385 109	-1 539 853	-1 086 576	-1 372 010	-2 382 293	3 995 623	-
Luka skumulowana	2 385 109	845 256	-241 320	-1 613 330	-3 995 623	-	-

Przepływy środków pieniężnych instrumentów pochodnych (rozliczenia brutto)

Zestawienie zapadalności instrumentów pochodnych według terminów umownych na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku zaprezentowano w poniższych tabelach (wartości niezdykontowane):

31-12-2015	1 M	1 – 3 M	3 – 6 M	6-12M	Pow. 1Y	Razem
Wpływy, w tym:	526 756	524 910	454 010	571 710	508 095	2 585 481
FX forward	60 315	180 689	70 282	63 596	77 491	452 373
FX Spot	51 418	-	-	-	-	51 418
FX Swap	398 823	322 564	365 998	437 860	-	1 525 245
IRS	16 200	21 657	17 730	70 254	430 604	556 445
Wypływy, w tym:	516 984	519 517	448 869	563 303	489 845	2 538 518
FX forward	59 616	182 347	70 118	62 901	75 596	450 578
FX Spot	51 432	-	-	-	-	51 432
FX Swap	391 777	314 410	359 467	432 145	-	1 497 799
IRS	14 159	22 760	19 284	68 257	414 249	538 709

31-12-2014	1 M	1 – 3 M	3 – 6 M	6-12M	Pow. 1Y	Razem
Wpływy, w tym:	727 073	425 987	573 722	780 107	337 594	2 844 483
FX forward	223 834	17 407	284 771	215 615	-	741 627
FX Spot	65 011	-	-	-	-	65 011
FX Swap	416 233	375 032	257 299	483 730	-	1 532 294
IRS	21 995	33 548	31 652	80 762	337 594	505 551
Wypływy, w tym:	725 909	430 139	574 766	779 898	329 629	2 840 341
FX forward	221 664	17 571	282 840	215 029	-	737 104
FX Spot	64 943	-	-	-	-	64 943
FX Swap	419 024	379 386	258 862	484 250	-	1 541 522
IRS	20 278	33 182	33 064	80 619	329 629	496 772

Ryzyko płynności zobowiązań warunkowych

Zestawienie wymagalności zobowiązań warunkowych według terminów umownych na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku zaprezentowano w poniższych tabelach (wartości niezdyskontowane):

31-12-2015	1 M	1 – 3 M	3 – 6 M	6-12 M	1 – 5 Y	Pow. 5 Y	Razem
Zobowiązania warunkowe	4 262 910	-	-	-	-	-	4 262 910
Finansowe, w tym:	2 595 144	-	-	-	-	-	2 595 144
- otwarte linie kredytowe, w tym:	2 149 949	-	-	-	-	-	2 149 949
- odwoławalne	1 820 260	-	-	-	-	-	1 820 260
- nieodwoławalne	329 689	-	-	-	-	-	329 689
- otwarte akredytywy importowe	159 779	-	-	-	-	-	159 779
- promesy udzielenia kredytu, w tym:	285 416	-	-	-	-	-	285 416
- nieodwoławalne	285 416	-	-	-	-	-	285 416
Gwarancje	1 654 731	-	-	-	-	-	1 654 731
Gwarantowanie emisji	13 035	-	-	-	-	-	13 035

31-12-2014	1 M	1 – 3 M	3 – 6 M	6-12 M	1 – 5 Y	Pow. 5 Y	Razem
Zobowiązania warunkowe	4 278 884	-	-	-	-	-	4 278 884
Finansowe, w tym:	2 600 555	-	-	-	-	-	2 600 555
- otwarte linie kredytowe, w tym:	2 341 111	-	-	-	-	-	2 341 111
- odwoławalne	1 933 392	-	-	-	-	-	1 933 392
- nieodwoławalne	407 719	-	-	-	-	-	407 719
- otwarte akredytywy importowe	215 761	-	-	-	-	-	215 761
- promesy udzielenia kredytu, w tym:	43 683	-	-	-	-	-	43 683
- nieodwoławalne	43 683	-	-	-	-	-	43 683
Gwarancje	1 653 494	-	-	-	-	-	1 653 494
Gwarantowanie emisji	24 835	-	-	-	-	-	24 835

Ryzyko płynności zobowiązań pozabilansowych

31-12-2015	1 M	1 – 3 M	3 – 6 M	6-12 M	1 – 5 Y	Pow. 5 Y	Razem
Zobowiązania z tytułu zawartej umowy leasingu operacyjnego	83	166	235	310	346	-	1 140
Zobowiązania z tytułu umów czynszu	9	335	1 979	2 032	42 836	1 647	48 838
Zobowiązania z tytułu zakupu wartości niematerialnych	-	463	1 783	104	-	-	2 350

31-12-2014	1 M	1 – 3 M	3 – 6 M	6-12 M	1 – 5 Y	Pow. 5 Y	Razem
Zobowiązania z tytułu zawartej umowy leasingu operacyjnego	86	172	258	516	1 040	-	2 072
Zobowiązania z tytułu umów czynszu	-	114	3 303	2 142	52 135	6 042	63 736
Zobowiązania z tytułu zakupu wartości niematerialnych	-	283	104	326	-	-	713

6.2.2. Ryzyko stopy procentowej

Ryzyko stopy procentowej jest rozumiane jako potencjalny negatywny wpływ zmian stóp procentowych na prognozowany wynik finansowy, wartość ekonomiczną kapitału własnego oraz wartość bieżącą posiadanych dłużnych papierów wartościowych.

Głównym celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej w księdze bankowej jest dążenie do stabilizacji i optymalizacji wyniku odsetkowego (WO), przy jednoczesnym ograniczeniu negatywnego wpływu zmian rynkowych stóp procentowych na wartość ekonomiczną kapitału własnego (WEK).

W tym celu Bank wykorzystuje dwa narzędzia: posiadany portfel inwestycyjny oraz transakcje pochodne, dokonywane w ramach rachunkowości zabezpieczeń. Budowany w księdze bankowej portfel inwestycyjny powinien między innymi przyczyniać się do zabezpieczenia wyniku odsetkowego, generowanego na kapitałach własnych Banku, jak również stabilnej części niewrażliwych na zmianę stopy procentowej osadów na rachunkach bieżących. Z drugiej strony portfel ten powoduje zmienność kapitału z aktualizacji wyceny.

Bank stosuje rachunkowość zabezpieczeń: (i) przepływów pieniężnych oraz (ii) wartości godziwej. Celem rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych jest zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych dla portfela kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu denominowanych w EUR, udzielonych do dnia rozpoczęcia powiązania zabezpieczającego. Zmiany wyceny transakcji zabezpieczających IRS są ujmowane w kapitale z aktualizacji wyceny (w części, w jakiej zabezpieczenie było efektywne). Celem rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej jest zabezpieczenie wartości godziwej obligacji Skarbu Państwa o stałym oprocentowaniu, stanowiących część portfela obligacji dostępnych do sprzedaży. Przeprowadzone transakcje zabezpieczające IRS ograniczają fluktuacje kapitału pod wpływem zmian stóp procentowych.

Proces monitorowania ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej jest wspierany przez dedykowany system informatyczny, za pomocą którego Bank w szczególności wyznacza / przeprowadza: (i) lukę przeszacowania (*repricing gap*), prezentującą wartości aktywów, pasywów i pozycji bilansowych wrażliwych na zmiany stóp procentowych w okresach wymagalności / zapadalności bądź przeszacowania, (ii) symulację wyniku odsetkowego – analizę dynamiczną, odzwierciedlającą projekcję WO w zadanych przedziałach czasowych, w oparciu o przyjęte scenariusze rozwoju Banku, jak również założenia odnośnie kształtowania się czynników rynkowych, (iii) symulację wartości bieżącej (*net present value, NPV*), prezentującą wartości zdyskontowane, według zadanych parametrów rynkowych, wszystkich przepływów pieniężnych; w oparciu o analizy NPV wyznaczone są miary BPV oraz WEK, (iv) szoki cenowe pod analizę ryzyka bazowego, których celem jest oszacowanie wpływu na wynik odsetkowy zróżnicowanej zmiany oprocentowania produktów, których oprocentowanie oparte jest o różne stawki bazowe, (v) analizę ryzyka krzywej dochodowości, której celem jest oszacowanie wpływu na wartość ekonomiczną kapitału własnego nierównoległych zmian kształtu krzywej dochodowości, (vi) analizę ryzyka opcji klienta, której celem jest oszacowanie wpływu na wynik finansowy Banku realizowanych przez klientów opcji wbudowanych w produkty odsetkowe oraz (vii) testy warunków skrajnych.

Wpływ zmiany stóp procentowych na wynik odsetkowy (zmiany o ± 100 p.b.) oraz na wartość ekonomiczną kapitału (zmiany o ± 200 p.b.) zostały przedstawione w poniższej tabeli:

(w tys. zł)	WEK		WO	
	- 200 p.b.	+ 200 p.b.	- 100 p.b.	+ 100 p.b.
31.12.2015	54 210	-52 502	-26 922	17 677
31.12.2014	149 738	-119 662	-12 875	13 628
Zmiana	-95 528	67 160	-14 047	4 049

Zarówno na koniec 2014 r. jak i na koniec 2015 r. powyższe miary znajdowały się w ramach limitów/wartości ostrzegawczych (15% funduszy własnych dla WEK oraz 10 % wyniku odsetkowego w planie finansowym dla WO). Zmiany wrażliwości wyniku odsetkowego oraz wartości ekonomicznej kapitału w 2015 roku wynikają m.in. ze sprzedaży części obligacji stałokuponowych, ustanowienia rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej, wzrostu średniego rezydualnego terminu wymagalności depozytów terminowych, a także przybliżania terminu wymagalności euroobligacji. Zarówno na koniec 2014 r. jak i 2015 r. ryzyka opcji klienta, ryzyko bazowe oraz ryzyko krzywej dochodowości znajdowały się na bezpiecznym poziomie.

W procesie szacowania kapitału wewnętrznego Banku, uwzględnia się ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej. Na dzień 31 grudnia 2015 roku ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej było istotne, utworzono kapitał wewnętrzny w wysokości 52,5 mln zł (w wysokości WEK). Na dzień 31 grudnia 2014 roku przedmiotowe ryzyko również było istotne, utworzono kapitał wewnętrzny w wysokości 15,31 mln zł.

Celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej w księdze handlowej jest uzyskanie w tym obszarze działalności, zakładanego w planie finansowym wyniku finansowego, przy akceptowalnej ekspozycji Banku na przedmiotowe ryzyko oraz minimalizacja jego negatywnych skutków z tytułu posiadanych w księdze handlowej instrumentów wrażliwych na zmiany stóp procentowych.

W BOŚ S.A., w celu monitorowania ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej, wykorzystuje się: (i) model wartości zagrożonej (model VaR) wyznaczony dla poziomu ufności 99% w oparciu o dzienną zmienność stóp procentowych z 250 dni roboczych poprzedzających dzień analizy, (ii) BPV (tzn. wrażliwość papierów wartościowych i instrumentów pochodnych generujących ryzyko stopy procentowej przy zmianie stóp procentowych o 1 p.b.), (iii) system limitów oraz (iv) testy warunków skrajnych.

Wartość VaR stopy procentowej w księdze handlowej oraz wpływ testu warunków skrajnych na portfel handlowy zmiany o ± 200 p.b., w okresach rocznych, kształtowała się następująco (podano wartość maksymalną, minimalną, średnią oraz na datę sprawozdawczą):

(w tys. zł)	VaR 10-dniowy				Testy warunków skrajnych ± 200 p. b.	
	średnia	max	Min	na datę	na datę	na datę
31.12.2015	596	2 404	102	1 061		-6 325
31.12.2014	734	2 063	66	471		-3 578

W celu weryfikacji Bank, raz na miesiąc przeprowadza analizę back-testing, kalkulowaną poprzez porównanie maksymalnych strat, wyznaczonych z modelu VaR, z rzeczywistymi zyskami i stratami oraz z teoretycznymi zmianami wyniku, wynikającymi z rewaluacji pozycji. Wyniki back-testingu, w cyklach miesięcznych, są prezentowane w raportach zarządczych.

System limitów w zakresie ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej obejmuje:

- 1) limit na VaR 10-dniowy,
- 2) limit BPV dla instrumentów generujących ryzyko stopy procentowej w księdze handlowej, obowiązujący zarówno w ciągu dnia jak i na koniec dnia, osobno dla pozycji w papierach dłużnych i dla IRS,
- 3) limity maksymalnej dziennej, dwudniowej i ciągniętej miesięcznej straty na aktywach w portfelu handlowym.

Kalkulowanie i monitorowanie poziomu wykorzystania poszczególnych limitów jest przeprowadzane wg stanu na każdy dzień roboczy, a w odniesieniu do limitów BPV – również w ciągu dnia oraz systematycznie raportowane kadrze zarządzającej.

Bank, raz w miesiącu, przeprowadza analizę testów warunków skrajnych, badając kształtowanie się poziomu ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej i handlowej w przypadku materializacji skrajnych zmian czynników ryzyka. W księdze bankowej badany jest przede wszystkim wpływ skrajnie niekorzystnych zmian:

- 1) stóp procentowych na: (i) wynik odsetkowy (WO), (ii) wartość ekonomiczną kapitału własnego (WEK), (iii) na portfel w księdze bankowej: papierów wartościowych w ramach rachunkowości zabezpieczeń, dłużnych papierów wartościowych, transakcji IRS oraz FX swap:
 - scenariusze równoległego przesunięcia krzywych stóp procentowych o ± 100 p.b. : ± 500 p.b.,
 - scenariusze spłaszczenia, wygięcia i wystromienia krzywych stóp procentowych
 - kursów walutowych na WO oraz WEK - scenariusze zmiany kursów walutowych o $\pm 5\%$ i o $\pm 20\%$,
- 2) stóp procentowych i kursów walutowych łącznie na WO oraz WEK – scenariusze łącznych zmian kursów walutowych o $\pm 10\%$ oraz stóp procentowych o ± 100 p.b.

W księdze handlowej badany jest wpływ skrajnie niekorzystnych zmian poziomu rynkowych stóp procentowych na wynik Banku oraz zmienności stóp procentowych w okresie 250 dni roboczych i

korelacji pomiędzy zmiennościami stóp procentowych na poziom VaR zarówno za pomocą metody historycznej jak i parametrycznej.

W celu przeprowadzenia analizy wpływu warunków skrajnych Bank stosuje następujące scenariusze:

1) historyczne:

- równoległe przesunięcia krzywych stóp procentowych (w tym grube ogony oraz spread),
- wygięcie krzywych stóp procentowych,
- zmiana nachylenia krzywych stóp procentowych,

2) parametryczne:

- równoległe przesunięcia krzywych stóp procentowych,
- wzrost zmienności stóp procentowych,
- skrajnie niekorzystna zmiana korelacji stóp procentowych.

Scenariusze warunków testów warunków skrajnych są przeprowadzane również przy założeniu zmiany płynności rynku i braku możliwości zamknięcia pozycji.

Wyniki tej analizy pokazują, iż, przy wystąpieniu skrajnie niekorzystnych warunków rynkowych i zwiększonych pozycji Banku w instrumentach wrażliwych na ryzyko stopy procentowej, działalność w portfelu zarówno bankowym jak i handlowym Banku utrzymuje się na bezpiecznym poziomie.

Wyniki przeprowadzanego monitoringu ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej oraz w księdze handlowej, wraz z wynikami przeprowadzonych testów warunków skrajnych, w cyklach miesięcznych, są prezentowane w raportach przygotowywanych dla Zarządu Banku i Komitetu ZAP oraz – w cyklach kwartalnych - dla Rady Nadzorczej Banku.

Zestawienie umownych dat zmiany oprocentowania (tzn. terminów płatności lub przeliczania w zależności, który termin jest wcześniejszy) dla pozycji bilansowych na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku prezentują poniższe tabele:

Luka przeszacowania

31-12-2015	1 M	1 – 3 M	3 – 6 M	6 – 12 M	Pow. 1 Y	Wycena instru- mentów pochod- nych*\	Nieopro- cento- wane**\	Razem
Aktywa								
Kasa, środki w Banku Centralnym	576 177	-	-	-	-	-	38 712	614 889
Należności od innych banków	124 145	-	15 000	-	-	-	76	139 221
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	73 000	-	-	-	30 000	-	-3 794	99 206
Pochodne instrumenty finansowe	-	-	-	-	-	199 325	-	199 325
Pochodne instrumenty zabezpieczające	-	-	-	-	-	11 557	-	11 557
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	1 966 826	9 033 107	2 720 536	223 624	370 936	-	72 803	14 387 832
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe, w tym:	2 906 875	135 277	479 650	150 750	1 198 485	-	109 085	4 980 122
- dostępne do sprzedaży	2 606 875	135 277	304 650	70 750	825 985	-	108 537	4 052 074
- utrzymywane do terminu zapadalności	300 000	-	175 000	80 000	372 500	-	548	928 048
Inne aktywa ***\	-	-	-	-	-	-	353 679	353 679
Aktywa razem	5 647 023	9 168 384	3 215 186	374 374	1 599 421	210 882	570 561	20 785 831

31-12-2015	1 M	1 – 3 M	3 – 6 M	6 – 12 M	Pow. 1 Y	Wycena instrumentów pochodnych*\	Nieoprocentowane**\	Razem
Zobowiązania								
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	5	-	-	-	-	-	-	5
Zobowiązania wobec innych banków	54 442	110 364	51 294	-	-	-	304	216 404
Zobowiązania wobec klientów	3 645 069	8 271 183	3 137 271	611 924	222 880	-	81 729	15 970 056
Pochodne instrumenty finansowe	-	-	-	-	-	151 343	-	151 343
Pochodne instrumenty zabezpieczające	-	-	-	-	-	37 621	-	37 621
Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych	-	326 000	1 945 375	-	-	-	46 757	2 318 132
Zobowiązania podporządkowane	150 000	183 000	252 500	-	-	-	14 461	599 961
Pozostałe zobowiązania *****\	-	-	-	-	-	-	63 295	63 295
Zobowiązania razem	3 849 516	8 890 547	5 386 440	611 924	222 880	188 964	206 546	19 356 817
Kapitał własny	9 267	18 208	27 475	54 076	981 238	-	338 750	1 429 014
Luka	1 788 240	259 629	-2 198 729	-291 626	395 303	21 918	25 265	-

*\ kolumna prezentuje bilansową wycenę instrumentów pochodnych; profil ryzyka stopy procentowej związany z instrumentami pochodnymi przedstawiony został w tabeli „Pochodne instrumenty finansowe”

**\ kolumna prezentuje m.in. odsetki, kapitałowe papiery wartościowe, kredyty ze środków obcych; ujemna wartość w wierszu „Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu” wynika z różnicy pomiędzy wartością rynkową a nominalną obligacji w portfelu

***\ w tym: inwestycje w jednostkach zależnych i stowarzyszonych, wartości niematerialne, rzeczowe aktywa trwałe, aktywa z tytułu podatku dochodowego, inne aktywa

*****\ w tym: rezerwy, zobowiązania z tyt. bieżącego podatku dochodowego, pozostałe zobowiązania

Luka przeszacowania

31-12-2014	1 M	1 – 3 M	3 – 6 M	6 – 12 M	Pow. 1 Y	Wycena instru- mentów pochod- nych*\	Nieopro- cento- wane**\	Razem
Aktywa								
Kasa, środki w Banku Centralnym	353 492	-	-	-	-	-	40 663	394 155
Należności od innych banków	239 443	5 209	15 000	-	-	-	5 323	264 975
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	-	-	-	-	-	-	-	-
Pochodne instrumenty finansowe	-	-	-	-	-	201 044	-	201 044
Pochodne instrumenty zabezpieczające	-	-	-	-	-	21 823	-	21 823
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	2 079 404	7 028 016	2 546 796	265 743	539 512	-	63 144	12 522 615
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe, w tym:	3 108 775	118 029	529 130	86 770	1 655 375	-	197 704	5 695 783
- dostępne do sprzedaży	2 968 775	118 029	314 130	86 770	1 027 875	-	189 878	4 705 457
- utrzymywane do terminu zapadalności	140 000	-	215 000	-	627 500	-	7 826	990 326
Inne aktywa ***\	-	-	-	-	-	-	373 777	373 777
Aktywa razem	5 781 114	7 151 254	3 090 926	352 513	2 194 887	222 867	680 611	19 474 172

31-12-2014	1 M	1 – 3 M	3 – 6 M	6 – 12 M	Pow. 1 Y	Wycena instrumentów pochodnych*\	Nieoprocentowane**\	Razem
Zobowiązania								
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	38	-	-	-	-	-	-	38
Zobowiązania wobec innych banków	216 960	73 615	54 319	-	-	-	9 192	354 086
Zobowiązania wobec klientów	3 517 846	7 948 685	1 827 633	372 762	367 883	-	121 798	14 156 607
Pochodne instrumenty finansowe	-	-	-	-	-	191 555	-	191 555
Pochodne instrumenty zabezpieczające	-	-	-	-	-	41 504	-	41 504
Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych	100 000	385 000	1 000 000	-	1 065 575	-	44 125	2 594 700
Zobowiązania podporządkowane	150 000	183 000	220 000	-	-	-	13 435	566 435
Pozostałe zobowiązania ****\	-	-	-	-	-	-	62 784	62 784
Zobowiązania razem	3 984 844	8 590 300	3 101 952	372 762	1 433 458	233 059	251 334	17 967 709
Kapitał własny	9 151	17 981	27 133	53 404	969 021	-	429 773	1 506 463
Luka	1 787 119	-1 457 027	-38 159	-73 653	-207 592	-10 192	-496	-

*\ kolumna prezentuje bilansową wycenę instrumentów pochodnych; profil ryzyka stopy procentowej związany z instrumentami pochodnymi przedstawiony został w tabeli „Pochodne instrumenty finansowe”

**\ kolumna prezentuje m.in. odsetki, kapitałowe papiery wartościowe, kredyty ze środków obcych

***\ w tym: inwestycje w jednostkach zależnych i stowarzyszonych, wartości niematerialne, rzeczowe aktywa trwałe, aktywa z tytułu podatku dochodowego, inne aktywa

****\ w tym: rezerwy, zobowiązania z tyt. bieżącego podatku dochodowego, pozostałe zobowiązania

Pochodne instrumenty finansowe

Poniższe tabele zawierają dekompozycję instrumentów pochodnych na instrumenty bazowe – w celu przedstawienia ich wrażliwości na zmiany stóp procentowych (wartości nominalne):

31-12-2015	1 M	1 – 3 M	3 – 6 M	6-12M	Pow. 1Y	Razem
Aktywa						
FX forward	60 315	180 689	70 282	63 596	77 491	452 373
FX Spot	51 418	-	-	-	-	51 418
FX Swap	398 823	322 564	365 998	437 860	-	1 525 245
IRS	1 191 866	1 474 573	2 212 960	347 442	3 037 199	8 264 040
Razem	1 702 422	1 977 826	2 649 240	848 898	3 114 690	10 293 076
Pasywa						
FX forward	59 616	182 347	70 118	62 901	75 596	450 578
FX Spot	51 432	-	-	-	-	51 432
FX Swap	391 777	314 410	359 467	432 145	-	1 497 799
IRS	670 030	1 298 349	2 430 526	376 922	3 488 213	8 264 040
Razem	1 172 855	1 795 106	2 860 111	871 968	3 563 809	10 263 849
Saldo	529 567	182 720	-210 871	-23 070	-449 119	

31-12-2014	1 M	1 – 3 M	3 – 6 M	6-12M	Pow. 1Y	Razem
Aktywa						
FX forward	223 834	17 407	284 771	215 615	-	741 627
FX Spot	65 011	-	-	-	-	65 011
FX Swap	416 233	375 032	257 299	483 730	-	1 532 294
IRS	370 398	489 262	1 097 645	1 304 686	4 979 078	8 241 069
Razem	1 075 476	881 701	1 639 715	2 004 031	4 979 078	10 580 001
Pasywa						
FX forward	221 664	17 571	282 840	215 029	-	737 104
FX Spot	64 943	-	-	-	-	64 943
FX Swap	419 024	379 386	258 862	484 250	-	1 541 522
IRS	162 897	391 262	1 187 016	1 326 682	5 173 212	8 241 069
Razem	868 528	788 219	1 728 718	2 025 961	5 173 212	10 584 638
Saldo	206 948	93 482	-89 003	-21 930	-194 134	

Aktywa i zobowiązania finansowe o stałym i zmiennym oprocentowaniu na dzień 31 grudnia 2015 roku.

31-12-2015	O stałym oprocentowaniu	O zmiennym oprocentowaniu	Wycena instru- mentów pochod- nych*	Nieopro- cento- wane**\	Razem
Aktywa					
Kasa, środki w Banku Centralnym	-	576 177	-	38 712	614 889
Należności od innych banków	-	139 145	-	76	139 221
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	30 000	73 000	-	-3 794	99 206
Pochodne instrumenty finansowe	-	-	199 325	-	199 325
Pochodne instrumenty zabezpieczające	-	-	11 557	-	11 557
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	365 226	13 949 803	-	72 803	14 387 832
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe, w tym:	3 253 485	1 617 552	-	109 085	4 980 122
- dostępne do sprzedaży	2 625 985	1 317 552	-	108 537	4 052 074
- utrzymywane do terminu zapadalności	627 500	300 000	-	548	928 048
Inne aktywa ***\	-	-	-	353 679	353 679
Aktywa razem	3 648 711	16 355 677	210 882	570 561	20 785 831
Zobowiązania					
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	-	5	-	-	5
Zobowiązania wobec innych banków	108 308	107 792	-	304	216 404
Zobowiązania wobec klientów	9 477 211	6 411 116	-	81 729	15 970 056
Pochodne instrumenty finansowe	-	-	151 343	-	151 343
Pochodne instrumenty zabezpieczające	-	-	37 621	-	37 621
Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych	1 135 375	1 136 000	-	46 757	2 318 132
Zobowiązania podporządkowane	-	585 500	-	14 461	599 961
Pozostałe zobowiązania ****\	-	-	-	63 295	63 295
Zobowiązania razem	10 720 894	8 240 413	188 964	206 546	19 356 817
Kapitał własny	-	1 090 264	-	338 750	1 429 014

*\ kolumna prezentuje bilansową wycenę instrumentów pochodnych; profil ryzyka stopy procentowej związany z instrumentami pochodnymi przedstawiony został w tabeli „Pochodne instrumenty finansowe”

**\ kolumna prezentuje m.in. odsetki, kapitałowe papiery wartościowe, kredyty ze środków obcych; ujemna wartość w wierszu „Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu” wynika z różnicy pomiędzy wartością rynkową a nominalną obligacji w portfelu

***\ w tym: inwestycje w jednostkach zależnych i stowarzyszonych, wartości niematerialne, rzeczowe aktywa trwałe, aktywa z tytułu podatku dochodowego, inne aktywa

****\ w tym: rezerwy, zobowiązania z tyt. bieżącego podatku dochodowego, pozostałe zobowiązania

Aktywa i zobowiązania finansowe o stałym i zmiennym oprocentowaniu na dzień 31 grudnia 2014 roku.

31-12-2014	O stałym oprocentowaniu	O zmiennym oprocentowaniu	Wycena instru- mentów pochod- nych*	Nieopro- cento- wane**\	Razem
Aktywa					
Kasa, środki w Banku Centralnym	-	353 492	-	40 663	394 155
Należności od innych banków	100 000	159 652	-	5 323	264 975
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	-	-	-	-	-
Pochodne instrumenty finansowe	-	-	201 044	-	201 044
Pochodne instrumenty zabezpieczające	-	-	21 823	-	21 823
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	353 340	12 106 131	-	63 144	12 522 615
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe, w tym:	3 920 375	1 577 704	-	197 704	5 695 783
- dostępne do sprzedaży	3 077 875	1 437 704	-	189 878	4 705 457
- utrzymywane do terminu zapadalności	842 500	140 000	-	7 826	990 326
Inne aktywa ***\	-	-	-	373 777	373 777
Aktywa razem	4 373 715	14 196 979	222 867	680 611	19 474 172
Zobowiązania					
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	-	38	-	-	38
Zobowiązania wobec innych banków	221 886	123 008	-	9 192	354 086
Zobowiązania wobec klientów	8 749 017	5 285 792	-	121 798	14 156 607
Pochodne instrumenty finansowe	-	-	191 555	-	191 555
Pochodne instrumenty zabezpieczające	-	-	41 504	-	41 504
Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych	1 500 575	1 050 000	-	44 125	2 594 700
Zobowiązania podporządkowane	-	553 000	-	13 435	566 435
Pozostałe zobowiązania ****\	-	-	-	62 784	62 784
Zobowiązania razem	10 471 478	7 011 838	233 059	251 334	17 967 709
Kapitał własny	-	1 076 690	-	429 773	1 506 463

*\ kolumna prezentuje bilansową wycenę instrumentów pochodnych; profil ryzyka stopy procentowej związany z instrumentami pochodnymi przedstawiony został w tabeli „Pochodne instrumenty finansowe”

**\ kolumna prezentuje m.in. odsetki, kapitałowe papiery wartościowe, kredyty ze środków obcych

***\ w tym: inwestycje w jednostkach zależnych i stowarzyszonych, wartości niematerialne, rzeczowe aktywa trwałe, aktywa z tytułu podatku dochodowego, inne aktywa

****\ w tym: rezerwy, zobowiązania z tyt. bieżącego podatku dochodowego, pozostałe zobowiązania

Rachunkowość zabezpieczeń

Przyjęte zasady rachunkowości zabezpieczeń

Bank prowadzi politykę rachunkowości zabezpieczeń, zgodnie z warunkami określonymi w międzynarodowych standardach rachunkowości. Rachunkowość zabezpieczeń jest integralnym elementem procesu zarządzania ryzykiem finansowym w BOŚ S.A. Zarządzanie ryzykiem finansowym odbywa się w ramach obowiązującego w Banku procesu zarządzania ryzykiem.

Zabezpieczanym ryzykiem jest ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej. Bank stosuje rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych dla portfela kredytów hipotecznych denominowanych w EUR i rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej obligacji Skarbu Państwa o stałym oprocentowaniu. W momencie ustanowienia zabezpieczenia, Bank formalnie wyznacza i dokumentuje powiązania zabezpieczające oraz strategię ustanowienia zabezpieczenia. Dokumentacja zawiera identyfikację instrumentu zabezpieczającego, zabezpieczanej pozycji lub transakcji, charakter zabezpieczanego ryzyka oraz sposób oceny efektywności instrumentu zabezpieczającego w kompensowaniu zagrożenia zmianami wartości godziwej zabezpieczanej pozycji lub przepływów pieniężnych związanych z zabezpieczanym ryzykiem.

Rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych

Bank, w okresie objętym zabezpieczeniem (tj. w okresie 5 lat), dokonuje zabezpieczenia zmienności przepływów pieniężnych dla portfela kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu denominowanych w EUR, udzielonych do dnia rozpoczęcia powiązania zabezpieczającego (z kategorii kredytów normalnych i „pod obserwacją”), wydzielonym portfelem jednoznacznie określonych transakcji zabezpieczających IRS (Interest Rate Swap). Wartość portfela przyjęta do zabezpieczenia jest tożsama z nominałem zawartych transakcji zabezpieczających. Marża na kredytach hipotecznych jest wyłączona z rachunkowości zabezpieczeń. W dokonanych przez Bank transakcjach IRS, Bank płaci odsetki oparte o zmienną stopę (tj. opartą o 6-miesięczny EURIBOR), a otrzymuje odsetki oparte o stałą stopę. Obie płatności kuponów są rozliczane od kwoty nominalnej, na którą został zawarty IRS. Wartość godziwa instrumentu zabezpieczającego wykazuje więc tendencję odwrotną niż wartość godziwa pozycji zabezpieczanej. Dzięki ustanowieniu powiązania zabezpieczającego, w rachunku zysków i strat uzyskiwany jest efekt wzajemnego kompensowania się zmian wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego i pozycji zabezpieczanej z tytułu zabezpieczanego ryzyka. Zabezpieczeniu podlega tylko jeden rodzaj ryzyka (tj. ryzyko zmienności stóp procentowych).

Nieefektywność zabezpieczenia ma miejsce tylko wtedy, gdy ponownie oszacowana wartość przepływów pieniężnych w danym przedziale czasowym jest niższa niż zabezpieczana wartość dotycząca danego przedziału czasowego. Oczekuje się, że zabezpieczenie będzie wysoce skuteczne w kompensowaniu zmian przepływów pieniężnych wynikających z zabezpieczanego ryzyka. Efektywność zabezpieczenia jest na bieżąco oceniana w celu kontrolowania, czy jest wysoce efektywna we wszystkich okresach sprawozdawczych, na które zostało ustanowione. W trakcie okresu zabezpieczenia, Bank systematycznie dokonuje pomiarów efektywności powiązania zabezpieczającego. Efektywność zabezpieczenia jest weryfikowana poprzez zastosowanie prospektywnych i retrospektywnych testów efektywności. Test prospektywny przyjmuje postać testu wysokiego prawdopodobieństwa, który podlega również testowaniu wstecznemu. Test retrospektywny jest wykonywany w oparciu o metodę hipotetycznego derywatu, w ramach którego następuje porównanie zmiany wartości transakcji zabezpieczających oraz hipotetycznego derywatu. Testy są wykonywane z częstotliwością kwartalną.

Zmiana wartości godziwej instrumentów zabezpieczających wykazywana jest w kapitale z aktualizacji wyceny, w wielkości w jakiej zabezpieczenie jest efektywne. Nieefektywna część zabezpieczenia ujmowana jest w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy”. Efektywna część wyceny transakcji zabezpieczających jest klasyfikowana do rachunku zysków i strat do pozycji „Przychody odsetkowe” w okresach naliczania przychodów odsetkowych od zabezpieczanych kredytów.

Na dzień 31 grudnia 2015 r. w kapitale z aktualizacji wyceny zaewidencjonowana była kwota 5 190 tys. zł, dotycząca efektywnej części powiązania zabezpieczającego w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych. Część nieefektywna powiązania zabezpieczającego, wynikająca z niedopasowania w kompensowaniu zmian wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego i pozycji

zabezpieczanej ujęta w rachunku zysków i strat według stanu na dzień 31 grudnia 2015 r. wyniosła -358 tys. zł.

Wartość godziwa instrumentów zabezpieczających w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych

Wyszczególnienie	31-12-2015		31-12-2014	
	wartość nominalna	wartość godziwa	wartość nominalna	wartość godziwa
Instrumenty zabezpieczające			-	-
Intrest Rate Swap (IRS) – wycena dodatnia	426 150	4 832	426 230	15 130
Intrest Rate Swap (IRS) – wycena ujemna	-	-	-	-

Okresy, w których Bank oczekuje wystąpienia przepływów pieniężnych, będących przedmiotem zabezpieczenia w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych, a tym samym – ich wpływu na wynik finansowy zaprezentowano poniżej:

Oczekiwane terminy reklasyfikacji kwot ujętych na kapitale do rachunku wyników

31-12-2015	do 1 roku	1 – 3 lat	3 – 5 lat
Oczekiwane kwoty netto	5 190	-	-

31-12-2014	do 1 roku	1 – 3 lat	3 – 5 lat
Oczekiwane kwoty netto	4 045	11 085	-

Rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej

Bank w okresie objętym zabezpieczeniem dokonuje zabezpieczenia zmienności wartości godziwej obligacji o stałym oprocentowaniu wynikające ze zmian rynkowych stóp procentowych. Pozycję zabezpieczaną stanowi część obligacji Skarbu Państwa utrzymywana w portfelu dostępnym do sprzedaży. Instrumentem zabezpieczającym są transakcje Interest Rate Swap (IRS), w których Bank dokonuje płatności w oparciu o stałą stopę procentową, a otrzymuje kupon oparty o zmienną stopę (6-miesięczny WIBOR). Dzięki ustanowieniu powiązania zabezpieczającego, w rachunku zysków i strat uzyskiwany jest efekt wzajemnego kompensowania się zmian wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego i pozycji zabezpieczanej z tytułu zabezpieczanego ryzyka. Zabezpieczeniu podlega tylko jeden rodzaj ryzyka (tj. ryzyko zmienności stóp procentowych). Spread pomiędzy kwotowaniami obligacji skarbowych i transakcji IRS zostaje wyłączony z zabezpieczenia.

Oczekuje się, że zabezpieczenie będzie wysoce skuteczne w kompensowaniu zmian wartości godziwej wynikających z zabezpieczanego ryzyka. Efektywność zabezpieczenia jest weryfikowana poprzez zastosowanie prospektywnych i retrospektywnych testów efektywności. Test prospektywny polega na analizie miary BPV pozycji zabezpieczanej i instrumentu zabezpieczającego. Test retrospektywny jest wykonywany w oparciu o metodę bezpośredniej kompensaty, w ramach której następuje porównanie zmian wartości transakcji zabezpieczających oraz pozycji zabezpieczanej wynikających ze zmian zabezpieczanego czynnika ryzyka. Testy wykonywane są z częstotliwością kwartalną.

Zmiana wartości godziwej pozycji zabezpieczanej wynikająca ze zmian rynkowych stóp procentowych ujmowana jest w rachunku zysków i strat. Zmiany wartości godziwej obligacji, nie wynikające ze zmian zabezpieczanego czynnika ryzyka odnoszone są na kapitał z aktualizacji wyceny. Zmiany wyceny instrumentu zabezpieczającego ujmowane są w rachunku zysków i strat.

Wg stanu na 31.12.2015 r. Bank posiadał dwa powiązania zabezpieczające wartość godziwą – zabezpieczenie ustanowione w lipcu 2012 r. oraz zabezpieczenie ustanowione 20.10.2015 r. Zabezpieczenie ustanowione 20.10.2015 r. obejmuje 240 mln zł obligacji Skarbu Państwa DS0725 zapadających w lipcu 2025 roku.

Za rok zakończony dnia 31.12.2015 r. na rachunku zysków i strat zaksięgowano kwotę -2 577 tys. zł, wynikającą ze zmian wartości godziwej obligacji z tytułu ryzyka stopy procentowej oraz wartości godziwej transakcji IRS. Za rok zakończony dnia 31.12.2014 r. było to odpowiednio -3 641 tys. zł. W kapitale z aktualizacji wyceny zaewidencjonowana była kwota -16 241 tys. zł, (za rok zakończony dnia 31.12.2014 r. było to odpowiednio 272 tys. zł), stanowiąca sumę wpływu na kapitał obligacji objętych zabezpieczeniem w 2015 r. na moment jego ustanowienia (-11 345 tys. zł) oraz zmiany wartości godziwej obligacji wynikającej z niezabezpieczonej części ryzyka (spreadu pomiędzy kwotowaniami obligacji i transakcji IRS).

Wyszczególnienie	31-12-2015		31-12-2014	
	wartość nominalna	wartość godziwa	wartość nominalna	wartość godziwa
Instrumenty zabezpieczające			-	-
Interest Rate Swap (IRS) – wycena dodatnia	-	-	-	-
Interest Rate Swap (IRS) – wycena ujemna	536 000	33 455	278 000	38 869
Pozycja zabezpieczana				
Obligacje SP - wycena dodatnia	489 000	30 878	249 000	35 228
Obligacje SP - wycena ujemna	-	-	-	-
Łączny wpływ na wynik		-2 577	-	- 3 641

6.2.3. Ryzyko walutowe

Ryzyko walutowe rozumiane jako potencjalny negatywny wpływ zmian kursów walutowych na wynik finansowy Banku.

Celem Banku w zakresie zarządzania ryzykiem walutowym w księdze bankowej jest nieutrzymywanie otwartych indywidualnych pozycji. Ekspozycje walutowe, wynikające z działalności prowadzonej w ramach księgi bankowej, są systematycznie transferowane do Departamentu Skarbu tego samego dnia lub najpóźniej – następnego dnia roboczego.

Głównymi pozycjami walutowymi Banku są pozycje w PLN, USD, EUR i CHF.

Dla monitorowania ryzyka walutowego na otwartych pozycjach walutowych w księdze handlowej (bilansowych i pozabilansowych), podobnie jak w przypadku ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej, stosuje się: (i) model wartości zagrożonej (VaR) wyznaczony dla poziomu ufności 99% w oparciu o dzienną zmienność kursów walutowych z 250 dni roboczych poprzedzających dzień analizy oraz system limitów wewnętrznych, (ii) system limitów oraz (iii) testy warunków skrajnych.

Wartość VaR dla otwartych pozycji walutowych Banku, w okresach rocznych oraz wpływ testu warunków skrajnych na portfel handlowy wzrostu lub spadku kursów walutowych o 30%, kształtowała się następująco (podano wartość maksymalną, minimalną, średnią i na datę sprawozdawczą):

(w tys. zł)	VaR 10-dniowy				Testy warunków skrajnych wzrost/spadek kursów walutowych o 30%. na datę
	średnia	max	Min	na datę	
31.12.2015	139	703	4	111	-3 050
31.12.2014	199	716	6	65	-3 813

Bank, w celu weryfikacji modelu wartości zagrożonej, raz w miesiącu przeprowadza analizy back-testing, poprzez porównanie maksymalnych strat, wyznaczonych z modelu VaR z rzeczywistymi zyskami i stratami oraz z teoretycznymi zmianami wyniku, wynikającymi z rewaluacji pozycji. Wyniki back-testingu, w cyklach miesięcznych, są prezentowane w raportach zarządczych.

System limitów w zakresie ryzyka walutowego w księdze handlowej obejmuje:

- 1) limit na VaR 10-dniowy,
- 2) limity kwotowe na pozycję całkowitą oraz na pozycje indywidualne dla głównych walut, obowiązujące zarówno w ciągu dnia jak i na koniec dnia,
- 3) limity straty dziennej i ciągniętej miesięcznej z tytułu transakcji wymiany walut.

Kontrola wykorzystania ww. limitów przeprowadzana jest każdego dnia roboczego, a w odniesieniu do limitów na pozycję całkowitą oraz na pozycje indywidualne dla głównych walut Banku – również w ciągu dnia. Informacje o poziomie wykorzystania poszczególnych limitów są systematycznie raportowane kierownictwu BOŚ S.A.

Przeprowadzone analizy wskazują, że w badanym okresie ryzyko walutowe kształtowało się na umiarkowanym poziomie.

Bank, raz w miesiącu, przeprowadza analizę testów warunków skrajnych, badając kształtowanie się poziomu ryzyka walutowego w przypadku materializacji skrajnych zmian czynników ryzyka. Badany jest przede wszystkim wpływ skrajnie niekorzystnych zmian kursów walutowych w stosunku do PLN i kursów krzyżowych par walutowych EUR/USD i EUR/CHF na wynik z pozycji wymiany oraz zmian zmienności kursów walutowych w okresie 250 dni roboczych i korelacji pomiędzy zmiennościami kursów walutowych na poziom VaR, zarówno za pomocą metody historycznej jak i parametrycznej.

W celu przeprowadzenia analizy wpływu warunków skrajnych Bank stosuje następujące scenariusze:

- 1) historyczne:
 - historyczny wzrost/spadek kursów walutowych w stosunku do PLN (w tym grube ogony),
 - wzrost/spadek kursów krzyżowych EUR/CHF oraz EUR/USD.
- 2) parametryczne:
 - wzrost/spadek kursów walutowych w stosunku do PLN o 30%,
 - wzrost zmienności kursów walutowych,
 - skrajnie niekorzystna zmiana korelacji kursów walutowych.

Scenariusze warunków testów warunków skrajnych są przeprowadzane również przy założeniu zmiany płynności rynku i braku możliwości zamknięcia pozycji.

Wyniki analizy stress-testing pokazują, iż przy wystąpieniu skrajnie niekorzystnych warunków rynkowych i zwiększonych pozycji, działalność Banku w zakresie ryzyka walutowego utrzymuje się na bezpiecznym poziomie.

Wyniki analizy ryzyka walutowego w księdze handlowej, wraz z wynikami testów warunków skrajnych, w cyklach miesięcznych, są prezentowane w raportach przygotowywanych dla Zarządu Banku i Komitetu ZAP oraz w – cyklach kwartalnych - dla Rady Nadzorczej Banku.

Zestawienie otwartych pozycji walutowych na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku zaprezentowano w poniższych tabelach:

Ryzyko walutowe (wartości bilansowe netto)

31-12-2015	PLN	EUR	USD	CHF	Inne	Razem
Aktywa						
Kasa, środki w Banku Centralnym	600 641	11 711	1 334	541	662	614 889
Należności od innych banków	17 677	71 984	34 735	1 316	13 509	139 221
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	99 206	-	-	-	-	99 206
Pochodne instrumenty finansowe	199 044	281	-	-	-	199 325
Pochodne instrumenty zabezpieczające	4 832	6 725	-	-	-	11 557
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	10 695 418	2 127 299	188 986	1 376 129	-	14 387 832
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe, w tym:	4 979 970	135	17	-	-	4 980 122
- dostępne do sprzedaży	4 051 922	135	17	-	-	4 052 074
- utrzymywane do terminu zapadalności	928 048	-	-	-	-	928 048
Inwestycje w jednostkach zależnych	87 912	386	-	-	-	88 298
Inne aktywa	260 164	3 304	901	662	350	265 381
Aktywa razem	16 944 864	2 221 825	225 973	1 378 648	14 521	20 785 831
Pozycje pozabilansowe tworzące pozycję walutową		1 241 762	52 291	3 972	17 678	
Zobowiązania						
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	5	-	-	-	-	5
Zobowiązania wobec innych banków	95 327	72 779	-	48 298	-	216 404
Zobowiązania wobec klientów	13 828 573	2 000 664	103 312	6 027	31 480	15 970 056
Pochodne instrumenty finansowe	151 198	145	-	-	-	151 343
Pochodne instrumenty zabezpieczające	37 621	-	-	-	-	37 621
Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych	1 211 509	1 106 623	-	-	-	2 318 132
Zobowiązania podporządkowane	599 961	-	-	-	-	599 961
Rezerwy	17 201	604	46	-	-	17 851
Pozostałe zobowiązania	33 505	9 462	1 667	468	342	45 444
Zobowiązania razem	15 974 900	3 190 277	105 025	54 793	31 822	19 356 817
Pozycje pozabilansowe tworzące pozycję walutową		270 349	175 844	1 327 785	388	
Bilansowa pozycja netto		-968 452	120 948	1 323 855	-17 301	
Pozabilansowa pozycja netto		971 413	-123 554	-1 323 813	17 290	
Otwarta pozycja walutowa Banku		2 961	-2 606	42	-11	

Ryzyko walutowe (wartości bilansowe netto)

31-12-2014	PLN	EUR	USD	CHF	Inne	Razem
Aktywa						
Kasa, środki w Banku Centralnym	384 819	6 206	1 418	767	945	394 155
Należności od innych banków	125 798	94 579	41 201	330	3 067	264 975
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	-	-	-	-	-	-
Pochodne instrumenty finansowe	200 949	95	-	-	-	201 044
Pochodne instrumenty zabezpieczające	15 130	6 693	-	-	-	21 823
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	9 079 385	2 011 399	91 289	1 340 541	1	12 522 615
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe, w tym:	5 695 739	3	41	-	-	5 695 783
- dostępne do sprzedaży	4 705 413	3	41	-	-	4 705 457
- utrzymywane do terminu zapadalności	990 326	-	-	-	-	990 326
Inwestycje w jednostkach zależnych	87 762	386	-	-	-	88 148
Inne aktywa	283 575	1 002	530	344	178	285 629
Aktywa razem	15 873 157	2 120 363	134 479	1 341 982	4 191	19 474 172
Pozycje pozabilansowe tworzące pozycję walutową		1 437 429	26 971	7 515	30 122	
Zobowiązania						
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	38	-	-	-	-	38
Zobowiązania wobec innych banków	202 074	97 686	-	54 326	-	354 086
Zobowiązania wobec klientów	12 209 361	1 846 706	62 972	3 971	33 597	14 156 607
Pochodne instrumenty finansowe	191 510	45	-	-	-	191 555
Pochodne instrumenty zabezpieczające	41 504	-	-	-	-	41 504
Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych	1 487 756	1 106 944	-	-	-	2 594 700
Zobowiązania podporządkowane	566 435	-	-	-	-	566 435
Rezerwy	8 415	598	19	-	-	9 032
Pozostałe zobowiązania	43 535	6 738	3 233	-	246	53 752
Zobowiązania razem	14 750 628	3 058 717	66 224	58 297	33 843	17 967 709
Pozycje pozabilansowe tworzące pozycję walutową		500 493	95 236	1 291 857	427	
Bilansowa pozycja netto		-938 354	68 255	1 283 685	-29 652	
Pozabilansowa pozycja netto		936 936	-68 265	-1 284 342	29 695	

Walutowa pozycja pozabilansowa wynika przede wszystkim z zawartych transakcji fx swap, które są używane przez Bank do pokrycia niedopasowania płynnościowego w walutach obcych.

6.3. Zarządzanie kapitałem

6.3.1. Cele, polityka i procesy zarządzania kapitałem.

W strukturze funduszy własnych Banku dominuje kapitał podstawowy Tier I.

Fundusze własne Banku na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku, zgodnie z obowiązującymi na te daty przepisami, przedstawiają się następująco:

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Fundusze własne	1 713 195	1 721 396
Kapitał Tier I (fundusze podstawowe)	1 287 994	1 272 208
Kapitał Tier II (fundusze uzupełniające)	425 201	449 188

Wartość funduszy własnych została wyznaczona zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zwanym dalej CRR, obowiązującym od 1 stycznia 2014 roku.

Celem ograniczania ryzyka spadku współczynników kapitałowych Bank monitoruje kształtowanie się skali i struktury działalności Banku oraz czynników mogących mieć wpływ na obniżenie się poziomu funduszy własnych Banku.

Zgodnie z art. 128 ust. 1 Prawa Bankowego, Bank utrzymuje fundusze własne na poziomie nie niższym niż wyższa z następujących wartości:

- wartość wynikająca ze spełnienia wymogów w zakresie funduszy własnych, o których mowa w art. 92 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26 czerwca 2013 roku (CRR),
- oszacowana przez Bank kwota, niezbędna do pokrycia wszystkich zidentyfikowanych, istotnych rodzajów ryzyka występujących w działalności Banku oraz zmian otoczenia gospodarczego, uwzględniająca przewidywany poziom ryzyka (kapitał wewnętrzny).

Bank z częstotliwością kwartalną szacuje kapitał wewnętrzny na pokrycie:

1) ryzyk I filara:

- dla ryzyka kredytowego w oparciu o model wewnętrzny bazujący na nieoczekiwanej stracie kredytowej i wymogi regulacyjne,
- dla poszczególnych rodzajów ryzyka wchodzących w skład grupy ryzyka rynkowego - w oparciu o wymogi regulacyjne,
- dla ryzyka operacyjnego - w oparciu o model wewnętrzny bazujący na uproszczonej metodzie zaawansowanego pomiaru z wykorzystaniem podejścia Loss Distribution Approach (LDA),

2) ryzyk II filara dla ryzyk, których poziom został oceniony jako istotny.

Poziom kapitału wewnętrznego kształtował się następująco:

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Kapitał wewnętrzny	1 441 361	1 253 276

6.3.2. Kalkulacja wymogów kapitałowych

Bank Ochrony Środowiska S.A. wyznacza wymogi w zakresie funduszy własnych zgodnie z obowiązującym od 1 stycznia 2014 roku Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych (CRR).

Całkowity wymóg w zakresie funduszy własnych stanowiący sumę wymogów z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka kształtował się następująco:

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Całkowity wymóg w zakresie funduszy własnych, w tym:	1 129 849	998 998
- wymóg z tytułu ryzyka kredytowego i ryzyka kredytowego kontrahenta	1 062 666	933 909
- wymóg z tytułu ryzyka rynkowego (w odniesieniu do instrumentów dłużnych)	6 336	4 876
- wymóg z tytułu ryzyka operacyjnego	55 404	54 853
- wymóg z tytułu ryzyka korekty wyceny kredytowej	5 443	5 360

6.3.3. Deklaracja zgodności z wymogami w zakresie adekwatności kapitałowej.

Zgodnie z art. 92 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26 czerwca 2013 roku (CRR), Bank jest zobowiązany utrzymywać łączny współczynnik kapitałowy na poziomie co najmniej 8 %. Współczynnik kapitału Tier I i współczynnik kapitału podstawowego Tier I powinny wynosić odpowiednio co najmniej 6 % i 4,5 %.

Poziom współczynników kapitałowych kształtował się następująco:

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Łączny współczynnik kapitałowy	12,13%	13,78%
Współczynnik kapitału Tier I	9,12%	10,19%

W 2006 roku, w toku postępowania administracyjnego związanego z uzyskaniem przez NFOŚiGW zezwolenia na wykonywanie prawa głosu z akcji Banku, NFOŚiGW zobowiązał się wobec KNF do utrzymania współczynnika wypłacalności Banku (zwanego obecnie łącznym współczynnikiem kapitałowym) na poziomie co najmniej 12%. Postępowanie administracyjne, na potrzeby którego NFOŚiGW zaciągnął wobec KNF zobowiązanie, o którym mowa w zdaniu poprzedzającym, było prowadzone w związku z odkupieniem przez NFOŚiGW akcji Banku posiadanych przez Skandinaviska Enskilda Banken. Bank uwzględnia potrzeby kapitałowe wynikające z zobowiązania nałożonego przez KNF w planach finansowych oraz strategii Banku.

Wg stanu na 31.12.2015 r. oraz 31.12.2014 r. Bank spełniał wymogi nadzorcze w zakresie adekwatności kapitałowej.

W celu spełnienia wymogu bufora zabezpieczającego obowiązującego od dnia 1 stycznia 2016 r. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Banku Ochrony Środowiska S.A. podjęło w dniu 15 lutego 2016 r. Uchwałę w sprawie zatwierdzenia Harmonogramu podwyższenia kapitału zakładowego Banku Ochrony Środowiska S.A. Jednocześnie, w związku z brakiem spełnienia wymogu bufora zabezpieczającego od dnia 1 stycznia 2016 r. Bank wypełnił obowiązek wynikający z art. 60 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym (Dz. U. poz. 1513) i złożył w KNF w dniu 8 stycznia 2016 r. Plan ochrony kapitału, zakładający jego spełnienie przez Bank do końca I półrocza 2016 r.

7. Wynik z tytułu odsetek

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015	01-01-2014 31-12-2014
Przychody z tytułu odsetek i przychody o podobnym charakterze z tytułu		
Kredytów i pożyczek, w tym od:	508 600	552 630
- Banków	1 118	1 547
- Klientów, w tym:	507 482	551 083
- korporacyjnych	262 478	197 890
- detalicznych	167 313	243 820
- finansów publicznych	77 689	109 372
- pozostałych	2	1
Instrumentów finansowych, w tym:	144 981	189 273
- dostępnych do sprzedaży	94 201	128 458
- utrzymywanych do terminu zapadalności	42 482	48 237
- przeznaczonych do obrotu	8 298	12 578
Transakcje zabezpieczające	2 751	4 051
Razem	656 332	745 954

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015	01-01-2014 31-12-2014
Koszty odsetek i podobne koszty z tytułu:		
Lokat przyjętych, depozytów i rachunków bankowych, w tym od:	260 728	295 673
- Banków	3 524	3 718
- Klientów	257 204	291 955
- korporacyjnych	89 415	121 361
- detalicznych	148 812	133 349
- finansów publicznych	18 430	24 325
- funduszy ekologicznych	547	12 920
Kredytów i pożyczek, w tym od:	6 049	11 375
- Banków	848	1 247
- Klientów	5 201	10 128
Środków funduszy z przeznaczeniem na kredyty	1 791	7 380
Instrumentów finansowych - dłużne papiery własnej emisji	133 640	149 840
Razem	402 208	464 268

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015	01-01-2014 31-12-2014
Przychody odsetkowe wyliczone metodą efektywnej stopy procentowej w odniesieniu do aktywów finansowych, które nie są wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	645 283	729 325
Koszty odsetkowe wyliczone metodą efektywnej stopy procentowej w odniesieniu do zobowiązań finansowych, które nie są wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	402 208	464 268
Przychody z tytułu odsetek i przychody o podobnym charakterze dotyczące aktywów finansowych objętych rezerwą z tytułu utraty wartości	43 377	51 309

8. Wynik z tytułu opłat i prowizji

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015	01-01-2014 31-12-2014
Przychody z tytułu opłat i prowizji		
Opłaty za obsługę rachunków klientów, inne operacje rozliczeniowe w obrocie krajowym i zagranicznym	48 790	56 767
Prowizje od kredytów	30 759	27 954
Prowizje od gwarancji i akredytywy	7 733	7 054
Pozostałe opłaty	3	25
Razem	87 285	91 800

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015	01-01-2014 31-12-2014
Koszty z tytułu opłat i prowizji		
Opłaty z tytułu kart płatniczych	5 660	6 861
Prowizje płacone innym bankom w obrocie gotówkowym	517	610
Opłaty od rachunków bieżących	2 787	4 635
Opłaty z tytułu świadczonych usług przez Euronet	677	620
Prowizje z tytułu udzielonych kredytów i pożyczek	1 665	648
Pozostałe opłaty	968	1 141
Razem	12 274	14 515

Bank nie prowadził działalności powierniczej w latach 2015 – 2014.

9. Przychody z tytułu dywidend

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015	01-01-2014 31-12-2014
Papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	5 122	4 474
Przychody z tytułu dywidend od jednostek podporządkowanych	8 500	10 400
Razem	13 622	14 874

W kwocie dywidendy na koniec 2015 roku znajduje się dywidenda od spółki Kemipol p. z o.o. w wysokości 4 881 tys. zł (w 2014 roku 4 308 tys. zł), WODKAN Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji S.A. w wysokości 241 tys. zł (w 2014 roku 166 tys. zł), Domu Maklerskiego BOŚ S.A. w wysokości 6 500 tys. zł (w 2014 roku 7 500 tys. zł) oraz BOŚ Eko Profit S.A. w wysokości 2 000 tys. zł (w 2014 roku 2 900 tys. zł).

10. Wynik na działalności handlowej

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015	01-01-2014 31-12-2014
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	-1 936	542
- wynik na sprzedaży	-1 367	542
- wynik z tyt. wyceny do wartości godziwej	-569	-
Pochodne instrumenty finansowe	26 855	28 896
- wynik z tyt. realizacji kontraktu	14 717	23 471
- wynik z tyt. wyceny do wartości godziwej	12 138	5 425
Razem	24 919	29 438

11. Wynik na inwestycyjnych (lokacyjnych) papierach wartościowych

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015	01-01-2014 31-12-2014
Wynik na sprzedaży aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży - kwota wyłączona z kapitału własnego, ujęta w wyniku finansowym, w tym:	25 071	34 930
- zyski	27 918	35 222
- straty	-2 847	-292

12. Wynik z pozycji wymiany

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015	01-01-2014 31-12-2014
Wynik z tytułu operacji wyceny zrealizowany	61 084	47 998
Wynik z tytułu operacji wyceny niezrealizowany	-26 142	-23 913
Razem	34 942	24 085

13. Pozostałe przychody operacyjne

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015	01-01-2014 31-12-2014
Rozwiązanie rezerw na zobowiązania, w tym:	2 405	1 249
- rezerwy na zobowiązania i roszczenia	1 196	138
- pozostałe rezerwy	1 209	1 111
Przychody z tytułu odzyskanych należności przedawnionych, umorzonych i nieściągalnych	329	1 311
Z tytułu sprzedaży lub likwidacji środków trwałych, wartości niematerialnych	2 641	47
Przychody z tytułu zwrotu kosztów windykacji należności	632	465
Przychody od sprzedaży towarów i usług	1 014	1 460
Korekta odsetek od zerwanych depozytów z lat ubiegłych	271	164
Przychody z tytułu odszkodowań, kar i grzywien	68	50
Pozostałe *\\	1 840	2 354
Razem	9 200	7 100

*\\ w tym głównie zwrot obowiązkowych opłat

14. Pozostałe koszty operacyjne

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015	01-01-2014 31-12-2014
Likwidacja środków trwałych, wartości niematerialnych	795	350
Przekazane darowizny	1 203	2 099
Utworzenie rezerw na przyszłe zobowiązania, w tym:	1 990	1 372
- rezerwa na zobowiązania i roszczenia	1 362	527
- pozostałe rezerwy	628	845
Koszty windykacji należności	1 978	2 602
Korekta odsetek i prowizji od kredytów z lat ubiegłych	4 577	8 552
Koszty utrzymania i administracji wynajmowanych lokali własnych	912	1 378
Koszty z tytułu odszkodowań, kar i grzywien	4 400	499
Pozostałe	669	457
Razem	16 524	17 309

15. Wynik odpisów (netto) z tytułu utraty wartości

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015	01-01-2014 31-12-2014
Inwestycyjnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży (dotworzenie)	-	-4 019
Kredytów i pożyczek udzielonych innym bankom (dotworzenie/rozwiązanie), w tym:	-4 530	443
- na należności bilansowe	-4 531	445
- na zobowiązania pozabilansowe	1	-2
Kredytów i pożyczek udzielonych klientom oraz zobowiązań pozabilansowych, w tym:	-108 408	-64 626
na należności bilansowe (dotworzenie):	-108 043	-65 265
Kredyty udzielone klientom detalicznym	-53 724	-44 738
Kredyty udzielone klientom korporacyjnym	-54 481	-20 854
Kredyty udzielone finansom publicznym	162	327
na zobowiązania pozabilansowe (dotworzenie/rozwiązanie):	-365	639
Kredyty udzielone klientom detalicznym	-347	- 139
Kredyty udzielone klientom korporacyjnym	-19	774
Kredyty udzielone finansom publicznym	1	4
Razem	-112 938	-68 202

Wynik odpisów kredytów i pożyczek klientów na należności bilansowe:

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015	01-01-2014 31-12-2014
Wycena indywidualna	-58 696	-40 535
Wycena grupowa	-49 347	-24 730
Razem	-108 043	-65 265

16. Ogólne koszty administracyjne

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015	01-01-2014 31-12-2014
Świadczenia pracownicze (Nota 17)	136 082	146 831
Koszty administracyjne, w tym:	174 916	122 307
- koszty rzeczowe	104 382	103 605
- podatki i opłaty	1 443	1 563
- składka i wpłaty na BFG*\	58 022	15 167
- składka i wpłaty na KNF	2 041	1 972
- Fundusz Wsparcia Kredytobiorców**\	9 028	-
Amortyzacja, w tym:	43 751	40 691
- od środków trwałych	16 146	16 472
- od wartości niematerialnych	27 605	24 219
Razem	354 749	309 829

*\Zgodnie z uchwałą Zarządu BFG nr 87/DGD/2015 Bank dokonał w 2015 r. obowiązkowej wpłaty na rzecz BFG przeznaczonej na wypłatę środków gwarantowanych deponentom Spółdzielczego Banku Rzemiosła i Rolnictwa w wysokości 28 177 tys. zł.

**\Bank utworzył rezerwę na składkę ustaloną przez Radę Funduszu Wsparcia Kredytobiorców na podstawie art. 25 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o wsparciu kredytobiorców znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej, którzy zaciągnęli kredyt mieszkaniowy (Dz. U. z 2015 r. poz. 1925).

17. Świadczenia pracownicze

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015	01-01-2014 31-12-2014
Wynagrodzenia	113 446	123 668
Składki na ubezpieczenia społeczne	22 636	23 163
Razem	136 082	146 831

Bank nie finansuje świadczeń emerytalnych opartych na programach określonych świadczeń za wyjątkiem statutowo obowiązujących odpraw emerytalnych.

W saldzie wynagrodzeń znajdują się koszty:

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015	01-01-2014 31-12-2014
Odpraw emerytalnych	861	575
Nagrody jubileuszowe	-	3

18. Obciążenia podatkowe

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015	01-01-2014 31-12-2014
Podatek bieżący	-67	-10 336
Podatek odroczony*\	7 365	-1 839
Razem	7 298	-12 175
Strata/Zysk brutto	-46 615	72 664
Podatek dochodowy według stawki 19 %	8 857	-13 806
Trwałe różnice pomiędzy wynikiem brutto a podstawą opodatkowania:	-1 492	1 631
a) zmniejszające:	4 596	4 898
- otrzymane dywidendy	2 588	2 826
- rozwiązane odpisy aktualizujące należności	1 503	1 821
- pozostałe	505	251
b) zwiększające:	-6 614	-5 490
z tego :		
- utworzone odpisy aktualizujące należności	-3 486	-3 286
- pozostałe	-3 128	-2 204
Odliczenia od dochodu	526	2 223
- darowizny	-	249
- nowe technologie	526	1 974
Obciążenia podatkowe dotyczące wyniku finansowego roku bieżącego	7 365	-12 175
Zwiększenie obciążeń podatkowych w związku z korektami dotyczącymi lat ubiegłych	-67	-
Ogółem obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego	7 298	-12 175
Efektywna stawka podatkowa	16%	17%

*\ więcej informacji na temat odroczonego podatku dochodowego przedstawiono w notce 34

Zmiana stanu podatku odroczonego w okresie

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015	01-01-2014 31-12-2014
Stan na początek okresu	28 328	31 693
- zmiana stanu ujemnych różnic przejściowych	4 703	32 704
- zmiana stanu dodatnich różnic przejściowych	11 370	-36 069
- razem zmiana stanu w tym:	16 073	-3 365
- zmiana stanu na kapitale z aktualizacji wyceny	8 708	-1 526
- zmiana stanu odniesiona na rachunek zysków i strat	7 365	-1 839
Stan na koniec okresu (nota 34)	44 401	28 328

19. Strata/Zysk przypadający na jedną akcję

Podstawową stratę/ zysk przypadającą na jedną akcję wylicza się jako iloraz straty/zysku przypadającej na akcjonariuszy Banku oraz średniej ważonej liczby akcji zwykłych w trakcie roku.

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015	01-01-2014 31-12-2014
Strata/Zysk netto	-39 317	60 489
Średnia ważona liczba akcji zwykłych (w tysiącach)	22 843	22 842
Podstawowy strata/zysk na akcję (wyrażony w zł, gr)	-1,72	2,65

Strata/Zysk rozwodniony na akcję jest równy stracie/zyskowi podstawowemu na akcję w prezentowanych okresach.

Niezrealizowane warranty nie wpływają na rozwodnienie straty/zysku na jedną akcję w prezentowanych okresach. W przyszłości, po spełnieniu określonych warunków mogą mieć wpływ na rozwodnienie średniej ważonej liczby akcji (Nota 41).

20. Kasa, środki w Banku Centralnym

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Środki pieniężne w kasie	38 712	40 663
Środki w Banku Centralnym w tym:	576 177	353 492
- środki o ograniczonej możliwości dysponowania	514 209	476 572
Razem	614 889	394 155

21. Należności od innych banków

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Lokaty w innych bankach, ujęte w ekwiwalentach środków pieniężnych (nota 42)	25 004	11 196
Kredyty i pożyczki udzielone innym bankom	2 371	4 001
Należności z tytułu zabezpieczeń instrumentów pochodnych	99 141	127 257
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	-	107 516
Minus: odpisy aktualizujące należności od innych banków (bank ukraiński)	-2 370	-74
Razem	124 146	249 896
Papiery dłużne zaklasyfikowane do portfela pożyczek i należności	15 075	15 079
Razem	139 221	264 975

Należności od innych banków wg terminów zapadalności

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
- do 1 miesiąca	124 146	245 975
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	-	473
- powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	75	552
- powyżej 6 miesięcy do 12 miesięcy	-	947
- powyżej 1 roku do 5 lat	-	2 028
- powyżej 5 lat	15 000	15 000
Razem	139 221	264 975

22. Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Dłużne papiery wartościowe		-
- obligacje Skarbu Państwa	99 206	-
Razem	99 206	-

Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu wg terminów zapadalności

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
- powyżej 1 roku do 5 lat	9 807	-
- powyżej 5 lat	89 399	-
Razem	99 206	-

23. Kredyty i pożyczki udzielone klientom

Wyszczególnienie	31-12-2015			31-12-2014		
	Kredyty i pożyczki brutto	Minus: odpisy aktualizujące	Kredyty i pożyczki netto	Kredyty i pożyczki brutto	Minus: odpisy aktualizujące	Kredyty i pożyczki netto
Kredyty udzielone klientom detalicznym	4 972 638	188 348	4 784 290	4 839 812	158 386	4 681 426
Kredyty udzielone klientom korporacyjnym	7 620 022	190 130	7 429 892	5 412 172	155 856	5 256 316
Kredyty udzielone finansom publicznym	2 173 799	159	2 173 640	2 586 628	1 766	2 584 862
Razem	14 766 459	378 637	14 387 822	12 838 612	316 008	12 522 604
Pozostałe należności	10	-	10	11	-	11
Razem	14 766 469	378 637	14 387 832	12 838 623	316 008	12 522 615

W kredytach i pożyczkach udzielonych klientom znajdują się kredyty preferencyjne z dopłatami do odsetek od NFOŚiGW i WFOŚiGW, które w prezentowanych okresach wynoszą:

	31-12-2015	31-12-2014
	336 795	404 552

Dopłaty do odsetek w 2015 roku wynosiły średnio 1,1 - 1,2 stopy redyskonta weksli natomiast w 2014 roku wynosiły średnio 0,8 – 0,9 stopy redyskonta weksli.

Kredyty i pożyczki udzielone klientom wg terminów zapadalności

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
- do 1 miesiąca	280 759	125 874
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	768 760	285 620
- powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	616 312	487 007
- powyżej 6 miesięcy do 12 miesięcy	991 798	1 076 202
- powyżej 1 roku do 5 lat	5 210 453	4 581 429
- powyżej 5 lat	6 519 750	5 966 483
Razem	14 387 832	12 522 615

Zmiany stanu odpisów aktualizujących na utratę wartości kredytów i pożyczek

Wyszczególnienie	Kredyty udzielone klientom detalicznym	Kredyty udzielone klientom korporacyjnym	Kredyty udzielone finansom publicznym	Razem
Stan na początek okresu 01-01-2015	158 386	155 856	1 766	316 008
Zwiększenie odpisów aktualizujących na utratę wartości	191 390	153 342	28	344 760
Zmniejszenie odpisów aktualizujących na utratę wartości	-137 666	-98 861	-190	-236 717
Kredyty odpisane w ciągu roku jako nieściągalne w tym:	-23 762	-20 180	-1 445	-45 387
- Zbycie wierzytelności funduszom sekurytyzacyjnym	-22 232	-19 460	-2	-41 694
Inne zmniejszenia	-	-27	-	-27
Stan na koniec okresu 31-12-2015	188 348	190 130	159	378 637
Stan na początek okresu 01-01-2014	128 974	173 524	2 096	304 594
Zwiększenie odpisów aktualizujących na utratę wartości	210 417	144 792	373	355 582
Zmniejszenie odpisów aktualizujących na utratę wartości	-165 679	-123 938	-700	-290 317
Kredyty odpisane w ciągu roku jako nieściągalne w tym:	-15 326	-21 479	-3	-36 808
- Kredyty spisane - przeniesione do pozabilansu	-475	-13 104	-	-13 579
- Zbycie wierzytelności funduszom sekurytyzacyjnym	-2 618	-4 989	-	-7 607
Zmniejszenie z tytułu konwersji wierzytelności kredytowych na akcje	-	-17 035	-	-17 035
Inne zmniejszenia	-	-8	-	-8
Stan na koniec okresu 31-12-2014	158 386	155 856	1 766	316 008

24. Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe

Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe dostępne do sprzedaży

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Dłużne papiery wartościowe wyceniane w wartości godziwej:	3 994 075	4 633 537
Skarbu Państwa	1 587 038	2 009 770
NBP - ujęte w ekwiwalentach środków pieniężnych (Nota 42)	1 799 401	2 049 773
Banków	76 400	79 608
Finansów publicznych	474 026	494 386
Pomocnicze instytucje finansowe	57 210	-
Kapitałowe papiery wartościowe wyceniane w wartości godziwej:	57 999	71 920
– notowane	22 830	36 859
– nienotowane	35 169	35 061
Razem	4 052 074	4 705 457

W 2015 r. Bank Ochrony Środowiska S.A. dokonał pakietowej transakcji sprzedaży 200 411 106 szt. akcji spółki Polimex-Mostostal S.A. Na dzień 31 grudnia 2015 r. Bank nie posiadał akcji spółki Polimex-Mostostal S.A.

Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności		
Dłużne papiery wartościowe – według amortyzowanego kosztu:		
Skarbu Państwa	928 048	990 326
	928 048	990 326
Razem	928 048	990 326
Razem inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe	4 980 122	5 695 783

Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe dostępne do sprzedaży wg terminów zapadalności

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
- do 1 miesiąca	1 818 154	2 071 310
- powyżej 1 miesiący do 3 miesięcy	1 736	4 680
- powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	7 746	6 824
- powyżej 6 miesięcy do 12 miesięcy	38 638	23 326
- powyżej 1 roku do 5 lat	972 339	1 061 879
- powyżej 5 lat	1 155 479	1 479 588
- z nieokreślonym terminem zapadalności	57 982	57 850
Razem	4 052 074	4 705 457

Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności wg terminów zapadalności

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
- do 1 miesiąca	12 430	19 894
- powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	174 640	215 164
- powyżej 6 miesięcy do 12 miesięcy	79 512	-
- powyżej 1 roku do 5 lat	243 252	355 079
- powyżej 5 lat	418 214	400 189
Razem	928 048	990 326

W dostępnych do sprzedaży papierach wartościowych Skarbu Państwa część stanowiła zabezpieczenie umów pożyczek otrzymanych od banków i międzynarodowych instytucji finansowych z terminem wykupu:

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
- powyżej roku	1 104 081	746 718
Razem	1 104 081	746 718

W utrzymywanych do terminu zapadalności papierach wartościowych Skarbu Państwa część stanowiła zabezpieczenie funduszu ochrony środków gwarantowanych w ramach BFG z terminem wykupu:

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
- do roku	24 079	5 193
- powyżej roku	57 180	71 109
Razem	81 259	76 302

W utrzymywanych do terminu zapadalności papierach wartościowych Skarbu Państwa część stanowiła zabezpieczenie umów pożyczek otrzymanych od banków i międzynarodowych instytucji finansowych z terminem wykupu:

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
- do roku	139 277	211 871
- powyżej roku	610 010	695 922
Razem	749 287	907 793

25. Inwestycje w jednostkach zależnych

Inwestycje Banku w jednostkach zależnych zostały ujęte w cenie nabycia.

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Dom Maklerski BOŚ S.A.	32 341	32 223
BOS Finance AB	386	386
BOŚ Eko Profit S.A.	18 685	18 660
BOŚ Capital sp. z o.o. (dawniej: BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. Spółka Komandytowo Akcyjna)	35 353	35 353
BOŚ Nieruchomości sp. z o.o.	15	15
BOŚ Invest Management sp. z o. o.	1 303	1 296
BOŚ Ekosystem sp. z o.o.	215	215
Razem	88 298	88 148

W 2015 r. Bank Ochrony Środowiska S.A. nabył 1 udział w spółce BOŚ Invest Management sp. z o.o. Udział Banku w kapitale zakładowym jak również udział w głosach na zgromadzeniu wspólników tej spółki na dzień 31 grudnia 2015 r. wynosił 100%.

W 2015 r. Bank dokonał przekształcenia formy prawnej BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. S.K.A. ze spółki komandytowo akcyjnej w spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością to jest BOŚ Capital sp. z o.o.

26. Wartości niematerialne

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Licencje i oprogramowanie w tym:	134 920	151 075
- oprogramowanie wytworzone we własnym zakresie	1 723	1 914
Wartości niematerialne w budowie	3 032	2 630
Razem	137 952	153 705

Wartości niematerialne w pełni zamortyzowane w ciągłym użyciu:

31-12-2015	42 721
31-12-2014	31 710

W odniesieniu do wartości niematerialnych, które nie są jeszcze dostępne do użytkowania, tzn. będące w trakcie realizacji, Bank na bieżąco identyfikuje przesłanki utraty wartości. Na podstawie przeglądu poniesionych nakładów na wartości niematerialne w budowie na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku nie stwierdzono utraty ich wartości.

Wyszczególnienie	Licencje i oprogramowanie	Wartości niematerialne w budowie	Razem
Stan na 01-01-2015			
Wartość bilansowa brutto	255 303	2 630	257 933
Umorzenie	-104 228	-	-104 228
Wartość bilansowa netto	151 075	2 630	153 705
Okres kończący się 31-12-2015			
Wartość bilansowa netto na początek roku	151 075	2 630	153 705
Zwiększenia:	11 450	8 941	20 391
- zakup	2 911	8 940	11 851
- przekształcanie z inwestycji	8 539	-	8 539
- przekształcanie	-	1	1
Zmniejszenia:	-	-8 539	-8 539
- likwidacje	-	-	-
- przekształcanie z inwestycji	-	-8 539	-8 539
Naliczenie amortyzacji	-27 605	-	-27 605
Wyksięgowanie umorzeń	-	-	-
Wartość bilansowa netto na 31-12-2015	134 920	3 032	137 952
Stan na 31-12-2015			
Wartość bilansowa brutto	266 753	3 032	269 785
Umorzenie	-131 833	-	-131 833
Wartość bilansowa netto na 31-12-2015	134 920	3 032	137 952
Wyszczególnienie	Licencje i oprogramowanie	Wartości niematerialne w budowie	Razem
Stan na 01-01-2014			
Wartość bilansowa brutto	229 197	11 416	240 613
Umorzenie	-81 200	-	-81 200
Wartość bilansowa netto	147 997	11 416	159 413
Okres kończący się 31-12-2014			
Wartość bilansowa netto na początek roku	147 997	11 416	159 413
Zwiększenia:	27 298	15 645	42 943
- zakup	3 032	15 631	18 663
- przekształcanie z inwestycji	24 266	-	24 266
- przekształcanie	-	14	14
Zmniejszenia:	-1 192	-24 431	-25 623
- likwidacje	-1 192	-	-1 192
- przekształcanie z inwestycji	-	-24 431	-24 431
Naliczenie amortyzacji	-24 219	-	-24 219
Wyksięgowanie umorzeń	1 191	-	1 191
Wartość bilansowa netto na 31-12-2014	151 075	2 630	153 705
Stan na 31-12-2014			
Wartość bilansowa brutto	255 303	2 630	257 933
Umorzenie	-104 228	-	-104 228
Wartość bilansowa netto na 31-12-2014	151 075	2 630	153 705

Kwota zobowiązań umownych do nabycia w przyszłości wartości niematerialnych wynosi :

31-12-2015	2 350
31-12-2014	713

27. Rzeczowe aktywa trwałe

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Środki trwałe, w tym:	32 006	46 262
- grunty	182	204
- budynki i lokale	4 901	7 196
- ulepszenia w obcych środkach trwałych	7 742	11 060
- sprzęt komputerowy i urządzenia techniczne	15 867	23 769
- środki transportu	17	82
- inne środki trwałe	3 297	3 951
Środki trwałe w budowie	74	280
Razem	32 080	46 542

Na dzień 31 grudnia 2015 roku składniki majątku wycofane z aktywnego użytkowania i przeznaczone do zbycia wynosiły 236 tys. zł. Nie występowały aktywa trwałe czasowo nieużywane o istotnej wartości bilansowej.

Na dzień 31 grudnia 2014 roku składniki majątku wycofane z aktywnego użytkowania i przeznaczone do zbycia wynosiły 323 tys. zł. Nie występowały aktywa trwałe czasowo nieużywane o istotnej wartości bilansowej.

Wyszczególnienie	Grunty i budynki	Ulepszenia w obcych środkach trwałych	Urządzenia techniczne, środki transportu i inne	Środki trwałe w budowie	Razem
Stan na 01-01-2015					
Wartość bilansowa brutto	11 455	44 388	93 587	280	149 710
Umorzenie	-4 055	-33 328	-65 785	-	-103 168
Wartość bilansowa netto	7 400	11 060	27 802	280	46 542
Okres kończący się 31-12-2015					
Wartość bilansowa netto na początek roku	7 400	11 060	27 802	280	46 542
Zwiększenia:	-	525	4 029	1 116	5 670
- zakupy	-	72	3 203	1 116	4 391
- przejęcie z inwestycji	-	453	826	-	1 279
Zmniejszenia:	-3 633	-1 536	-6 475	-1 322	-12 966
- likwidacje/ sprzedaż	-3 633	-1 536	-6 475	-	-11 644
- przejęcie z inwestycji	-	-	-	-1 322	-1 322
Naliczenie amortyzacji	-272	-3 761	-12 113	-	-16 146
Wyksięgowanie umorzenia z tyt. likwidacji/sprzedaży	1 588	1 454	5 938	-	8 980
Wartość bilansowa netto na 31-12-2015	5 083	7 742	19 181	74	32 080
Stan na 31-12-2015					
Wartość bilansowa brutto	7 822	43 377	91 141	74	142 414
Umorzenie	-2 739	-35 635	-71 960	-	-110 334
Wartość bilansowa netto	5 083	7 742	19 181	74	32 080

Wyszczególnienie	Grunty i budynki	Ulepszenia w obcych środkach trwałych	Urządzenia techniczne, środki transportu i inne	Środki trwałe w budowie	Razem
Stan na 01-01-2014					
Wartość bilansowa brutto	10 697	44 065	108 595	2 325	165 682
Umorzenie	-3 791	-30 346	-75 072	-	-109 209
Wartość bilansowa netto	6 906	13 719	33 523	2 325	56 473
Okres kończący się 31-12-2014					
Wartość bilansowa netto na początek roku	6 906	13 719	33 523	2 325	56 473
Zwiększenia:	758	1 485	6 537	3 028	11 808
- zakupy	-	95	3 749	3 001	6 845
- przejęcie z inwestycji	756	1 390	2 788	-	4 934
- przeksięgowania	2	-	-	27	29
Zmniejszenia:	-	-1 162	-21 545	-5 073	-27 780
- likwidacje/ sprzedaż	-	-1 162	-21 545	-	-22 707
- przejęcie z inwestycji	-	-	-	-5 040	-5 040
- przeksięgowania	-	-	-	-33	-33
Naliczenie amortyzacji	-262	-4 110	-12 099	-	-16 471
Wyksięgowanie umorzenia z tyt. likwidacji/sprzedaży	-	1 128	21 386	-	22 514
Zwiększenie umorzeń	-2	-	-	-	-2
Wartość bilansowa netto na 31-12-2014	7 400	11 060	27 802	280	46 542
Stan na 31-12-2014					
Wartość bilansowa brutto	11 455	44 388	93 587	280	149 710
Umorzenie	-4 055	-33 328	-65 785	-	-103 168
Wartość bilansowa netto	7 400	11 060	27 802	280	46 542

Kwota zobowiązań umownych do nabycia w przyszłości środków trwałych wynosi:

31-12-2015	-
31-12-2014	21

28. Inne aktywa

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Odprowadzenie nadmiaru gotówki	16 891	21 827
Rozliczenia z tytułu kart płatniczych	164	209
Koszty do zapłacenia z góry	25 140	28 586
Dłużnicy różni	2 032	2 917
Przychody do otrzymania	2 135	2 368
Rozrachunki publiczno prawne	479	793
Aktywa trwałe do zbycia	236	323
Pozostałe	114	31
Razem	47 191	57 054

29. Zobowiązania wobec innych banków

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Depozyty innych banków	133 438	249 097
Kredyty i pożyczki otrzymane	34 668	50 663
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	48 298	54 326
Razem	216 404	354 086

Zobowiązania wobec innych banków wg terminów wymagalności

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
- do 1 miesiąca	55 079	217 249
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	85 195	45 216
- powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	18 602	10 870
- powyżej 6 miesięcy do 12 miesięcy	2 663	2 664
- powyżej 1 roku do 5 lat	54 865	78 087
Razem	216 404	354 086

30. Zobowiązania wobec klientów

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Klienci korporacyjni	5 599 231	4 785 342
– rachunki bieżące/rozliczeniowe	2 306 972	1 580 785
– lokaty terminowe	3 292 259	3 204 557
Klienci detaliczni	8 008 362	6 666 297
– rachunki bieżące/rozliczeniowe	2 319 271	1 756 932
– lokaty terminowe	5 689 091	4 909 365
Finanse publiczne	838 005	793 135
– rachunki bieżące/rozliczeniowe	260 517	319 536
– lokaty terminowe	577 488	473 599
Fundusze ekologiczne	1 067	319 827
– rachunki bieżące/rozliczeniowe	1 067	44 614
– lokaty terminowe	-	275 213
Pozostali klienci	66 777	35 613
Kredyty i pożyczki otrzymane od międzynarodowych instytucji finansowych	1 410 914	1 292 024
Środki funduszy z przeznaczeniem na kredyty	45 700	264 369
Razem	15 970 056	14 156 607

W roku 2015 oraz 2014 Bank nie odnotował żadnych opóźnień w płatnościach rat kapitałowych lub odsetkowych, ani nie naruszył żadnych innych postanowień umownych wynikających ze swoich zobowiązań.

Zobowiązania wobec klientów wg terminów wymagalności

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
- do 1 miesiąca	7 060 641	6 146 015
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	3 464 667	4 083 115
- powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	3 274 138	1 944 843
- powyżej 6 miesięcy do 12 miesięcy	755 400	501 763
- powyżej 1 roku do 5 lat	1 066 448	1 087 647
- powyżej 5 lat	348 762	393 224
Razem	15 970 056	14 156 607

31. Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych

	Waluta	Warunki oprocentowania	Termin wymagalności/ wykupu	31-12-2015		31-12-2014	
				Wartość nominalna	Stan zobowiązań	Wartość nominalna	Stan zobowiązań
Dłużne papiery wartościowe:					2 318 132		2 594 700
Obligacje serii J	PLN	WIBOR 6M + marża (kupony 6-miesięczne)	3 lata	100 000	101 071	100 000	101 396
Obligacje serii K	PLN	WIBOR 6M + marża (kupony 6-miesięczne)	2 lata	-	-	50 000	50 638
Obligacje serii L	PLN	WIBOR 6M + marża (kupony 6-miesięczne)	2 lata	-	-	100 000	101 721
Obligacje serii M1	PLN	WIBOR 6M + marża (kupony 6-miesięczne)	3 lata	200 000	201 590	200 000	201 786
Obligacje serii N1	PLN	WIBOR 6M + marża (kupony 6-miesięczne)	5 lat	200 000	201 137	200 000	201 173
Obligacje serii N2	PLN	WIBOR 6M + marża (kupony 6-miesięczne)	4,5 roku	200 000	200 319	200 000	200 260
Obligacje serii O1	PLN	WIBOR 6M + marża (kupony 6-miesięczne)	4,5 roku	200 000	200 503	200 000	200 521
Obligacje serii S	PLN	WIBOR 6M + marża (kupony 6-miesięczne)	3 lata	100 000	100 991	-	-
Obligacje serii T	PLN	WIBOR 6M + marża (kupony 6-miesięczne)	3 lata	80 000	79 972	-	-
Obligacje serii U	PLN	WIBOR 6M + marża (kupony 6-miesięczne)	4 lata	56 000	56 641	-	-
Euroobligacje	EUR	Oprocentowanie stałe (kupon roczny)		250 000	1 106 156	250 000	1 105 371
Obligacje krótkoterminowe	PLN	obligacje dyskontowe	6 miesięcy	70 000	69 752	435 000	431 834
Razem					2 318 132		2 594 700

W 2015 roku Bank w ramach Programu Emisji Obligacji wyemitował obligacje długoterminowe na łączną kwotę 236 mln zł oraz obligacje krótkoterminowe na łączną kwotę 279 mln zł.

32. Zobowiązania podporządkowane

	Waluta	Warunki oprocentowania	Termin wymagalności/ wykupu	Wartość nominalna	Stan zobowiązań	Wartość nominalna	Stan zobowiązań
				31-12-2015		31-12-2014	
Powszechny Zakład Ubezpieczeń S.A.	PLN	WIBOR 6M+marża (kupony 6-miesięczne)	10 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	25 000	25 187	25 000	25 193
Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie S.A.	PLN	WIBOR 6M+marża (kupony 6-miesięczne)	10 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	25 000	25 187	25 000	25 193
Bank Poczty S.A.	PLN	WIBOR 6M+marża (kupony 6-miesięczne)	10 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	20 000	20 150	20 000	20 154
Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski S.A.	PLN	WIBOR 6M+marża (kupony 6-miesięczne)	10 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	50 000	50 374	50 000	50 386
Bank Gospodarstwa Krajowego *\\	PLN	WIBOR 6M+marża (kupony 6-miesięczne)	10 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	200 000	209 794	200 000	207 971
Skarbiec TFI S.A.	PLN	WIBOR M+marża (kupony 6-miesięczne)	10 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	9 100	9 228	8 000	8 154
TFI PZU S.A.	PLN	WIBOR M+marża (kupony 6-miesięczne)	10 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	35 000	35 673	35 000	35 821
PKO TFI S.A.	PLN	WIBOR M+marża (kupony 6-miesięczne)	10 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	42 000	42 808	42 000	42 986
ALTUS TFI S.A.	PLN	WIBOR M+marża (kupony 6-miesięczne)	10 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	13 000	13 225	13 000	13 271
AVIVA Investors Poland S.A.	PLN	WIBOR M+marża (kupony 6-miesięczne)	10 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	17 000	17 327	17 000	17 399
Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych Allianz Polska S.A.	PLN	WIBOR M+marża (kupony 6-miesięczne)	10 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	6 000	6 115	6 000	6 141
IPOPEMA Asset Management S.A.	PLN	WIBOR M+marża (kupony 6-miesięczne)	10 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	35 000	35 673	35 000	35 821
AVIVA Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A.	PLN	WIBOR M+marża (kupony 6-miesięczne)	10 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	4 000	4 043	4 000	4 049
ING Investment Management (Polska) S.A.	PLN	WIBOR M+marża (kupony 6-miesięczne)	10 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	10 000	10 108	10 000	10 123
MetLife TFI S.A.	PLN	WIBOR M+marża (kupony 6-miesięczne)	10 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	15 000	15 162	15 000	15 184

Open Finance Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.	PLN	WIBOR M+marża (kupony 6- miesięczne)	10 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	2 000	2 021	2 000	2 025
Quercus TFI S.A.	PLN	WIBOR M+marża (kupony 6- miesięczne)	10 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	10 000	10 108	10 000	10 123
BPH TFI S.A.	PLN	WIBOR M+marża (kupony 6- miesięczne)	7 i 10 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	22 800	23 013	19 800	20 043
Opera TFI S.A.	PLN	WIBOR M+marża (kupony 6- miesięczne)	10 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	16 200	16 375	16 200	16 398
Investors TFI S.A.	PLN	WIBOR M+marża (kupony 6- miesięczne)	7 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	8 400	8 397	-	-
KBC TFI S.A.	PLN	WIBOR M+marża (kupony 6- miesięczne)	7 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	20 000	19 993		
Razem				585 500	599 961	553 000	566 435

*\ Bank Gospodarstwa Krajowego był organizatorem emisji i nabył obligacje na rynku pierwotnym.

33. Rezerwy

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Rezerwy na udzielone zobowiązania warunkowe w tym:	4 663	4 298
- otwarte linie kredytowe	2 284	1 792
- gwarancje	2 379	2 506
Rezerwa na świadczenia pracownicze w tym:	3 998	4 001
- odprawy emerytalne i rentowe	3 998	4 001
Rezerwa na zobowiązania i roszczenia w tym:	9 190	733
- Fundusz Wsparcia Kredytobiorców	9 028	-
Razem	17 851	9 032

Zmiana stanu rezerw

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015	01-01-2014 31-12-2014
Rezerwa na zobowiązania warunkowe		
Stan na początek okresu	4 298	4 951
- utworzenie rezerw na utratę wartości zobowiązań pozabilansowych	26 442	22 182
- rozwiązanie rezerw na utratę wartości zobowiązań pozabilansowych	-26 077	-22 819
- inne	-	-16
Stan na koniec okresu	4 663	4 298
Rezerwa na świadczenia pracownicze - rezerwa na odprawy emerytalne i rentowe		
Stan na początek okresu	4 001	3 455
- utworzenie rezerw	862	667
- wykorzystanie rezerw	-274	-121
- rozwiązanie rezerw	-591	-
Stan na koniec okresu	3 998	4 001
Rezerwa na zobowiązania i roszczenia		
Stan na początek okresu	733	391
- utworzenie rezerw	10 395	527
- wykorzystanie rezerw	-742	-47
- rozwiązanie rezerw	-1 196	-138
Stan na koniec okresu	9 190	733
Stan rezerw na koniec okresu, razem	17 851	9 032

Wartość przyszłych zobowiązań z tytułu odpraw emerytalnych i rentowych wobec pracowników zatrudnionych przedstawiono poniżej:

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014 (przekształcone)
Stopa przyrostu płac	2.1% (0% w 2016)	2.5% (0% w 2015)
Stopa procentowa dla przyszłych zobowiązań z tytułu:		
odpraw emerytalnych i rentowych	3,00%	2,75%
Kwoty ujmowane w całkowitych dochodach w odniesieniu do omawianych programów zdefiniowanych świadczeń:		
Koszt świadczeń:		
Koszt bieżącego zatrudnienia	751	439
Koszt przeszłego zatrudnienia i (zysk)/strata z rozliczenia)	-	-
Koszt odsetkowy netto	110	136
Aktuarialne zyski i straty		
Aktuarialne zyski i straty wynikające ze zmian założeń demograficznych	-	-
Aktuarialne zyski i straty wynikające ze zmian założeń finansowych	-	-
Aktuarialne zyski i straty wynikające z korekt doświadczalnych	-	-
Składniki kosztów programu zdefiniowanych świadczeń ujęte w wyniku finansowym	861	575
Przeszacowanie zobowiązania netto z tytułu zdefiniowanych świadczeń:		
Aktuarialne zyski i straty wynikające ze zmian założeń demograficznych	-	91
Aktuarialne zyski i straty wynikające ze zmian założeń finansowych	-358	533
Aktuarialne zyski i straty wynikające z korekt doświadczalnych	-233	-532
Składniki kosztów programu zdefiniowanych świadczeń tj. odpraw emerytalnych i rentowych ujęte w pozostałych całkowitych dochodach	-591	92
Razem	270	667

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014 (przekształcone)
Kwoty ujmowane w całkowitych dochodach w odniesieniu do omawianych programów zdefiniowanych świadczeń:		
Zobowiązania z tytułu zdefiniowanych świadczeń, BO	4 001	3 420
Koszt bieżących świadczeń	751	439
Koszt odsetkowy	110	136
(Zyski)/straty z przeszacowania:		
Aktuarialne zyski i straty wynikające ze zmian założeń demograficznych	-	91
Aktuarialne zyski i straty wynikające ze zmian założeń finansowych	-358	533
Aktuarialne zyski i straty wynikające z korekt doświadczalnych	-233	-532
Koszt przeszłego zatrudnienia, w tym (straty)/zyski z tytułu cięć	-	-
Świadczenia wypłacone	-273	-86
Zobowiązania z tytułu zdefiniowanych świadczeń tj. odpraw emerytalnych i rentowych, BZ	3 998	4 001

Obliczenia wartości obecnej przyszłych zobowiązań z tytułu odpraw emerytalnych i rentowych dotyczą obecnej populacji pracowników Banku Ochrony Środowiska S.A. i nie uwzględniają pracowników, którzy będą przyjęci do pracy w przyszłości. Polegają na wyznaczeniu nabytego w roku następującym po dacie obliczeń prawa pracownika do określonej części odprawy zgodnie z metodą „*Projected Unit Credit*” obliczenia aktuarialnej obecnej wartości przyszłych zobowiązań. Wartość nabytego przez pracownika prawa do określonej części odprawy, która ma być wypłacona w przyszłości obliczona została przy założeniu, że pracownik będzie utrzymywał ciągłość pracy w Banku do momentu wypłaty danego świadczenia i zdyskontowaniu na moment obliczeń.

Nabyte prawo do części świadczenia jest ilorazem obecnego stażu pracy pracownika i stażu pracy wymaganego do uzyskania odprawy emerytalnej i rentowej.

Odprawy rentowe obliczane są jako suma iloczynów prawdopodobieństw nabycia inwalidztwa w latach przyszłych dla osoby będącej w określonym wieku oraz nabytych praw do części świadczenia w każdym roku, w całym prognozowanym okresie i są zdyskontowane na moment waluacji. Nabyte prawo do części świadczenia z tytułu odprawy rentowej w każdym roku jest obliczane jako iloraz obecnego stażu pracy do stażu pracy w danym przyszłym roku.

Obecna wartość nabytych praw wyliczana jest przy założeniu wzrostu podstawy wymiaru odpraw do momentu wypłaty zgodnie ze stopą przyrostu płac.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku do oszacowania zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych przyjęto stopę dyskontową w wysokości 3,0%. Przy zastosowaniu stopy dyskontowej 2,8% zobowiązania z tytułu świadczeń pracowniczych wynosiłyby na dzień 31 grudnia 2015 roku 4 100 tys. zł, natomiast przy stopie dyskontowej 3,3% zobowiązania te wynosiłyby 3 900 tys. zł.

Na dzień 31 grudnia 2014 roku do oszacowania zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych przyjęto stopę dyskontową w wysokości 2,75%. Przy zastosowaniu stopy dyskontowej 2,5% zobowiązania z tytułu świadczeń pracowniczych wynosiłyby na dzień 31 grudnia 2014 roku 4 121 tys. zł, natomiast przy stopie dyskontowej 3,0% zobowiązania te wynosiłyby 3 887 tys. zł.

Bank szacuje, że wpływ korzyści ekonomicznych wynikający z realizacji tych rezerw nastąpi w prezentowanych okresach:

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
do 1 roku	756	476
powyżej 1 roku do 5 lat	820	655
powyżej 5 lat do 10 lat	630	817
powyżej 10 lat do 20 lat	1 116	1 162
powyżej 20 lat	676	891
Razem	3 998	4 001

Rezerwy na zobowiązania i roszczenia utworzone zostały w wysokości przewidywanych wpływów korzyści ekonomicznych w prezentowanych poniżej okresach:

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015		01-01-2014 31-12-2014	
	Kwota	Przewidywany wpływ korzyści	Kwota	Przewidywany wpływ korzyści
Rezerwa na karę pieniężną nałożoną na banki przez Prezesa UOKiK *\\	-	-	64	powyżej roku
Rezerwa na inne przyszłe roszczenia **\\	9 190		669	
	9 096	do roku	333	do roku
	94	powyżej roku	336	powyżej roku
Razem	9 190		733	

*\\ W dniu 6 października 2015 r. Sąd Apelacyjny zmienił wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Sąd I Instancji) oddalając odwołania banków od Decyzji Prezesa UOKiK z dnia 29 grudnia 2006 r. Jednocześnie Sąd Apelacyjny uwzględnił apelacje UOKiK i POHiD. W ten sposób został przywrócony stan prawny jaki istniał po wydaniu Decyzji. Oznacza to, że na Bank została nałożona kara w wysokości 2 895 tys. zł. W związku z tym została rozwiązana rezerwa w wysokości 64 tys. zł.

Zakończenie postępowania sądowego w II instancji oznacza, że wyrok Sądu Apelacyjnego jest prawomocny i podlega wykonaniu. Bank zapłacił karę zgodnie z wyrokiem.

**\\ Na 31 grudnia 2015 roku w kwocie rezerw na roszczenia znajdują się rezerwy w wysokości 9 028 tys. zł na Funduszu Wsparcia Kredytobiorców (Nota 16), rezerwy na roszczenia z powództwa byłych pracowników Banku w wysokości 41 tys. zł oraz pozostałe roszczenia dotyczące klientów Banku w wysokości 121 tys. zł. Na dzień 31 grudnia 2014 roku w kwocie rezerw na roszczenia znajdują się rezerwy w wysokości 353 tys. zł dotyczące klientów Banku oraz rezerwy na roszczenia z powództwa byłych pracowników Banku w wysokości 316 tys. zł.

Łączna wartość postępowań będących w toku w prezentowanych okresach:

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
- Bank jest pozwanym	39 022	38 008
- Bank jest powodem	39 102	22 197

Zdaniem Zarządu Banku ryzyko związane z powyższymi postępowaniami, za wyjątkiem tych, które zostały objęte rezerwami na roszczenia, oceniane jest na poziomie możliwym, ale nie prawdopodobnym. Wszelkie ryzyka wiążące się z postępowaniami toczącymi się przed sądem lub organami administracji publicznej są odpowiednio zabezpieczone poziomem rezerw.

34. Odroczonego podatek dochodowy

Odroczony podatek dochodowy obliczany jest w stosunku do wszystkich różnic przejściowych przy zastosowaniu stawki podatku dochodowego w wysokości 19%.

W zakresie odroczonego podatku dochodowego zanotowano następujące zmiany:

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015	01-01-2014 31-12-2014
Stan po korektach	28 328	31 693
Zmiana stanu :	16 073	-3 365
w tym z tytułu:		
- odpisy aktualizujące należności	7 932	-2 523
- wyceny aktywów	2 754	-285
- kosztów do zapłacenia	-6 265	9 507
- otrzymane odsetki od papierów wartościowych uprzednio zakupione przez Bank	-929	-2 066
- strata podatkowa	6 704*\	-
- pozostałych różnic	2 252	549
- prowizji rozliczanych wg ESP	2 062	28
- niezamortyzowanych środków trwałych objętych ulgą inwestycyjną	-3 502	-3 987
- rezerw na koszty rzeczowe i osobowe	-539	-321
- przychodów do otrzymania	5 604	-4 267
Stan na koniec okresu	44 401	28 328

*\ w oparciu o planowany wynik finansowy na 2016 rok ujęty w Planie Finansowym na 2016 r. oraz aktualne projekcje wyniku finansowego na 2017 rok ujęte w Strategii działania BOŚ S.A. na lata 2015-2020 oszacowany został dochód w tych latach. Zgodnie z kalkulacją/oszacowaniem Bank powinien zrealizować w ciągu dwóch lat na tyle wysoki dochód aby możliwe było odliczenie całej straty podatkowej z 2015 r., tj. w roku 2016 oraz 2017 r.

W tym podatek odroczonego odniesiony na kapitał z aktualizacji wyceny:

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015	01-01-2014 31-12-2014
Stan na początek okresu	-6 377	-4 851
Zmiana stanu z tytułu wyceny aktywów	8 820	-1 544
Zmiana stanu z tytułu przeszacowania świadczeń pracowniczych	-112	18
Stan na koniec okresu	2 331	-6 377

Zobowiązania i aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego są przypisywane następującym pozycjom:

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Zobowiązania z tytułu odroczonego podatku dochodowego z tytułu:		
- przychodów do otrzymania	36 890	42 493
- zwyzek z tytułu wyceny aktywów	43 888	53 121
- niezamortyzowanych środków trwałych objętych ulgą inwestycyjną	15 117	11 615
- zapłaconych prowizji do rozliczenia wg ESP	5 644	5 676
- pozostałych różnic przejściowych	-	3
Razem:	101 539	112 908

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego w tym:		
- odpisy aktualizujące należności	31 803	23 870
- otrzymanych prowizji do rozliczenia wg ESP	18 287	16 257
- rezerw na koszty rzeczowe i osobowe	3 264	3 803
- kosztów do zapłacenia	33 135	39 400
- otrzymane odsetki od papierów wartościowych uprzednio zakupione przez Bank	5 974	6 903
- strata podatkowa	6 704	-
- zniżek z tytułu wyceny aktywów	40 907	47 387
- pozostałych różnic przejściowych	5 866	3 616
Razem:	145 940	141 236

35. Pozostałe zobowiązania

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Rozliczenia międzyokresowe bierne	13 335	16 097
Rozliczenia międzybankowe	12 066	10 819
Rozliczenia publiczno- prawne	7 295	6 003
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	8 059	10 424
Prowizje do rozliczenia w czasie	3 642	4 234
Rozliczenia z tytułu kart płatniczych	661	789
Pozostałe	386	1 447
Razem	45 444	49 813

36. Aktywa i zobowiązania warunkowe

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Zobowiązania warunkowe:	4 262 910	4 278 884
Finansowe	2 595 144	2 600 555
w tym: otwarte linie kredytowe, w tym:	2 149 949	2 341 111
- odwoławalne	1 820 260	1 933 392
- nieodwoławalne	329 689	407 719
otwarte akredytywy importowe	159 779	215 761
promesy udzielenia kredytu, w tym:	285 416	43 683
- nieodwoławalne	285 416	43 683
Gwarancyjne	1 654 731	1 653 494
w tym: poręczenia i gwarancje spłaty kredytu	34 617	44 392
gwarancje właściwego wykonania kontraktu	222 127	201 556
gwarancje dla spółki zależnej	1 397 987	1 407 546
Gwarantowanie emisji	13 035	24 835
Aktywa warunkowe:	983 409	275 145
Finansowe w tym:	-	20 457
pozostałe	-	20 457
Gwarancyjne	983 409	254 688
Aktywa i zobowiązania warunkowe razem	5 246 319	4 554 029

37. Leasing operacyjny

Przedmiotem umów leasingu operacyjnego są pojazdy i nieruchomości, których Bank jest leasingobiorcą. Łączna kwota przyszłych minimalnych opłat leasingowych w odniesieniu do poniższych okresów wynosi:

(a) Leasing operacyjny pojazdów

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
poniżej 1 roku	794	1 032
od 1 do 5 lat	346	1 040

Opłaty ujęte w rachunku zysków i strat w pozycji koszty rzeczowe ogólnych kosztów administracyjnych wyniosły:

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
minimalne opłaty leasingowe	1 245	1 068

Poziom miesięcznej raty wynagrodzenia w kwocie netto, stanowi iloczyn ceny netto pojazdu oraz faktora procentowego określonego w załączniku do umowy leasingu, wraz z należnym podatkiem VAT.

W razie przekroczenia limitu przebiegu, Bank zobowiązany jest zapłacić opłatę dodatkową w wysokości stanowiącej iloczyn liczby kilometrów ponad ustalony limit i kwoty określonej oddzielnie dla każdego z pojazdów, w załączniku do umowy leasingu.

Jeśli, począwszy od daty zawarcia umowy leasingu, nastąpi zmiana ustawowych stawek podatków i opłat, które wywierają wpływ na kalkulację miesięcznej raty wynagrodzenia netto, a w szczególności wpływają na cenę zakupu pojazdu od sprzedawcy, wówczas Finansujący przedstawi Korzystającemu do akceptacji nową kalkulację kwoty wynagrodzenia z tytułu leasingu pojazdu w odpowiednim stosunku. Nie dotyczy to samochodów odebranych przez Korzystającego.

Zgodnie z umową nie występuje możliwość wykorzystania opcji kupna.

(b) Leasing operacyjny nieruchomości

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
poniżej 1 roku	4 355	5 559
od 1 do 5 lat	42 836	52 135
powyżej 5 lat	1 647	6 042

Opłaty ujęte w rachunku zysków i strat w pozycji koszty rzeczowe ogólnych kosztów administracyjnych wyniosły :

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Koszty czynszów	29 873	30 134

Opłaty dotyczą długoterminowych umów najmu nieruchomości użytkowanych przez Bank w ramach normalnej działalności operacyjnej.

Dla umów zawartych w Euro poziom miesięcznej raty wynagrodzenia w kwocie netto, stanowi równowartość w złotych (liczonej według średniego kursu NBP) sumy opłat za wynajmowany rodzaj powierzchni określonych jako iloczyn ceny netto wyrażonej w Euro za metr kwadratowy danego rodzaju powierzchni oraz faktycznie wynajmowanej powierzchni danego rodzaju, wraz z należnym podatkiem VAT.

Dla umów zwartych w PLN poziom miesięcznej raty wynagrodzenia w kwocie netto, stanowi równowartość sumy opłat za wynajmowany rodzaj powierzchni określonych jako iloczyn ceny netto za

metr kwadratowy danego rodzaju powierzchni oraz faktycznie wynajmowanej powierzchni danego rodzaju, wraz z należnym podatkiem VAT.

Stawki miesięczne rat wynagrodzenia podlegają waloryzacji o wskaźnik i w terminach określonych w umowie. Umowy zawarte w Euro waloryzowane są o indeksy stosowane na terenie Unii Europejskiej. Umowy zawarte w PLN waloryzowane są o wskaźnik wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych za okres poprzedni ogłaszany przez Prezesa GUS.

Umowy nie przewidują prawa do nabycia nieruchomości.

Umowy zawierane są na czas określony, w części umów nie ma możliwości ich wypowiedzenia, w niektórych z nich zawarte jest zastrzeżenie wcześniejszego rozwiązania lub wygaśnięcia pod warunkiem likwidacji placówki, w takim przypadku obowiązuje termin wypowiedzenia 6 lub 12 miesięcy. W części umów wprowadzony jest zapis o możliwości jej przedłużenia na dotychczasowych warunkach na podstawie oświadczenia woli leasingodawcy złożonego na piśmie na 6 miesięcy przed upływem terminu zakończenia umowy.

W przypadku rozwiązania umowy przed okresem na jaki została zawarta, leasingobiorca jest zobowiązany do zapłaty kary umownej w wysokości równowartości rat leasingowych za czas pozostały do zakończenia umowy, tj. w wysokości 100% pozostałych do spłat opłat.

38. Kapitał podstawowy

(a) Zarejestrowany kapitał zakładowy

Seria / emisja	Rodzaj akcji	Rodzaj uprzywilejowania akcji	Liczba akcji	Wartość serii / emisji wg wartości nominalnej	Sposób pokrycia kapitału	Data rejestracji	Prawo do dywidendy (od daty)
A	O	zwykłe	236 700	2 367	opłacone	09-01-91	01-01-92
B	O	zwykłe	1 263 300	12 633	opłacone	11-03-92	01-01-93
C	O	zwykłe	477 600	4 776	opłacone	30-12-92	01-01-93
C	O	zwykłe	22 400	224	wkład niepieniężny	30-12-92	01-01-93
D	O	zwykłe	1 300 000	13 000	opłacone	30-12-93	01-01-94
E	O	zwykłe	647 300	6 473	opłacone	30-06-94	01-01-95
E	O	zwykłe	15 500	155	wkład niepieniężny	30-06-94	01-01-95
E	O	zwykłe	37 200	372	wkład niepieniężny	30-06-94	01-01-95
F	O	zwykłe	1 500 000	15 000	opłacone	30-12-94	01-01-95
G	O	zwykłe	1 260 000	12 600	opłacone	30-06-95	01-01-96
H	O	zwykłe	670 000	6 700	opłacone	30-06-95	01-01-96
I	O	zwykłe	70 000	700	opłacone	30-06-95	01-01-96
J	O	zwykłe	1 055 000	10 550	opłacone	21-06-96	01-01-96
K	O	zwykłe	945 000	9 450	opłacone	21-06-96	01-01-96
L	O	zwykłe	1 200 000	12 000	opłacone	29-11-96	01-01-96
M	O	zwykłe	2 500 000	25 000	opłacone	07-05-98	01-01-97
N	O	zwykłe	1 853 000	18 530	opłacone	13-06-07	01-01-07
O	O	zwykłe	1 320 245	13 202	wkład niepieniężny	25-06-10	01-01-10
P	O	zwykłe	6 500 000	65 000	opłacone	15-06-12	01-01-11

Liczba akcji, razem 22 873 245

Kapitał zakładowy wg wartości nominalnej razem 228 732

Kapitał zakładowy razem 228 732

Wartość nominalna jednej akcji wynosi 10 zł.

Na dzień 31 grudnia 2015 r. oraz na dzień 31 grudnia 2014 r. kapitał zakładowy wynosił 228 732 450 złotych.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku struktura akcjonariuszy posiadających bezpośrednio i pośrednio przez podmioty zależne co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu Banku:

Akcjonariusz	31-12-2015	
	Liczba głosów na WZ (akcji)	% udział w ogólnej liczbie głosów na WZ (w kapitale zakładowym)
Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	12 951 960	56,62
Nationale-Nederlanden Otwarty Fundusz Emerytalny oraz Nationale-Nederlanden Dobrowolny Fundusz Emerytalny	1 202 127	5,26

Jedna akcja daje prawo do jednego głosu na walnym zgromadzeniu.

Na pozostałych akcjonariuszy przypada łącznie 38,12% udziałów w kapitale zakładowym Banku.

Na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego nie są znane zmiany w strukturze własności znacznych pakietów akcji.

Na dzień 31 grudnia 2014 roku struktura akcjonariuszy posiadających bezpośrednio i pośrednio przez podmioty zależne co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu Banku:

Akcjonariusz	31-12-2014	
	Liczba głosów na WZ (akcji)	% udział w ogólnej liczbie głosów na WZ (w kapitale zakładowym)
Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	12 951 960	56,62
ING Otwarty Fundusz Emerytalny oraz ING Dobrowolny Fundusz Emerytalny	1 181 198	5,16

Jedna akcja daje prawo do jednego głosu na walnym zgromadzeniu.

Na pozostałych akcjonariuszy przypada łącznie 38,22% udziałów w kapitale zakładowym Banku.

(b) Akcje własne

Na dzień 31 grudnia 2015 roku Bank posiadał 37 775 akcji własnych, które reprezentują 0,17 % kapitału zakładowego i 0,17 % ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu Banku, w tym:

- 33 095 akcji, które Bank nabył w 2012 roku w ramach działań stabilizacyjnych związanych z emisją akcji serii P. Wyżej wymienione akcje reprezentują 0,14% kapitału zakładowego Banku i ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu Banku, przy czym Bank zgodnie z przepisami Kodeksu spółek handlowych nie jest uprawniony do wykonywania prawa głosu z tych akcji,
- 4 680 akcji, które reprezentują 0,02% kapitału zakładowego i ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu Banku, które Bank nabył w okresie od 22 czerwca do 6 lipca 2015 roku podczas sesji giełdowych na rynku podstawowym GPW w Warszawie S.A. Akcje zostały nabyte na podstawie Uchwały 34/2015 Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia BOS S.A. z dnia 10 czerwca 2015 r. w sprawie Programu odkupu akcji BOŚ S.A. w celu zaoferowania osobom zajmującym stanowiska kierownicze mające istotny wpływ na profil ryzyka Banku. W związku z zaistnieniem okoliczności przewidzianych w Uchwale Nr 258/2011 KNF oraz Polityce zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w BOŚ S.A., Rada Nadzorcza Banku zdecydowała o nieprzyznaniu członkom Zarządu Banku wynagrodzenia zmiennego za 2014 r., zaś wynagrodzenia zmienne pozostałych osób zajmujących stanowiska kierownicze nie osiągnęły progu, powyżej którego część wynagrodzenia zmiennego wymaga wypłaty w akcjach. W związku z powyższym nabyte w tym celu akcje nie zostały przekazane.

Bank, zgodnie z przepisami Kodeksu spółek handlowych, nie jest uprawniony do wykonywania prawa głosu z akcji własnych.

Na dzień 31 grudnia 2014 roku Bank posiadał 33 095 akcji własnych, które nabył w 2012 roku w ramach działań stabilizacyjnych związanych z emisją akcji serii P i reprezentują 0,14% kapitału zakładowego Banku oraz 0,14% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu Banku, przy czym Bank zgodnie z przepisami Kodeksu spółek handlowych nie jest uprawniony do wykonywania prawa głosu z tych akcji.

W okresie od 22 maja do 12 czerwca 2014 roku Bank nabył 23 723 akcje własne, reprezentujące 0,10% kapitału zakładowego Banku i ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu BOŚ S.A., podczas sesji giełdowych na rynku podstawowym GPW w Warszawie S.A. Akcje zostały nabyte na podstawie Uchwały nr 42/2014 Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia BOŚ S.A. z dnia 30 kwietnia 2014 roku w sprawie Programu odkupu akcji BOŚ S.A. w celu zaoferowania osobom zajmującym stanowiska kierownicze mające istotny wpływ na profil ryzyka Banku.

W dniu 2 lipca 2014 roku Bank nieodpłatnie zbył 23 723 akcje osobom określonym w wyżej wymienionej Uchwale ZWZ BOŚ S.A.

(c) Kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej

Kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej tworzony jest z nadwyżki osiągniętej przy emisji akcji powyżej wartości nominalnej pozostałej po pokryciu kosztów emisji.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku kapitał zapasowy wynosił 532 181 tys. zł.

39. Kapitał z aktualizacji wyceny

Kapitał z aktualizacji wyceny obejmuje zmianę wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży oraz instrumentów pochodnych zabezpieczających przepływy wynikającą z ich wyceny oraz przeszacowanie zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych.

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Wycena aktywów dostępnych do sprzedaży	-19 767	16 714
Wycena instrumentów pochodnych zabezpieczających przyszłe przepływy pieniężne	5 190	15 130
Przeszacowanie zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych	2 308	1 717
Odroczony podatek dochodowy	2 331	-6 377
Razem	-9 938	27 184

Zmiana stanu kapitału z aktualizacji wyceny

Stan na 01-01-2015	27 184
Zwiększenie z tytułu:	515 255
- wyceny papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	411 937
- wyceny instrumentów pochodnych zabezpieczających przyszłe przepływy pieniężne	102 727
- przeszacowanie zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych	591
Zmniejszenie z tytułu:	-561 085
- wyceny papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	-448 418
- wyceny instrumentów pochodnych zabezpieczających przyszłe przepływy pieniężne	-112 667
Odroczony podatek dochodowy	8 708
Stan na 31-12-2015	-9 938
Stan na 01-01-2014	20 677
Zwiększenie z tytułu:	563 451
- wyceny papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	321 621
- wyceny instrumentów pochodnych zabezpieczających przyszłe przepływy pieniężne	241 830
Zmniejszenie z tytułu:	-555 418
- wyceny papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	-307 891
- wyceny instrumentów pochodnych zabezpieczających przyszłe przepływy pieniężne	-247 435
- przeszacowanie zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych	-92
Odroczony podatek dochodowy	-1 526
Stan na 31-12-2014	27 184

40. Zyski zatrzymane

Na zyski zatrzymane składają się: pozostały kapitał zapasowy, pozostałe kapitały rezerwowe, fundusz ogólnego ryzyka, niepodzielony wynik finansowy.

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Pozostały kapitał zapasowy:	676 156	618 641
utworzony ustawowo	44 000	44 000
utworzony zgodnie ze statutem ponad wymaganą ustawowo (minimalną) wartość	627 831	570 316
inny	4 325	4 325
Fundusz ogólnego ryzyka	48 302	48 302
Niepodzielony wynik finansowy, w tym:	-45 125	52 585
strata z lat ubiegłych	-5 808	-7 904
wynik netto bieżącego okresu	-39 317	60 489
Razem	679 333	719 528

Kapitał zapasowy tworzony jest z odpisów z rocznego zysku netto w wysokości co najmniej 8% zysku netto, dopóki kapitał ten nie osiągnie przynajmniej jednej trzeciej kapitału zakładowego. Część kapitału zapasowego w wysokości jednej trzeciej kapitału zakładowego może być przeznaczona jedynie na pokrycie straty wykazanej w sprawozdaniu finansowym.

Kapitał rezerwowy tworzony jest z odpisów z rocznego zysku netto niezależnie od kapitału zapasowego z przeznaczeniem na pokrycie szczególnych strat i wydatków.

O użyciu kapitału zapasowego i rezerwowego rozstrzyga Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy.

Fundusz ogólnego ryzyka przeznaczony na niezidentyfikowane ryzyka w działalności Banku tworzony jest z odpisów z rocznego zysku netto, zgodnie z zasadami określonymi w przepisach prawa bankowego.

Zwołane na 10 czerwca 2015 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie BOŚ S.A. przeznaczyło zysk netto za 2014 rok w wysokości 60 828 112,11 zł na kapitał zapasowy. Jednocześnie Walne Zgromadzenie przeznaczyło kwotę 2 434 796,97 zł z kapitału zapasowego na pokrycie strat z lat ubiegłych.

Zarząd Banku zwróci się do Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Banku Ochrony Środowiska S.A. z wnioskiem o pokrycie straty za 2015 r. z kapitału zapasowego.

41. Płatności na bazie akcji

(a) Program opcji menedżerskich

W 2012 r. w Grupie Kapitałowej BOŚ został uruchomiony trzyletni program motywacyjny dla kluczowych członków kadry menedżerskiej, tzw. program opcji menedżerskich („Program”), obejmujący lata: 2012, 2013 i 2014. W 2015 r. nastąpiło rozliczenie ostatniej transzy Programu za 2014 r. W roku sprawozdawczym Program nie był kontynuowany.

W ramach Programu kadra menedżerska Grupy BOŚ S.A. mogła nabyć prawa do otrzymania warrantów uprawniających do nabycia akcji Banku Ochrony Środowiska S.A. po cenie nominalnej wynoszącej 35 PLN. Jeden warrant uprawnia do nabycia jednej akcji Banku Ochrony Środowiska S.A. Rozliczenie płatności następuje w instrumentach kapitałowych.

Program był skierowany do maksymalnie 200 osób.

Program składał się z trzech serii warrantów (odpowiednio na lata 2012, 2013 i 2014), przy czym maksymalna liczba warrantów oferowanych za dany rok nie mogła przekroczyć 200 tysięcy. Warranty były proponowane do nabycia osobom uprawnionym w odrębnych transzach w ramach każdej serii warrantów.

Warunkiem przyznania praw do warrantów było osiągnięcie określonych warunków rynkowych związanych z kursem akcji Banku, warunków świadczenia usług oraz spełnienia nierynkowych warunków związanych z dokonaniem (zysk na akcję oraz cele indywidualne).

W związku z niespełnieniem w 2012 r. warunku kursu akcji i warunku zysku netto na akcje, Program za 2012 r. nie został zrealizowany.

W 2013 r. dokonano modyfikacji Programu polegającej na:

- dostosowaniu wielkości wskaźnika zysku netto na akcję do zaktualizowanej strategii Domu Maklerskiego BOŚ,
- dostosowaniu wskaźnika wzrostu kursu akcji w 2013 r. do poziomu uwzględniającego wpływ sytuacji na GPW,
- wprowadzono wskaźnik indywidualnego wkładu w zysk Grupy poprzez połączenie wskaźnika zysku na akcję z kryterium zadań indywidualnych.

Celem dokonanych zmian było utrzymanie wysokiej motywacji do realizacji zadań indywidualnych, a przez to do długoterminowego budowania wartości Banku oraz złagodzenie negatywnego wpływu na powodzenie Programu elementów niezależnych od menedżerów w okresie dekonjunktury na rynku.

Modyfikacja zwiększyła wartość godziwą ustalonych praw do warrantów. Krańcowy przyrost wartości godziwej (3,03 zł, data modyfikacji: 13 grudnia 2013 r.) został włączony w wycenę kwoty ujemnej za świadczone usługi.

Program za 2013 r. zakończył się sukcesem. W 2014 r. po sprawdzeniu spełnienia warunków określonych w regulaminie, ustalono prawa 105 osób uprawnionych w ramach Grupy BOŚ do 200 000 warrantów serii B, w tym 90 osób w Banku do 164 400 warrantów, z czego 15 720 warrantów - z przeznaczeniem do objęcia przez członków Zarządu (*) BOŚ S.A. W Dniu Oferty Bank zaproponował objęcie ustalonej liczby warrantów osobom uprawnionym. Termin wykonania praw do objęcia akcji serii S przez posiadaczy warrantów serii B upływa z dniem 31 grudnia 2017 r.

Koszty rezerw utworzonych w 2014 r. przez BOŚ S.A. z tytułu realizacji transzy II Programu (za 2013 r.) dla osób uprawnionych będących pracownikami Banku wynosiły 694 tys. zł.

Program był kontynuowany w 2014 r. Ustalono potencjalne prawa 168 osób w ramach Grupy BOŚ S.A. do 192 320 warrantów serii C, w tym 151 osób w Banku do 166 620 warrantów, z czego 11 320 warrantów – z przeznaczeniem do objęcia przez członków Zarządu BOŚ S.A., w dwóch datach przyznania: 31 marca 2014 r. (wartość godziwa 14,08 zł) i 28 sierpnia 2014 r. (wartość godziwa 4,28 zł).

Koszty rezerw utworzonych w 2015 r. przez Bank na poczet realizacji transzy III Programu wyniosły 133 tys. zł.

Koszty rezerw utworzonych w 2014 r. przez Bank na poczet realizacji transzy III Programu wynosiły 1 366 tys. zł.

W 2015 r. dokonano weryfikacji spełnienia warunków (rynkowych i nierynkowych) określonych w Regulaminie, w szczególności warunku zysku netto na akcję Banku i realizacji zadań indywidualnych. Z uwagi na niespełnienie warunku kursu akcji, Program za 2014 r. nie został zrealizowany a tym samym warranty serii C nie zostały przyznane.

Stan rezerw po rozliczeniu transzy III Programu, tj. po weryfikacji spełnienia warunków nierynkowych określonych w Regulaminie, wynosi 346 tys. zł.

Wartość godziwą przyznanych warrantów Bank szacuje na dzień przyznania praw dla każdej transzy, na podstawie modelu symulacji Monte Carlo. W przyjętym modelu wyceny istotny wpływ na wyznaczoną cenę mają m.in. zmienność cen akcji, bieżąca cena czy okres realizacji warrantów przez uczestnika po nabyciu uprawnień. Zmienność akcji BOŚ S.A. wyznacza się za pomocą odchylenia standardowego na podstawie historycznych cen za okres ostatnich pięciu lat poprzedzających datę przyznania praw. Otrzymana wartość opcji dyskontowana jest na datę wyceny. Czynniki dyskontowe przyjmowane do kalkulacji wyceny są tworzone przy użyciu standardowego modelu konstrukcji krzywych IRS – krzywa zerokuponowa budowana ze stawek rynku międzybankowego, kwotowań kontraktów FRA oraz z kwotowań transakcji IRS. Krzywa ta jest używana w Banku m.in. do wyceny instrumentów pochodnych.

(*) w tym 4 osoby obecnie nie wchodzące w skład Zarządu BOŚ S.A.

Poniżej przedstawiono zmiany w liczbie warrantów w trakcie roku sprawozdawczego:

31-12-2015	Warranty serii B	Warranty serii C
Niezrealizowane na 1 stycznia 2015 r.	164 400	166 620
Przyznane w ciągu roku	-	-
Umorzone w ciągu roku	-	-
Zrealizowane w ciągu roku	-	-
Wygaste w ciągu roku	-	166 620
Niezrealizowane na dzień 31 grudnia 2015 r.	164 400	-
Możliwe do realizacji na 31 grudnia 2015 r.	164 400	-

31-12-2014	Warranty serii B	Warranty serii C
Niezrealizowane na 1 stycznia 2014 r.	-	-
Przyznane w ciągu roku	164 400	166 620
Umorzone w ciągu roku	-	-
Zrealizowane w ciągu roku	-	-
Wygaste w ciągu roku	-	-
Niezrealizowane na dzień 31 grudnia 2014 r.	164 400	166 620
Możliwe do realizacji na 31 grudnia 2014 r.	-	-

(b) Polityka zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w BOŚ S.A. („polityka zmiennych wynagrodzeń”)

W celu wypełnienia wymogów uchwały Komisji Nadzoru Finansowego NR 258/2011 z dn. 4 października 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz zasad ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w banku a także w zgodzie z postanowieniami Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywy 2006/48/WE oraz 2006/49/WE, Bank wdrożył Politykę zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze, zatwierdzoną przez Radę Nadzorczą BOŚ S.A. a także szczegółowe

rozwiązania w tym zakresie w odpowiednim regulaminie oraz umowach o pracę zawartych z członkami Zarządu.

Komitet ds. Wynagrodzeń powołany przez Radę Nadzorczą Banku opiniuje politykę zmiennych wynagrodzeń, opiniuje i projektuje zasady wynagradzania członków Zarządu oraz opiniuje i monitoruje wynagrodzenia zmienne osób zajmujących zidentyfikowane stanowiska kierownicze.

Polityka zmiennych wynagrodzeń, obowiązująca w zmienionej formie od początku okresu sprawozdawczego, zakłada m.in.

- wypłatę co najmniej 50% ustalonego za dany rok wynagrodzenia zmiennego w akcjach Banku Ochrony Środowiska, których wartość ustala się jako średnią cenę ważoną akcji Banku w obrotach sesyjnych na GPW w okresie od 1 grudnia roku poprzedzającego rok przyznania premii do 31 stycznia roku, w którym następuje przyznanie premii. Przez akcje rozumie się:
 - (i) akcje Banku Ochrony Środowiska S.A. notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie,
 - (ii) akcje wirtualne tzw. akcje fantomowe, o wartości odpowiadającej cenie akcji notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie.
- odroczenie wypłaty 40% wynagrodzenia zmiennego w trzech równych rocznych ratach, przy czym co najmniej 50% każdej transzy jest wypłacane w akcjach Banku, a pozostała część w gotówce. Część odroczonej może zostać zmniejszona lub nie wypłacona w ogóle m.in. w sytuacji, gdy wyniki Banku znacząco odbiegają od zatwierdzonego planu finansowego na dany rok lub gdy spełnione zostały warunki, o których mowa w art. 142 ust. 1 ustawy – Prawo Bankowe.
- ocenę wyników obejmującą okres 3 lat, tak aby wysokość wynagrodzenia zależnego od wyników uwzględniała cykl koniunkturalny Banku i ryzyko związane z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą. Przez wyniki rozumie się założone w strategii lub planie finansowym Banku na dany rok zadania efektywnościowe, finansowe, sprzedażowe i cele indywidualne.

Maksymalny poziom wynagrodzenia zmiennego każdej z osób zajmujących zidentyfikowane stanowisko kierownicze nie przekracza 100% wynagrodzenia stałego. Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy Banku Ochrony Środowiska S.A. może wyrazić zgodę na zwiększenie maksymalnego poziomu wynagrodzenia zmiennego w stosunku do wynagrodzenia stałego do 200%, zgodnie z procedurą przewidzianą w polskiej implementacji CRD IV w zakresie zapisów art. 94. ust.1 pkt g lit (ii) tej Dyrektywy.

W 2015 r. oceniono wyniki i ustalono wynagrodzenia zmienne za 2014 r. zidentyfikowanym osobom mającym istotny wpływ na profil ryzyka Banku. Całkowity koszt wynagrodzeń zmiennych osób zajmujących stanowiska kierownicze w BOŚ S.A. przysługujących za wyniki 2014 r. wyniósł 211,4 tys. zł. Członkom Zarządu^(*) BOŚ S.A. nie przyznano wynagrodzenia zmiennego za wyniki 2014 r.

Zgodnie z zawartą w Polityce zmiennych składników wynagrodzeń zasadą proporcjonalności - przyznane wynagrodzenia zmienne nie podlegały odroczeniu i zostały wypłacone w całości w gotówce.

W 2015 r. przyznano i wypłacono także drugą (z trzech) transzę odroczonego wynagrodzenia zmiennego za wyniki 2012 r. oraz pierwszą (z trzech) transzę odroczonego wynagrodzenia zmiennego za wyniki 2013 r. w łącznej kwocie 401,8 tys. zł stanowiącej świadczenie długoterminowe, w tym Członkom Zarządu^(*) wypłacono łącznie 370,6 tys. zł.

Powyższe koszty zostały ujęte w ciężar 2014 r.

W okresie sprawozdawczym Bank utworzył rezerwę na wynagrodzenia zmienne za 2015 r. dla osób zajmujących stanowiska kierownicze w rozumieniu Uchwały 258/2011 KNF, w kwocie 379 tys. zł.

Z uwagi na wyniki roku 2014, w okresie sprawozdawczym nie ustalono części odroczonej w związku z czym nie utworzono rezerwy na wypłatę części odroczonej za 2014 r.

W 2014 r. przyznano i wypłacono pierwszą (z trzech) transzę odroczonego wynagrodzenia zmiennego za wyniki 2012 roku w łącznej kwocie 230 tys. zł stanowiącej świadczenie długoterminowe, w tym członkowie Zarządu^(*) 220 tys. zł.

(*) w tym 4 osoby obecnie nie wchodzące w skład Zarządu BOŚ S.A.

42. Informacje dodatkowe do sprawozdania z przepływów pieniężnych

Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych

Dla potrzeb sprawozdania z przepływów pieniężnych saldo środków pieniężnych i ekwiwalentów środków pieniężnych zawiera następujące salda o wysokiej płynności i terminie zapadalności krótszym niż trzy miesiące.

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Kasa, środki w Banku Centralnym (Nota 20)	614 889	394 155
Lokaty w innych bankach, ujęte w ekwiwalentach środków pieniężnych (nota 21)	25 004	11 196
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe (Nota 24)	1 799 401	2 049 773
Razem	2 439 294	2 455 124

Saldo środków pieniężnych i ekwiwalentów środków pieniężnych zawiera rezerwę obowiązkową utrzymywaną na rachunku w NBP i są to środki o ograniczonej możliwości dysponowania. Rezerwa deklarowana do utrzymania w miesiącu grudniu 2015 r. wynosiła 514 209 tys. zł (grudzień 2014 r. - 476 572 tys. zł). Bank musi utrzymywać średnie saldo środków pieniężnych w miesiącu powyżej zadeklarowanej rezerwy obowiązkowej.

Zgodnie z paragrafem 12 Uchwały NBP nr 40/2015 Bank może wykorzystywać środki utrzymywane na rachunku rezerwy obowiązkowej do bieżących rozliczeń pieniężnych.

Objaśnienie różnic pomiędzy bilansowymi zmianami stanu, a zmianami stanu tych pozycji wykazywanymi w działalności operacyjnej sprawozdania z przepływów pieniężnych

Wyszczególnienie	Za rok zakończony	
	31-12-2015	31-12-2014
Zysk ze sprzedaży rzeczowych aktywów trwałych	-2 615	-
Zysk z działalności inwestycyjnej	-2 615	-

Wyszczególnienie	Za rok zakończony	
	31-12-2015	31-12-2014
Zmiana stanu należności od innych banków	125 754	-124 745
Zmiana stanu lokat w innych bankach, ujęte w ekwiwalentach środków pieniężnych	13 808	-70 017
Zmiana stanu należności od innych banków razem	139 562	-194 762

Wyszczególnienie	Za rok zakończony	
	31-12-2015	31-12-2014
Zmiana stanu aktywów i zobowiązań z tytułu wyceny pochodnych instrumentów finansowych i zabezpieczających	-32 110	49 417
Wycena instrumentów pochodnych zabezpieczających przyszłe przepływy na kapitał z aktualizacji wyceny	-9 940	-5 605
Zmiana stanu aktywów i zobowiązań z tytułu wyceny pochodnych instrumentów finansowych i zabezpieczających razem	-42 050	43 812

Wyszczególnienie	Za rok zakończony	
	31-12-2015	31-12-2014
Zmiana stanu inwestycyjnych (lokacyjnych) papierów wartościowych	715 661	-1 004 213
Zmiana stanu inwestycyjnych papierów wartościowych przyjęta do środków pieniężnych	-250 372	50 189
Wykup papierów wartościowych utrzymywanych do terminu zapadalności	-217 529	-
Zakup papierów wartościowych utrzymywanych do terminu zapadalności	157 763	-
Odsetki otrzymane od papierów wartościowych utrzymywanych do terminu zapadalności	-44 994	-46 426
Przesunięcie odsetek od papierów wartościowych utrzymywanych do terminu zapadalności do odsetek z działalności inwestycyjnej	42 482	48 237
Wycena papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży na kapitał z aktualizacji wyceny	-36 481	13 730
Konwersja wierzytelności na akcje	-	-18 037
Zmiana stanu inwestycyjnych (lokacyjnych) papierów wartościowych razem	366 530	-956 520

Wyszczególnienie	Za rok zakończony	
	31-12-2015	31-12-2014
Zmiana stanu inwestycji w jednostkach zależnych	-150	-2 509
Zakup akcji, podwyższenie kapitału	7	2 216
Niezrealizowane różnice kursowe	-	10
Opcje menadżerskie	143	283
Zmiana stanu inwestycji w jednostkach zależnych razem	-	-

Wyszczególnienie	Za rok zakończony	
	31-12-2015	31-12-2014
Zmiana stanu pozostałych aktywów i podatku dochodowego	-9 967	29 680
Odroczony podatek dochodowy wykazany w rachunku zysków i strat	7 365	-1 839
Odroczony podatek dochodowy z tytułu wyceny papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży i przeszacowania zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych	8 708	-1 526
Niepieniężne zmiany z tytułu wartości niematerialnych oraz rzeczowych środków trwałych	661	456
Zmiana stanu pozostałych aktywów i podatku dochodowego razem	6 767	26 771

Wyszczególnienie	Za rok zakończony	
	31-12-2015	31-12-2014
Zmiana stanu rezerw	8 819	235
Wycena aktuarusza wpływ na kapitał z aktualizacji wyceny	591	-92
Zmiana stanu rezerw razem	9 410	143

Wyszczególnienie	Za rok zakończony	
	31-12-2015	31-12-2014
Zmiana stanu innych zobowiązań i podatku dochodowego	-8 308	-498
Bieżące obciążenia z tytułu podatku dochodowego	-67	-10 336
Zapłacony podatek dochodowy	7 763	5 082
Realizacja wypłat wynagrodzenia zmiennego w akcjach	-878	1 107
Opcje menadżerskie	-143	1 891
Pozostałe zobowiązania	-	-4
Zmiana stanu innych zobowiązań i podatku dochodowego razem	-1 633	-2 758

43. Charakterystyka instrumentów pochodnych oraz transakcji wymiany walutowej

Transakcje wymiany walut i walutowych instrumentów pochodnych

INSTRUMENT	31-12-2015		31-12-2014		31-12-2015		31-12-2014	
	FX Swap		FX Forward		FX Spot * \			
Opis instrumentu	Transakcja, która zobowiązuje strony kontraktu do dokonania początkowej wymiany walut w wyznaczonym dniu i po określonym kursie oraz zwrotnej (końcowej) wymiany tych walut, w określonym w przyszłości dniu (innym niż rozliczenie tzw. pierwszej "nogi") i po kursie uzgodnionym w momencie zawarcia transakcji (przeważnie różnym od kursu wymiany początkowej). Waluta, którą jeden z kontrahentów jest zobowiązany zapłacić drugiemu w wyniku wymiany końcowej jest tą samą walutą, którą kontrahent otrzymał w wymianie początkowej.		Terminowa transakcja wymiany określonej kwoty waluty na inną walutę w określonym terminie, wg ustalonego kursu terminowego. Jest to tzw. kontrakt z dostawą waluty (forward outright). Wszystkie warunki transakcji ustalone są w dniu jej zawarcia.		Transakcja wymiany określonej kwoty waluty na inną walutę, po kursie terminowym uzgodnionym w momencie zawierania transakcji. Rozliczenie tej transakcji następuje w terminie zazwyczaj do dwóch dni roboczych od daty zawarcia.			
Cel nabycia lub wystawienia	do obrotu/płynności		do obrotu		do obrotu			
Ilość transakcji	69	65	122	126	42	63		
Wartość nominalna instrumentów (w tys. zł)	1 514 343	1 521 530	451 971	739 919	51 473	65 011		
Wartość godziwa (w tys. zł)	23 411	-11 999	2 713	5 836	-17	67		
- dodatnia	31 269	1 515	5 760	7 460	63	183		
- ujemna	-7 858	-13 514	-3 047	-1 624	-81	-116		
Przyszłe przychody/ płatności	Zmienne		Zmienne		Zmienne			
Zapadalność	2016-01-04 2016-12-19	2015-01-02 2015-12-22	2016-01-04 2017-02-15	2015-01-02 2015-10-30	2016-01-04 2016-01-05	2015-01-02 2015-01-05		
Możliwość wcześniejszego rozliczenia	Brak		Na wniosek klienta		Brak			
Możliwość wymiany lub zamiany na inny składnik aktywów/ pasywów	Brak		Brak		Brak			
Inne warunki	Brak		Brak		Brak			
Rodzaj ryzyka związanego z danym instrumentem pochodnym	Ryzyko operacyjne, ryzyko rynkowe, ryzyko kontrahenta		Ryzyko operacyjne, ryzyko rynkowe, ryzyko kontrahenta		Ryzyko operacyjne, ryzyko rynkowe, ryzyko kontrahenta			

*\ instrument wymiany walutowej

Transakcje wymiany walut i walutowych instrumentów pochodnych

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Wartość instrumentów według wartości nominalnej	2 017 787	2 326 460
Razem transakcje wymiany walut i walutowych instrumentów pochodnych:		
- aktywa	37 093	9 158
- zobowiązania	-10 986	-15 254

Transakcje instrumentami pochodnymi stopy procentowej

INSTRUMENT	31-12-2015 Transakcje wymiany stopy procentowej (IRS)		31-12-2014 Transakcje wymiany stopy procentowej (IRS zabezpieczający PLN)		31-12-2015 Transakcje wymiany stopy procentowej (IRS zabezpieczający EUR)		31-12-2014 Transakcje Forward na obligacje	
Opis instrumentu	Transakcja zobowiązująca obie strony do wymiany okresowych płatności odsetkowych od określonej kwoty nominalnej przez uzgodniony okres. Dokonywane płatności odsetkowe są wyrażone w tej samej walucie i obliczane według ustalonej dla każdej ze stron stopy procentowej (jedna stopa może być stała a druga zmienna lub obie mogą być zmienne, ale uzależnione od różnych indeksów). Ta kategoria obejmuje także transakcje IRS, których kwota nominalna zmienia się w czasie – swapy amortyzowane.		Transakcja zobowiązująca obie strony do wymiany okresowych płatności odsetkowych od określonej kwoty nominalnej przez uzgodniony okres. Dokonywane płatności odsetkowe są wyrażone w tej samej walucie i obliczane według ustalonej dla każdej ze stron stopy procentowej (jedna stopa może być stała a druga zmienna lub obie mogą być zmienne, ale uzależnione od różnych indeksów).		Transakcja zobowiązująca obie strony do wymiany okresowych płatności odsetkowych od określonej kwoty nominalnej przez uzgodniony okres. Dokonywane płatności odsetkowe są wyrażone w tej samej walucie i obliczane według ustalonej dla każdej ze stron stopy procentowej (jedna stopa może być stała a druga zmienna lub obie mogą być zmienne, ale uzależnione od różnych indeksów).		Terminowa transakcja kupna/sprzedaży określonej kwoty papieru wartościowego w określonym terminie, wg ustalonej ceny terminowej. Wszystkie warunki transakcji ustalane są w dniu jej zawarcia.	
Cel nabycia lub wystawienia	do obrotu		jako zabezpieczenie (rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej)		jako zabezpieczenie (rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych)		do obrotu	
Ilość transakcji	262	257	8	6	4	4	1	-
Wartość nominalna instrumentów (w tys. zł)	7 301 889	7 536 839	536 000	278 000	426 150	426 230	10 000	-
Wartość godziwa (w tys. zł)	21 852	15 587	-37 621	-41 504	11 557	21 823	23	-
- dodatnia	162 209	191 887	-	-	11 557	21 823	23	-
- ujemna	-140 357	-176 300	-37 621	-41 504	-	-	-	-
Przyszłe przychody/ płatności	Zmienne		Zmienne		Zmienne		Zmienne	
Zapadalność	2016-01-08 2025-09-29	2015-01-07 2024-09-30	2019-07-11 2025-07-25	2019-07-11 2021-07-12	2016-05-11 2016-06-20	2016-05-11 2016-06-20	2021-04-25	- -
Możliwość wcześniejszego rozliczenia	Generalnie brak, ale istnieje taka możliwość w przypadku transakcji z klientami niebankowymi w przypadkach określonych w umowach		Brak		Brak		Brak	
Możliwość wymiany lub zamiany na inny składnik aktywów/ pasywów	Brak		Brak		Brak		Brak	
Inne warunki	Brak		Brak		Brak		Brak	
Rodzaj ryzyka	Ryzyko operacyjne, ryzyko rynkowe, ryzyko kontrahenta		Ryzyko operacyjne, ryzyko rynkowe, ryzyko kontrahenta		Ryzyko operacyjne, ryzyko rynkowe, ryzyko kontrahenta		Ryzyko operacyjne, ryzyko rynkowe, ryzyko kontrahenta	

Transakcje instrumentami pochodnymi stopy procentowej

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Wartość instrumentów według wartości nominalnej	8 274 039	8 241 069
Razem transakcje instrumentami pochodnymi stopy procentowej:		
- aktywa	173 789	213 710
- zobowiązania	-177 978	-217 804

Razem pochodne instrumenty finansowe

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Wartość instrumentów według wartości nominalnej	10 291 826	10 567 529
Razem pochodne instrumenty finansowe:		
- aktywa	210 882	222 868
- zobowiązania	-188 964	-233 058

Kompensowanie aktywów finansowych i zobowiązań finansowych

Bank w aktywach finansowych i zobowiązaniach finansowych ujętych w sprawozdaniu finansowym nie stosuje kompensaty wartości posiadanych instrumentów finansowych. Niniejsza prezentacja stanowi informację o potencjalnym ujęciu instrumentów finansowych, dla których istnieje możliwość przeprowadzenia kompensat zgodnie z właściwymi umowami.

Aktywa finansowe i zobowiązania finansowe z uwzględnieniem zmian do MSSF 7 według stanu na 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku:

Pozycje	Aktywa finansowe brutto ujęte w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	Zobow. finansowe brutto ujęte w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	Pozycje które są kompensowane zgodnie z MSR 32		Aktywa finansowe netto ujęte w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	Zobow. finansowe netto ujęte w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	Pozycje które mogłyby podlegać kompensowaniu		Depozyty zabezp. przyjętych w ramach umów ramowych	Depozyty zabezp. złożone w ramach umów ramowych	Aktywa finansowe	Zobow. finansowe
			Aktywa finansowe - netto	Zobow. finansowe - netto			Aktywa finansowe - netto	Zobow. finansowe - netto				
(a)	(b)	(c)	(d)	(e)	(f) = (b) - (d)	(g) = (c) - (e)	(h)	(i)	(j)	(k)	(l) = (f) - (h) - (j)	(m) = (g) - (i) - (k)

Pochodne instrumenty finansowe (w tym pochodne instrumenty zabezpieczające)

210 882	-188 964	-	-	210 882	-188 964	23 408	-74 254	23 386	-78 176	164 088	-36 534
---------	----------	---	---	---------	----------	--------	---------	--------	---------	---------	---------

Pozycje	Aktywa finansowe brutto ujęte w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	Zobow. finansowe brutto ujęte w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	Pozycje które są kompensowane zgodnie z MSR 32		Aktywa finansowe netto ujęte w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	Zobow. finansowe netto ujęte w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	Pozycje które mogłyby podlegać kompensowaniu		Depozyty zabezp. przyjętych w ramach umów ramowych	Depozyty zabezp. złożone w ramach umów ramowych	Aktywa finansowe	Zobow. finansowe
			Aktywa finansowe - netto	Zobow. finansowe - netto			Aktywa finansowe - netto	Zobow. finansowe - netto				
(a)	(b)	(c)	(d)	(e)	(f) = (b) - (d)	(g) = (c) - (e)	(h)	(i)	(j)	(k)	(l) = (f) - (h) - (j)	(m) = (g) - (i) - (k)

Pochodne instrumenty finansowe (w tym pochodne instrumenty zabezpieczające)

222 867	-233 059	-	-	222 867	-233 059	19 203	-98 579	17 090	-108 403	186 575	-20 078
---------	----------	---	---	---------	----------	--------	---------	--------	----------	---------	---------

Zgodnie ze zmianami do MSSF 7 Bank w powyższej tabeli wskazuje wartości instrumentów pochodnych które :

- 1) kwoty brutto aktywów finansowych i zobowiązań finansowych ujętych w sprawozdaniu finansowym (kolumny b i c),
- 2) kwoty, które są kompensowane zgodnie z kryteriami określonymi w paragrafie 42 MSR 32 przy określaniu kwot netto wykazywanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej (kolumny d i e),
- 3) kwoty netto wykazywane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej (kolumny f i g),
- 4) kwoty objęte egzekwowalnym porozumieniem ramowym lub podobnym porozumieniem dotyczącym kompensowania, które nie są w inny sposób uwzględnione w paragrafie 13C pkt b), w tym:
 - (i) kwoty związane z ujętymi instrumentami finansowymi, które nie spełniają niektórych lub wszystkich kryteriów kompensowania określonych w paragrafie 42 MSR 32 (kolumny h i j); oraz
 - (ii) kwoty związane z zabezpieczeniami finansowymi (w tym zabezpieczeniami gotówkowymi) (kolumny j i k),
- 5) kwotę netto po odliczeniu kwot określonych w pkt 4) powyżej od kwot określonych w pkt 3) powyżej (kolumny l i m).

44. Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych

Poniżej przedstawiono wartość bilansową i godziwą aktywów i zobowiązań finansowych innych niż wycenianych do wartości godziwej w sprawozdaniu finansowym:

Wyszczególnienie	Wartość bilansowa na 31-12-2015	Wartość godziwa na 31-12-2015	Wartość bilansowa na 31-12-2014	Wartość godziwa na 31-12-2014
AKTYWA FINANSOWE				
Należności od innych banków	139 221	137 265	264 975	263 133
Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:	14 387 832	14 197 139	12 522 615	12 376 338
- Kredyty w złotych polskich	10 695 418	10 565 232	9 064 047	8 968 901
- Kredyty w walutach obcych	3 692 414	3 631 907	3 458 568	3 407 437
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe - utrzymywane do terminu zapadalności	928 048	977 675	990 326	1 068 667
Dłużne papiery wartościowe, w tym:	928 048	977 675	990 326	1 068 667
- Skarb Państwa	928 048	977 675	990 326	1 068 667
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE				
Zobowiązania wobec innych banków	216 404	216 786	354 086	354 735
Zobowiązania wobec klientów, w tym:	15 970 056	15 978 803	14 156 607	14 161 010
- Klientów korporacyjnych	5 599 231	5 598 693	4 785 342	4 786 019
- Klientów detalicznych	8 008 362	8 006 885	6 666 297	6 667 678
- Finansów publicznych	838 005	837 834	793 135	793 158
- Funduszy ekologicznych i pozostałych funduszy	46 767	46 767	584 196	584 197
- Międzynarodowych instytucji finansowych	1 410 914	1 421 847	1 292 024	1 294 345
- Pozostałych klientów	66 777	66 777	35 613	35 613
Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych	2 318 132	2 294 098	2 594 700	2 624 929
Zobowiązania podporządkowane	599 961	553 862	566 435	563 053

Lokaty w innych bankach

Należności od innych banków obejmują lokaty międzybankowe, rachunki nostro oraz kredyty i pożyczki. Wartość godziwa lokat międzybankowych z uwagi na krótki termin realizacji (do 6 m-cy lokaty międzybankowe na stopę stałą) jest równa wartości bilansowej. Obligacje wyemitowane przez banki wyceniono według wartości godziwej z uwzględnieniem spreadu kredytowego wyznaczonego w oparciu o ostatnie porównywalne emisje przeprowadzone przez podobne banki.

Kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom

Kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom przedstawiono po pomniejszeniu o odpisy z tytułu utraty wartości. W bilansie wycenia się je według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej. Jako wartość godziwa kredytów jest przyjmowana ich wartość wynikająca z bieżąco oszacowanych przyszłych przepływów kapitałowo-odsetkowych (oddzielnie dla walut i oddzielnie dla PLN) wyliczonych w oparciu o efektywną stopę procentową dla każdego kredytu (z wyjątkiem kredytów o nieustalonym harmonogramie lub kredytów zagrożonych dla których jako wartość godziwa przyjmowana jest wartość bilansowa) dyskontowanych średnią efektywną stopą procentową kredytów udzielonych w ostatnich dwunastu miesiącach. Dla kredytów hipotecznych uwzględniono przedpłaty. W przypadku kredytów w walutach obcych, których Bank zaprzestał udzielania została zastosowana średnia efektywna stopa procentowa odpowiadających im kredytów udzielanych w PLN, skorygowana o różnicę pomiędzy poziomami stóp w poszczególnych walutach i PLN.

Zobowiązania wobec podmiotów niebankowych

Zobowiązania w bilansie wycenia się według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej. Jako wartość godziwa zobowiązań jest przyjmowana ich wartość wynikająca ze zdyskontowania kapitału oraz odsetek dla wszystkich depozytów średnią ważoną stopą procentową, która obowiązywała dla depozytów przyjętych w grudniu 2014 r. Z uwagi na brak harmonogramów dla rachunków bieżących zostały one ujęte wg wartości bilansowej.

Zobowiązania (kapitał i odsetki) wobec międzynarodowych instytucji finansowych zostały zdyskontowane średnią efektywną stopą procentową zobowiązań zaciąganych w ciągu ostatnich

12 miesięcy (dla EUR) bądź ostatnią transakcją zawartą w danej walucie (dla PLN).

Zobowiązania podporządkowane

Zobowiązania podporządkowane wycenione według wartości godziwej z uwzględnieniem zmiany spreadu kredytowego wyznaczonego w oparciu o emisję przeprowadzoną przez Bank w 2015 r.

Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych

Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych wycenione według wartości godziwej z uwzględnieniem zmiany spreadu kredytowego dla obligacji w PLN wyznaczonego w oparciu o emisje przeprowadzone przez Bank w 2013, 2014 i 2015 r. dla emisji w PLN oraz w oparciu o notowanie rynkowe w przypadku euroobligacji.

Zobowiązania wobec innych banków

Zobowiązania z tytułu transakcji repo zostały wykazane w wartości bilansowej. Zobowiązania z tytułu transakcji repo zostały wykazane w wartości bilansowej ze względu na brak dostępnych danych rynkowych do kalkulacji wartości godziwej podstawowej transakcji repo Banku z kontrahentem.

Depozyty międzybankowe, z uwagi na krótki termin zostały ujęte w wartości bilansowej, a zaciągnięte pożyczki (kapitał i odsetki) zostały zdyskontowane średnią efektywną stopą procentową zobowiązań zaciąganych w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

45. Podział instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej w zależności od sposobu pomiaru wartości godziwej

Wartość godziwa zgodnie z MSSF 13 definiowana jest jako cena, którą otrzymano by za zbycie składnika aktywów lub zapłacono by za przeniesienie zobowiązania w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach na głównym (lub najkorzystniejszym) rynku na dzień wyceny w aktualnych warunkach rynkowych (tj. ceną wyjścia) bez względu na to, czy cena ta jest bezpośrednio obserwowalna lub oszacowana przy użyciu innej techniki wyceny. Bank szacując wartość godziwą uwzględnia korektę z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta.

Na dzień 31 grudnia 2015 r. oraz na 31 grudnia 2014 r. Bank dokonywał klasyfikacji aktywów oraz zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej na trzy kategorie (poziomy) według ich metody wyceny:

- Poziom 1: metoda wyceny - mark-to-market bezpośrednio z dostępnych kwotowań instrumentów na rynku. Dotyczy to kwotowanych kapitałowych i dłużnych papierów wartościowych i bonów NBP (kwotowania oparte o stopę referencyjną),
- Poziom 2: metoda wyceny – mark-to-model z parametryzacją modeli w oparciu o kwotowania z aktywnego rynku dla danego typu instrumentów. Dotyczy to niepiętnych bankowych papierów oraz instrumentów pochodnych (w tym transakcji terminowych na papiery wartościowe) za wyjątkiem przypadków które spełniają kryteria przynależności do Poziomu 3,
- Poziom 3: metoda wyceny mark-to-model z parametryzacją modeli w oparciu o kwotowania z aktywnego rynku dla danego typu instrumentów oraz parametryzacją modelu na podstawie estymowanych czynników ryzyka. Dotyczy to komunalnych papierów wartościowych (wycena dokonywana na podstawie zdyskontowanych przepływów, przy czym spready kredytowe używane do wyceny wyznaczane są w oparciu o wewnętrzne ratingi), papierów innych banków nabytych w wyniku restrukturyzacji długu w oparciu o indykatory wyceny otrzymywane od brokerów, nienotowanych papierów kapitałowych (wyceniane są metodą zdyskontowanych przepływów).

31-12-2015	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3	Razem
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	99 206	-	-	99 206
Dłużne papiery wartościowe	99 206	-	-	99 206
Pochodne instrumenty finansowe i zabezpieczające	-	210 882	-	210 882
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	3 409 269	-	642 805	4 052 074
Dłużne papiery wartościowe	3 386 439	-	607 636	3 994 075
Kapitałowe papiery wartościowe	22 830	-	35 169	57 999
Należności od innych banków	-	-	137 265	137 265
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	-	-	14 197 139	14 197 139
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe - utrzymywane do terminu zapadalności	977 675	-	-	977 675
Razem	4 486 150	210 882	14 977 209	19 674 241

31-12-2015	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3	Razem
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	-	188 964	-	188 964
Pochodne instrumenty finansowe i zabezpieczające	-	188 964	-	188 964
Zobowiązania wobec innych banków	-	-	216 786	216 786
Zobowiązania wobec klientów	-	-	15 978 803	15 978 803
Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych	1 080 216	-	1 213 882	2 294 098
Zobowiązania podporządkowane	-	-	553 862	553 862
Razem	1 080 216	188 964	17 963 333	19 232 513

Wyszczególnienie	Poziom 3
Stan na początek okresu 01-01-2015	609 055
Zakup	87 952
Sprzedaż i wykup	-47 972
Suma zysków lub strat	-
- w wynik finansowy	476
- w pozostałych całkowitych dochodach	-6 706
Przeniesienia z poziomu 3	-
Stan na koniec okresu 31-12-2015	642 805

31-12-2014	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3	Razem
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	-	-	-	-
Dłużne papiery wartościowe	-	-	-	-
Pochodne instrumenty finansowe i zabezpieczające	-	222 867	-	222 867
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	4 096 402	-	609 056	4 705 457
Dłużne papiery wartościowe	4 059 543	-	573 995	4 633 537
Kapitałowe papiery wartościowe	36 859	-	35 061	71 920
Należności od innych banków	-	-	263 133	263 133
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	-	-	12 376 338	12 376 338
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe - utrzymywane do terminu zapadalności	1 068 667	-	-	1 068 667
Razem	5 165 069	222 867	13 248 527	18 636 463

31-12-2014	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3	Razem
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	-	233 059	-	233 059
Pochodne instrumenty finansowe i zabezpieczające	-	233 059	-	233 059
Zobowiązania wobec innych banków	-	-	354 735	354 735
Zobowiązania wobec klientów	-	-	14 161 010	14 161 010
Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych	1 135 061	-	1 489 868	2 624 929
Zobowiązania podporządkowane	-	-	563 053	563 053
Razem	1 135 061	233 059	16 568 666	17 936 786

Wyszczególnienie	Poziom 3
Stan na początek okresu 01-01-2014	648 360
Zakup	140 940
Sprzedaż i wykup	-197 870
Suma zysków lub strat	-
- w wynik finansowy	11 785
- w pozostałych całkowitych dochodach	5 841
Przeniesienia z poziomu 3	-
Stan na koniec okresu 31-12-2014	609 056

Przeniesienie instrumentów pomiędzy Poziomem 1 a Poziomem 2 występuje na podstawie dostępności kwotowań z aktywnego rynku według stanu na zakończenie danego okresu sprawozdawczego.

Przeniesienie z Poziomu 2 do Poziomu 3 następuje w sytuacji zamiany w wycenie czynnika obserwowalnego na nieobserwowalny lub zastosowanie do wyceny nowego nieobserwowalnego czynnika ryzyka, która jednocześnie skutkuje istotnym wpływem na wycenę instrumentu.

Przeniesienie z Poziomu 3 do Poziomu 2 następuje w sytuacji zamiany w wycenie czynnika nieobserwowalnego na obserwowalny lub gdy wpływ czynnika nieobserwowalnego na wycenę instrumentu przestaje być istotny.

Przeniesienie między metodami wyceny następują w dacie i według stanu na koniec okresu sprawozdawczego.

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2015 r. nie nastąpiły przeniesienia instrumentów pomiędzy poziomami.

W przypadku instrumentów zaklasyfikowanych do Poziomu 3 ich wycena nie ma wpływu na rachunek zysków i strat. Wycena do wartości godziwej instrumentów zakwalifikowanych do Poziomu 3 została uwzględniona w pozostałych całkowitych dochodach. W wyniku finansowym zostały uwzględnione odsetki naliczone, odsetki zapłacone, dyskonto lub premia, różnice kursowe oraz rozwiązane rezerwy (dotyczy to kapitałowych papierów wartościowych).

Na 31.12.2015 r. analiza wrażliwości wyceny, instrumentów komunalnych zaklasyfikowanych do Poziomu 3, przy zmianie spreadu kredytowego o +/- 1 p. b. (nieobserwowalny parametr modelu) wynosiła 224 tys. zł (na dzień 31.12.2014 r. wynosiła 246 tys. zł).

46. Sprawozdawczość dotycząca segmentów

Zgodnie z wymogami MSSF 8, segmenty operacyjne zostały określone na podstawie sprawozdań wewnętrznych dotyczących komponentów jednostki gospodarczej podlegających okresowym przeglądom dokonywanym przez członka kierownictwa odpowiedzialnego za podejmowanie decyzji operacyjnych. MSSF 8 definiuje segment operacyjny jako część działalności jednostki spełniający trzy kryteria:

- segment prowadzi działalność gospodarczą, w ramach której może osiągać przychody i ponosić koszty,
- wyniki działalności operacyjnej segmentu są przeglądane regularnie przez osobę podejmującą w jednostce główne decyzje operacyjne,
- odrębne informacje finansowe dla segmentu są dostępne.

Poniżej przedstawiono zasady sprawozdawczości według segmentów operacyjnych za okresy zakończone dnia 31 grudnia 2015 roku i 31 grudnia 2014 roku w podziale na następujące obszary działalności:

- a) pion korporacji i finansów publicznych,
- b) pion detaliczny,
- c) działalność skarbową i inwestycyjną,
- d) pozostałe (nieulokowane w segmentach).

W ramach pionu korporacji i finansów publicznych prowadzona jest działalność obejmująca transakcje zawierane poprzez Centra Korporacyjne oraz Centralę Banku z klientami korporacyjnymi i klientami należącymi do sektora finansów publicznych. Natomiast aktywność Banku w pionie detalicznym dotyczy transakcji z klientami z grupy osób prywatnych, mikroprzedsiębiorstw oraz wspólnot mieszkaniowych.

W skład obszaru działalności skarbowej i inwestycyjnej wchodzi działalność na rynku międzybankowym i dłużnych papierów wartościowych, instrumentów pochodnych, a także w obszarze inwestycji kapitałowych. Działalność skarbową i inwestycyjną obejmuje zarządzanie płynnością, ryzykiem walutowym i stóp procentowych Banku oraz rozliczenia z tytułu cen transferowych funduszy z innymi pionami (segmentami) biznesowymi.

W obszarze pozostałe (nieulokowane w segmentach) znajdują się pozycje rachunku zysków i strat, które nie zostały przypisane do żadnego z wymienionych w ppkt a-d obszarów działalności, w szczególności przychody i koszty związane z klientami niesklasyfikowanymi.

Produkty pionów i obszarów działalności wymienionych w ppkt a-d powyżej zostały opisane w „Sprawozdaniu Zarządu z działalności Banku Ochrony Środowiska S.A. w 2015 roku” w pkt. II ppkt. 6.

Produktami obszaru działalności skarbowej i inwestycyjnej są instrumenty finansowe, bieżące i terminowe lokaty i depozyty międzybankowe oraz klientów ALM, kredyty od innych banków oraz kredyty udzielone bankom, dłużne i kapitałowe papiery wartościowe oraz instrumenty pochodne.

Aktywa i pasywa obszarów określonych w ppkt a-b powyżej zostały wyodrębnione w oparciu o bazę kredytową i depozytową Banku.

Wynik odsetkowy uwzględnia rozliczenia transferowe pomiędzy pionem korporacji i finansów publicznych oraz detalicznym a obszarem działalności skarbowej i inwestycyjnej. Wycena transferowa funduszy jest oparta na stawkach referencyjnych, dodatkowych stawkach finansowania oraz zmiennych stawkach transferowych, z uwzględnieniem m.in. waluty, stabilności środków i terminu, które są odnoszone do krzywej rentowności. Wycenie stawkami transferowymi podlegają wszystkie istotne pozycje aktywów i pasywów odsetkowych, jak również pozycje pozabilansowe, generujące zapotrzebowanie na płynność. Wycena przeprowadzana jest w cyklu miesięcznym i bazuje na średniej (ze stanów dziennych) poszczególnych transakcji odsetkowych przypisanych do danego pionu odrębnie dla każdej waluty.

I. Wynik na działalności operacyjnej pionu korporacji i finansów publicznych oraz pionu detalicznego jest wynikiem z działalności bankowej tych pionów, pomniejszonym o wartość kosztów administracyjnych przypisanych bezpośrednio do transakcji lub jednostek danego pionu, jak również kosztów alokowanych oraz odpisów z tytułu utraty wartości. Wynik finansowy

uwzględnia także rozliczenia wzajemne z tytułu obsługi klientów pionu korporacji i finansów publicznych przez oddziały Banku (przypisane do pionu detalicznego).

Na wynik z działalności finansowej ww. pionów składają się m.in.

- 1. Wynik z tytułu odsetek**, tj. suma różnicy pomiędzy przychodami odsetkowymi od kredytów i obligacji komunalnych klientów, a kosztami za otrzymane fundusze od ALM (działalność skarbową i inwestycyjną) oraz przychodów z transferu funduszy do ALM pomniejszonych o koszty odsetkowe zapłacone klientom Banku.
- 2. Wynik z tytułu prowizji**, tj. różnica przychodów z opłat i prowizji oraz kosztów przypisanych do danej transakcji oraz alokowanych do obszaru działalności. Wynik uwzględnia przychody i koszty rozliczane jednorazowo oraz rozliczane w czasie metodą liniową, natomiast przychody i koszty rozliczane przy transakcji wg. efektywnej stopy procentowej odnoszone są do wyniku z tytułu odsetek.
- 3. Wynik z pozycji wymiany**, tj. dochody z negocjowanych transakcji wymiany walut (terminowych i SPOT) oraz dochody z wymiany walut według tabeli kursowej Banku. Pozycja uwzględnia wynik z transakcji instrumentami pochodnymi.
- 4. Wynik odpisów z tytułu utraty wartości**, tj. wynik z tytułu zmiany wartości odpisów z tytułu utraty wartości kredytów i obligacji komunalnych przypisanych do danego obszaru działalności. Wynik uwzględnia zmiany z tytułu wahań kursowych portfela kredytów walutowych objętych utratą wartości.

II. Wynik finansowy obszaru działalności skarbowej i inwestycyjnej stanowi sumę wyników z obszaru działalności skarbowej oraz obszaru inwestycji kapitałowych Banku, na które składają się m.in.:

- 1. Wynik odsetkowy** – wyliczany jako suma wyniku odsetkowego z tytułu transakcji z klientami zewnętrznymi oraz wyniku rozliczeń z tytułu cen transferowych funduszy z innymi segmentami. Przychody i koszty odsetkowe zewnętrzne dotyczą transakcji na rynku międzybankowym (lokaty i kredyty), jak również nabywanych oraz emitowanych dłużnych papierów wartościowych. Wynik rozliczeń z tytułu cen transferowych funduszy jest różnicą pomiędzy przychodami z tytułu finansowania aktywów innych segmentów, a kosztami transferowymi za środki depozytowe otrzymane od innych segmentów.
- 2. Wynik z pozycji wymiany**, uwzględnia wynik ze spekulacyjnych transakcji wymiany walut, rewaluację pozycji zabezpieczających rezerwy na kredyty walutowe oraz zmiany wyceny pozycji zabezpieczających aktywne walutowe transakcje terminowe. Pozycja uwzględnia wynik z pozycji wymiany nie przypisany innym segmentom.
- 3. Wynik na rachunkowości zabezpieczeń**, uwzględnia wynik z transakcji zabezpieczających przepływy pieniężne oraz wartość godziwą.
- 4. Wynik na działalności handlowej**, wynik z działalności ewidencjonowanej w Księdze Handlowej oraz z operacji instrumentami finansowymi, w tym typu FX SWAP.
- 5. Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych** - wynik dotyczy akcji, udziałów i dłużnych papierów wartościowych oraz wyceny instrumentów finansowych.
- 6. Przychody z tytułu dywidend.**
- 7. Różnica wartości odpisów z tytułu utraty wartości**, wynik dotyczy akcji i udziałów oraz zaangażowań wobec instytucji finansowych przypisanych do obszaru działalności skarbowej i inwestycyjnej.

Poniżej przedstawiono wyniki finansowe Banku Ochrony Środowiska S.A. za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku, przypadające na przyjęte segmenty.

Lp. Sprawozdanie przedstawiające składniki rachunku zysków i strat za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2015		PION KORPORACJI I FINANSÓW PUBLICZNYCH	PION DETALICZNY	DZIAŁALNOŚĆ SKARBOWA I INWESTYCYJNA	POZOSTAŁE (NIEUŁOKOWANE W SEGMENTACH)	BANK
I.	Wynik z tytułu odsetek	155 860	77 314	20 950	-	254 124
1.	Przychody z tytułu odsetek	459 719	328 278	-131 665	-	656 332
	- sprzedaż klientom zewnętrznym	357 892	166 352	132 088	-	656 332
	- sprzedaż innym segmentom	101 827	161 926	-263 753	-	-
2.	Koszty z tytułu odsetek	-303 859	-250 964	152 615	-	-402 208
	- sprzedaż klientom zewnętrznym	-82 520	-148 684	-171 004	-	-402 208
	- sprzedaż innym segmentom	-221 339	-102 280	323 619	-	-
II.	Wynik z tytułu opłat i prowizji	50 905	24 973	-127	-740	75 011
III.	Przychody z tytułu dywidend	-	-	13 622	-	13 622
IV.	Wynik na działalności handlowej (ze SWAP)	-	-	24 919	-	24 919
V.	Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	-	-	707	-	707
VI.	Wynik na inwestycyjnych (lokacyjnych) papierach wartościowych	40	-	25 031	-	25 071
VII.	Wynik z pozycji wymiany	30 515	4 319	108	-	34 942
VIII.	Wynik na działalności bankowej	237 320	106 606	85 210	-740	428 396
IX.	Wynik pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych	-827	-2 333	-	-4 164	-7 324
X.	Wynik odpisów (netto) z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek	-54 847	-54 072	-4 020	1	-112 938
XI.	Wynik na działalności finansowej	181 646	50 201	81 190	-4 903	308 134
1.	Koszty bezpośrednie	-35 842	-49 126	-5 694	-	-90 662
	Wynik po kosztach bezpośrednich	145 804	1 075	75 496	-4 903	217 472
2.	Koszty pośrednie i usługi wzajemne	-60 315	-77 884	-11 600	-3	-149 802
	Wynik po kosztach bezpośrednich i pośrednich	85 489	-76 809	63 896	-4 906	67 670
3.	Amortyzacja	-18 843	-22 251	-2 657	-	-43 751
4.	Pozostałe koszty (podatki, BFG, KNF)	-38 440	-31 871	-223	-	-70 534
XII.	Wynik finansowy brutto	28 206	-130 931	61 016	-4 906	-46 615
XIII.	Obciążenia podatkowe	-5 360	24 878	-12 220	-	7 298
XIV.	Wynik finansowy netto	22 846	-106 053	48 796	-4 906	-39 317
	Aktywa segmentu	10 077 558	4 784 290	5 828 624	95 359	20 785 831
	w tym kredyty i pożyczki udzielone klientom oraz należności od innych banków	9 603 532	4 784 290	139 221	10	14 527 053
	Zobowiązania segmentu	6 438 303	8 008 362	6 209 094	130 072	20 785 831
	w tym zobowiązania wobec klientów oraz banków	6 438 303	8 008 362	1 673 018	66 777	16 186 460
	Nakłady na aktywa trwałe i wartości niematerialne	7 043	8 314	925	-	16 282

Lp.	Sprawozdanie przedstawiające składniki rachunku zysków i strat za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2014	PION KORPORACJI I FINANSÓW PUBLICZNYCH	PION DETALICZNY	DZIAŁALNOŚĆ SKARBOWA I INWESTYCYJNA	POZOSTAŁE (NIEULOKOWANE W SEGMENTACH)	BANK
I.	Wynik z tytułu odsetek	141 354	97 243	43 089	-	281 686
1.	Przychody z tytułu odsetek	508 725	362 971	-125 742	-	745 954
	- sprzedaż klientom zewnętrznym	371 840	200 181	173 933	-	745 954
	- sprzedaż innym segmentom	136 885	162 790	-299 675	-	-
2.	Koszty z tytułu odsetek	-367 371	-265 728	168 831	-	-464 268
	- sprzedaż klientom zewnętrznym	-112 148	-133 297	-218 823	-	-464 268
	- sprzedaż innym segmentom	-255 223	-132 431	387 654	-	-
II.	Wynik z tytułu opłat i prowizji	51 935	26 388	-158	-880	77 285
III.	Przychody z tytułu dywidend	-	-	14 874	-	14 874
IV.	Wynik na działalności handlowej (ze SWAP)	-	-	29 438	-	29 438
V.	Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	-	-	-1 394	-	-1 394
VI.	Wynik na inwestycyjnych (lokacyjnych) papierach wartościowych	3 897	-	31 033	-	34 930
VII.	Wynik z pozycji wymiany	26 535	7 506	-9 956	-	24 085
VIII.	Wynik na działalności bankowej	223 721	131 137	106 926	-880	460 904
IX.	Wynik pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych	-4 211	-2 108	0	-3 890	-10 209
X.	Wynik odpisów (netto) z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek	-23 861	-44 853	512	-	-68 202
XI.	Wynik na działalności finansowej	195 649	84 176	107 438	-4 770	382 493
1.	Koszty bezpośrednie	-39 409	-55 774	-7 245	-	-102 428
	Wynik po kosztach bezpośrednich	156 240	28 402	100 193	-4 770	280 065
2.	Koszty pośrednie	-60 403	-76 036	-11 566	-3	-148 008
	Wynik po kosztach bezpośrednich i pośrednich	95 837	-47 634	88 627	-4 773	132 057
3.	Amortyzacja	-18 258	-20 930	-1 503	-	-40 691
4.	Pozostałe koszty (podatki, BFG, KNF, usługi wzajemne)	-10 277	-8 112	-313	-	-18 702
XII.	Wynik finansowy brutto	67 302	-76 676	86 811	-4 773	72 664
XIII.	Obciążenia podatkowe	-12 787	14 569	-13 957	-	-12 175
XIV.	Wynik finansowy netto	54 515	-62 107	72 854	-4 773	60 489
	Aktywa segmentu	8 326 125	4 690 863	6 371 789	85 395	19 474 172
	w tym kredyty i pożyczki udzielone klientom oraz należności od innych banków	7 831 739	4 690 863	264 975	13	12 787 590
	Zobowiązania segmentu	5 898 304	6 666 297	6 816 982	92 589	19 474 172
	w tym zobowiązania wobec klientów oraz banków	5 898 304	6 666 297	1 910 479	35 613	14 510 693
	Nakłady na aktywa trwałe i wartości niematerialne	10 596	13 279	1 703	-	25 578

47. Transakcje z podmiotami powiązаныmi

Na dzień 31 grudnia 2015 r. i 31 grudnia 2014 r. Bank Ochrony Środowiska S.A. pełnił rolę dominującą wobec Domu Maklerskiego BOŚ S.A., BOŚ Eko Profit S.A., BOS Finance AB, BOŚ Invest Management sp. z o.o., BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. oraz BOŚ Capital sp. z o.o. (dawniej: BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. Spółka Komandytowo Akcyjna), BOŚ Ekosystem sp. z o.o., a także MS Wind sp. z o.o.

Jednostką dominującą wobec BOŚ S.A. jest Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Za podmioty powiązane uznaje się również kluczowy personel kierowniczy.

(a) Opis transakcji z głównym akcjonariuszem Banku, tj. NFOŚiGW

Na dzień 31 grudnia 2015 roku wartość środków powierzonych na kredyty przez NFOŚiGW wynosiła 247 tys. zł natomiast na dzień 31 grudnia 2014 roku 251 tys. zł.

NFOŚiGW udzielał dopłat do odsetek dla klientów, które w roku 2015 wynosiły 1 980 tys. zł, w 2014 roku wynosiły 2 914 tys. zł.

Transakcje z NFOŚiGW zostały przeprowadzone na warunkach ogólnych oferty publicznej Banku.

NFOŚiGW jest podmiotem powiązany ze Skarbem Państwa. Bank zawiera transakcje z jednostkami powiązanyymi ze Skarbem Państwa – głównie z jednostkami sektora finansów publicznych.

(b) Opis transakcji z jednostkami zależnymi:

1. Dom Maklerski BOŚ S.A.

Oddziały Banku prowadzą rachunki bieżące i lokat terminowych Domu Maklerskiego BOŚ S.A. Transakcje wykonywane na rachunkach bieżących to przede wszystkim wpłaty i wypłaty gotówkowe klientów Spółki. W ramach wolnych środków na koniec każdego dnia zakładane są standardowo depozyty terminowe O/N oprocentowane w oparciu o stawkę WIBOR.

Wyżej wymienione transakcje mają charakter czasowy, zawarte zostały z uwagi na wewnętrzne potrzeby Banku, na zasadach rynkowych.

2. BOŚ Eko Profit S.A.

Bank prowadzi rachunki bieżące i lokat terminowych BOŚ Eko Profit S.A. Wyżej wymienione transakcje zawarte zostały z uwagi na wewnętrzne potrzeby Banku, na zasadach rynkowych.

3. BOS Finance AB

Na dzień 31 grudnia 2015 r. Bank posiadał umowę kaucji z BOS Finance AB. Umowa zawarta została z uwagi na wewnętrzne potrzeby Banku, na zasadach rynkowych.

4. BOŚ Invest Management sp. z o. o.

Bank prowadzi rachunki bieżące i lokat terminowych BOŚ Invest Management sp. z o.o. W 2015 r. Bank kontynuował ze spółką umowę najmu budynku biurowego w Warszawie. Umowa najmu zawarta została z uwagi na wewnętrzne potrzeby Banku. Ponadto w 2015 r. Bank zawarł ze spółką umowę wykupu wierzytelności zwrotnego leasingu nieruchomości. Wyżej wymienione transakcje zawarte zostały na zasadach rynkowych.

5. BOŚ Nieruchomości sp. z o.o.

Bank prowadzi rachunki bieżące i lokat terminowych BOŚ Nieruchomości sp. z o.o.

6. BOŚ Capital sp. z o.o.

Bank prowadzi rachunki bieżące i lokat terminowych BOŚ Capital sp. z o.o. (dawniej: BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. S.K.A.). W 2015 r. Bank realizował ze spółką umowę najmu powierzchni biurowej w Warszawie. Wyżej wymienione transakcje i umowa najmu zawarte zostały z uwagi na wewnętrzne potrzeby Banku, na zasadach rynkowych. Ponadto w 2015 r. Spółka zakupiła od Banku akcje spółki Polimex-Mostostal S.A. w ramach transakcji pakietowej oraz w ramach realizacji „Polityki

zarządzania nieruchomościami GK Banku na lata 2015-2017”, zakupiła nieruchomości od Banku położone w Gdańsku i Włocławku. Wyżej wymienione transakcje zostały zawarte na zasadach rynkowych.

7. BOŚ Ekosystem sp. z o.o.

Bank prowadzi rachunki bieżące i lokat terminowych BOŚ Ekosystem sp. z o.o. Wyżej wymienione transakcje zawarte zostały z uwagi na wewnętrzne potrzeby Banku, na zasadach rynkowych.

8. MS Wind sp. z o. o.

Bank prowadzi rachunki bieżące i lokat terminowych MS Wind sp. z o.o. Bank udzielił MS Wind sp. z o.o. kredytów z przeznaczeniem na finansowanie realizacji farmy wiatrowej oraz zawarł transakcję IRS.

Dane liczbowe dotyczące transakcji z jednostkami zależnymi przedstawiono w tabelach poniżej.

31-12-2015	Pochodne instrumenty finansowe-aktywa	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	Inne aktywa	Rzeczowe aktywa trwałe	Wartość firmy	Zobowiązania wobec klientów	Pochodne instrumenty finansowe-zobowiązania	Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych	Pozostałe zobowiązania	Zobowiązania warunkowe
Jednostki zależne										
Dom Maklerski BOŚ S.A.	-	25 006	99	-	-	512 530	-	-57	10	35 076
BOŚ Eko Profit S.A.	-	7	-	-	-	2 424	-	-	-	13
BOS Finance AB	-	-	-	-	-	1 106 623	-	-	-	1 384 987
BOŚ Capital sp. z o.o. (dawniej: BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. Spółka Komandytowo Akcyjna)	-	-	-	-	25	8 175	-	-	-	-
BOŚ Nieruchomości sp. z o.o.	-	-	-	-	10	42	-	-	-	-
Invest Management BOŚ sp. z o. o.	-	-	17 726	1 714	-	5 594	-	-	-	3 450
BOŚ Ekosystem sp. z o.o.	-	-	-	-	10	2 103	-	-	-	-
Jednostki pośrednio zależne										
MS Wind sp. z o. o.	3 124	26 212	-	-	-	2 013	92	-	-	-
Razem	3 124	51 225	17 825	1 714	45	1 639 504	92	-57	10	1 423 526

31-12-2014	Pochodne instrumenty finansowe-aktywa	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	Inne aktywa	Rzeczowe aktywa trwałe	Wartość firmy	Zobowiązania wobec klientów	Pochodne instrumenty finansowe-zobowiązania	Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych	Pozostałe zobowiązania	Zobowiązania warunkowe
Jednostki zależne										
Dom Maklerski BOŚ S.A.	-	12 017	63	-	-	331 214	-	-81	25	65 127
BOŚ Eko Profit S.A.	-	-	1	-	-	3 267	-	-	-	20
BOS Finance AB	-	-	-	-	-	1 106 944	-	-	-	1 385 248
BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. S.K.A.	-	-	-	-	25	696	-	-	-	-
BOŚ Nieruchomości sp. z o.o.	-	-	-	-	10	36	-	-	-	-
Invest Management BOŚ sp. z o. o.	-	-	23 693	1 895	-	12 910	-	-	522	3 450
BOŚ Ekosystem sp. z o.o.	-	-	773	-	10	971	-	-	-	-
Jednostki pośrednio zależne										
MS Wind sp. z o. o.	3 911	27 549	-	-	-	2 337	-	-	-	1 577
Razem	3 911	39 566	24 530	1 895	45	1 458 375	-	-81	547	1 455 422

Przychody i koszty za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku	Przychody z tytułu odsetek i przychody o podobnym charakterze	Koszty z tytułu odsetek i podobne koszty	Przychody z tytułu opłat i prowizji	Koszty z tytułu opłat i prowizji	Przychody z tytułu dywidend	Wynik na działalności handlowej	Pozostałe przychody operacyjne	Pozostałe koszty operacyjne	Ogólne koszty administracyjne
Jednostki zależne									
Dom Maklerski BOŚ S.A.	667	-4 872	1 427	-	6 500	-92	141	-20	-11
BOŚ Eko Profit S.A.	-	-21	1	-263	2 000	-	87	-	-
BOS Finance AB	-	-62 205	-	-	-	-	-	-	-
BOŚ Capital sp. z o.o. (dawniej: BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. Spółka Komandytowo Akcyjna)	-	-115	1	-	-	-	-	-	-414
BOŚ Nieruchomości Sp. z o.o.	-	-	1	-	-	-	1	-	-
Invest Management BOŚ S.A. SKA.	-	-150	70	-	-	-	-	-	-10 612
BOŚ Ekosystem	-	-10	4	-	-	-	6	-	-
Jednostki pośrednio zależne									
MS Wind sp. z o. o.	1 111	-31	15	-	-	1	-	-	-
Razem	1 778	-67 404	1 519	-263	8 500	-91	235	-20	-11 037

Przychody i koszty za rok zakończony 31 grudnia 2014 roku	Przychody z tytułu odsetek i przychody o podobnym charakterze	Koszty z tytułu odsetek i podobne koszty	Przychody z tytułu opłat i prowizji	Przychody z tytułu dywidend	Wynik na działalności handlowej	Pozostałe przychody operacyjne	Pozostałe koszty operacyjne	Ogólne koszty administracyjne
Jednostki zależne								
Dom Maklerski BOŚ S.A.	1 058	-7 746	868	7 500	-82	141	-	-11
BOŚ Eko Profit S.A.	-	-175	1	2 900	-	94	-	-985
BOS Finance AB	-	-63 154	-	-	-	-	-	-
BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. S.K.A.	-	-3	1	-	-	-	-	-1 463
BOŚ Nieruchomości sp. z o.o.	-	-	1	-	-	1	-	-
Invest Management BOŚ sp. z o. o.	-	-604	70	-	-	-	-	-8 876
BOŚ Ekosystem sp. z o.o.	-	-	-	-	-	631	-775	-
Jednostki pośrednio zależne								
MS Wind sp. z o. o.	729	-44	114	-	4 155	-	-	-
Razem	1 787	-71 726	1 055	10 400	4 073	867	-775	-11 335

(c) Informacje dotyczące kredytów i depozytów Członków Zarządu i Rady Nadzorczej Banku

W ramach działalności operacyjnej przeprowadzone transakcje z członkami organu zarządzającego i kluczowym personelem kierowniczym obejmują przede wszystkim kredyty i depozyty. Salda poszczególnych pozycji bilansu na dzień 31 grudnia 2015 roku i 31 grudnia 2014 roku oraz koszty i przychody za okres 12 miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku zaprezentowano poniżej:

Kluczowy personel kierowniczy

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Stan kredytów	10	-
Udzielone zobowiązania z tytułu linii kredytowych	25	28
Stan depozytów	1 133	1 204

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015	01-01-2014 31-12-2014
Koszty odsetek od depozytów	36	35

Kluczowy personel kierowniczy korzysta z kredytów i depozytów na warunkach ogólnych oferty publicznej Banku.

(d) Wynagrodzenie kluczowego personelu kierowniczego BOŚ S.A.

Rada Nadzorcza Banku:

	Wyplacone za 2015 rok	Wyplacone za 2014 rok
Ciepluch Jacek	173	95
Kaczyński Piotr	172	130
Januszewski Bartosz *\ Wasiak Adam	82	-
Wojtaś Adam	147	142
Kozioł Józef	147	142
Mielczarek Marek	91	-
Ochwat Ryszard	147	142
Karpiński Mariusz **\ Kraszewski Andrzej **\ Likierski Marcin **\ Bajorek Jacek ***\ Machlejd Michał ***\ Rogała Krzysztof ****\ Razem	70 66 94 - - - 1 336	100 142 232 59 48 29 1 403
w tym:		
- krótkoterminowe świadczenia pracownicze	1 336	1 403

*\
**\
***\
****\
w składzie Rady Nadzorczej od 10.06.2015 r.

w składzie Rady Nadzorczej do 10.06.2015 r.

w składzie Rady Nadzorczej do 30.04.2014 r.

w składzie Rady Nadzorczej do 13.03.2014 r.

Wynagrodzenia z tyt. pełnienia funkcji we władzach jednostek podporządkowanych:

Wyszczególnienie	Wyplacone za 2015 rok	Wyplacone za 2014 rok
Marcin Likierski	23	38

Łączna kwota wynagrodzeń Rady Nadzorczej Banku zawiera: wynagrodzenie Członków Rady Nadzorczej, zwrot kosztów biletów komunikacyjnych, benzyny, noclegów.

Zarząd Banku:

	Wyplacone za 2015 rok	Wyplacone za 2014 rok
Dariusz Daniluk	859	515
Stanisław Kolasiński	934	954
Piotr Lisiecki *\ Mariusz Klimczak **\ Adam Zbigniew Grzebieluch **\ Paweł Lemańczyk ***\ Krzysztof Telega ****\ Przemysław Figarski ****\ Razem	284 1 181 840 876 94 61 5 129	- 1 142 883 519 743 757 5 513
w tym:		
- krótkoterminowe świadczenia pracownicze	3 493	4 476
- długoterminowe świadczenia pracownicze	371	220
- świadczenia po okresie zatrudnienia	542	333
- świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy	723	484

*\
**\
***\
****\
w składzie Zarządu Banku od 15.09.2015 r.

w składzie Zarządu do 29.05.2015 r.

w składzie Zarządu do 15.09.2015 r.

w składzie Zarządu do 30.04.2014 r.

Wynagrodzenia z tyt. pełnienia funkcji we władzach jednostek podporządkowanych:

Wyszczególnienie	Wyplacone za 2015 rok	Wyplacone za 2014 rok
Stanisław Kolasiński	25	84
Adam Zbigniew Grzebieluch	-	60
Przemysław Lech Figarski	-	60
Krzysztof Wojciech Telega	-	60
Razem	25	264
w tym:		
- krótkoterminowe świadczenia pracownicze	-	264

Łączna kwota wynagrodzeń Członków Zarządu Banku wypłaconych w 2015 r. zawiera: wynagrodzenia zasadnicze, II transzę premii odroczonej za 2012 r., I transzę premii odroczonej za 2013 r., wynagrodzenie za czas choroby, koszty polis ubezpieczeniowych, koszty opieki medycznej, koszty korzystania z samochodów służbowych dla celów prywatnych, ekwiwalent za niewykorzystany urlop wypoczynkowy, zwrot składek ZUS, świadczenia po okresie zatrudnienia, świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy.

Łączna kwota wynagrodzeń Członków Zarządu Banku wypłaconych w 2014 roku zawiera: wynagrodzenia zasadnicze, I transzę premii odroczonej za 2012 rok, część nieodroczonej premii za 2013 rok, wynagrodzenie za czas choroby, koszty polis ubezpieczeniowych, koszty opieki medycznej, koszty korzystania z samochodów służbowych dla celów prywatnych, świadczenia po okresie zatrudnienia, świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy.

W 2015 r. nie były wypłacone premie za 2014 r.

Akcje - premia za 2013 rok przyznana i wypłacona w 2014 roku.

Wyszczególnienie	Liczba akcji fantomowych	Wartość akcji fantomowych
Mariusz Klimczak	5 491	256
Stanisław Kolasiński	4 671	218
Adam Grzebieluch	4 314	201
Przemysław Figarski*\	3 681	172
Krzysztof Telega*\	3 862	180
Razem	22 019	1 027

*\ w składzie Zarządu do 30 kwietnia 2014 roku

W 2015 r. nie było wypłaty za akcje fantomowe.

Akcje fantomowe za 2012 rok - ekwiwalent wypłacony w 2014 roku.

Wyszczególnienie	Liczba akcji fantomowych	Wartość akcji fantomowych
Mariusz Klimczak	2 252	102
Stanisław Kolasiński	1 767	80
Adam Grzebieluch	1 703	77
Przemysław Figarski*\	1 408	64
Krzysztof Telega*\	1 456	66
Razem	8 586	389

*\ w składzie Zarządu do 30 kwietnia 2014 roku

ŚWIADCZENIA DŁUGOTERMINOWE ODROCZONE

Wynagrodzenia zmienne należne za wyniki 2013 roku odroczone do wypłaty w latach 2015-2017:

Zarząd Banku	
Mariusz Klimczak	205
Stanisław Kolasiński	175
Adam Zbigniew Grzebieluch	161
Przemysław Lech Figarski*\	137
Krzysztof Wojciech Telega*\	144
Razem	822

*\ w składzie Zarządu do 30 kwietnia 2014 roku

Program opcji menadżerskich:

Wyszczególnienie	Liczba przyznanych warrantów	Wartość na datę przyznania
Mariusz Klimczak	4 120	40
Stanisław Kolasiński	3 600	35
Adam Grzebieluch	3 600	35
Razem	11 320	110

48. Przejęcie i zbycie spółek

W 2015 r. Bank Ochrony Środowiska S.A. nabył 1 udział w spółce BOŚ Invest Management sp. z o.o. Udział Banku w kapitale zakładowym jak również udział w głosach na zgromadzeniu wspólników tej spółki na dzień 31 grudnia 2015 r. wynosił 100%.

W 2015 r. Bank dokonał przekształcenia formy prawnej BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. S.K.A. ze spółki komandytowo akcyjnej w spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością to jest BOŚ Capital sp. z o.o.

49. Wypłacone i zaproponowane dywidendy

W 2015 roku nie była wypłacona ani zadeklarowana dywidenda. Zwołane na 10 czerwca 2015 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie BOŚ S.A. przeznaczyło zysk netto za 2014 rok w wysokości 60 828 112,11 zł na kapitał zapasowy. Jednocześnie Walne Zgromadzenie przeznaczyło kwotę 2 434 796,97 zł z kapitału zapasowego na pokrycie strat z lat ubiegłych.

50. Zdarzenia po dniu bilansowym

Zarząd Banku poinformował iż:

- W dniu 7 stycznia 2016 r. Rada Nadzorcza Banku (raport bieżący nr 1/2016) uzupełniła skład Zarządu Banku powołując:
 - Pawła Adama Piterę na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku,
 - Sławomira Wojciecha Zawadzkiego na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku.Wyżej wymienieni Członkowie Zarządu objęli swoje funkcje z dniem 11 stycznia 2016 r.
- W dniu 7 stycznia 2016 r. Rada Nadzorcza powołała Komitet ds. Ryzyka.
- W dniu 29 stycznia 2016 r. (raport bieżący nr 7/2016) otrzymał decyzję Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 25 stycznia 2016 r., na mocy której Komisja wyraziła zgodę na zaliczenie środków pieniężnych w kwocie 32,5 mln zł pochodzących z emisji obligacji podporządkowanych serii W do funduszy uzupełniających Banku. Bank poinformował o emisji obligacji serii W w raporcie bieżącym nr 50/2015 z dnia 30 grudnia 2015 r.
- W związku z dodatkowymi, niezależnymi od Banku obciążeniami poniesionymi (raport bieżący nr 8/2016 z dnia 10 lutego 2016 r.) w IV kwartale 2015 r. w tym: kwoty 28,2 mln zł przekazanej do Bankowego Funduszu Gwarancyjnego na wypłaty środków gwarantowanych w wyniku ogłoszenia upadłości Spółdzielczego Banku Rzemiosła i Rolnictwa w Wołominie oraz kwoty 9,0 mln zł przekazanej na Fundusz Wsparcia Kredytobiorców, Bank wykaże za 2015 rok stratę bilansową w szacunkowej wysokości (12,6) mln zł. Wysokość straty zostanie określona ostatecznie po zbadaniu sprawozdań finansowych przez audytora. W związku z art. 142 Prawa bankowego zobowiązującym banki, w razie powstania straty bilansowej, do zawiadomienia o tym Komisji Nadzoru Finansowego oraz przedstawienia jej programu postępowania naprawczego, Zarząd Banku rozpoczął prace nad przygotowaniem ww. programu.
- W dniu 15 lutego 2016 r. (raporty bieżące nr 9 - 12/2016) na Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu BOŚ S.A. zwołanym na wniosek Głównego Akcjonariusza - NFOŚiGW miały miejsce zmiany w składzie Rady Nadzorczej Banku. W wyniku dokonanych zmian skład Rady Nadzorczej Banku jest następujący:
 - 1) Wojciech Piotr Wardacki – Przewodniczący
 - 2) Andrzej Grzegorz Matysiak – Wiceprzewodniczący
 - 3) Andrzej Kurnicki – SekretarzCzłonkowie:
 - 4) Oskar Marek Kowalewski
 - 5) Anna Stanisława Milewska
 - 6) Paweł Wojciech Mzyk
 - 7) Piotr Sadownik
 - 8) Marian Szolucha
 - 9) Emil Stanisław Ślązak
- W związku ze zmianą składu Rady Nadzorczej w dniu 15 lutego 2016 r. zmianie uległ skład

Komitetu Audytu Wewnętrznego, Komitetu ds. Wynagrodzeń, Komitetu ds. Ryzyka oraz Komitetu ds. Ekologii.

- W dniu 15 lutego 2016 r. (raport bieżący nr 13/2016) Rada Nadzorcza Banku odwołała:
 - Dariusza Daniluka ze stanowiska Prezesa Zarządu Banku,
 - Piotra Lisieckiego ze stanowiska Wiceprezesa Zarządu Banku;jednocześnie Rada:
 - powierzyła pełnienie obowiązków Prezesa Zarządu BOŚ S.A. Sławomirowi Zawadzkiemu, Wiceprezesowi Zarządu BOŚ S.A.,
 - delegowała Członka Rady Nadzorczej BOŚ S.A., Oskara Kowalewskiego do czasowego pełnienia obowiązków Wiceprezesa Zarządu Banku na okres trzech miesięcy.

W związku z powyższym skład Zarządu Banku od dnia 15 lutego 2016 r. przedstawia się następująco:

- 1) Sławomir Zawadzki – Wiceprezes Zarządu pełniący obowiązki Prezesa Zarządu,
 - 2) Stanisław Kolasiński – Wiceprezes – pierwszy zastępca Prezesa Zarządu,
 - 3) Paweł Pitera – Wiceprezes Zarządu,
 - 4) Oskar Kowalewski - Członek Rady Nadzorczej Banku delegowany do czasowego pełnienia obowiązków Wiceprezesa Zarządu.
- W celu spełnienia wymogu bufora zabezpieczającego obowiązującego od dnia 1 stycznia 2016 r. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Banku Ochrony Środowiska S.A. podjęło w dniu 15 lutego 2016 r. Uchwałę w sprawie zatwierdzenia Harmonogramu podwyższenia kapitału zakładowego Banku Ochrony Środowiska S.A. Jednocześnie w związku z brakiem spełnienia wymogu bufora zabezpieczającego począwszy od dnia 1 stycznia 2016 r. Bank wypełnił obowiązek wynikający z art. 60 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym (Dz. U. poz. 1513) i złożył w KNF w dniu 8 stycznia 2016 r. Plan ochrony kapitału, zakładający jego spełnienie przez Bank do końca I półrocza 2016 roku.
 - Zarząd BOŚ S.A. (raport bieżący nr 15/2016) podjął decyzję o rozpoczęciu prac nad aktualizacją dokumentów strategicznych i przygotowaniem Ramowej Strategii BOŚ S.A. na lata 2016 - 2020, której akceptacja przez Radę Nadzorczą powinna nastąpić w kwietniu 2016. Główne założenia Ramowej Strategii BOŚ S.A. na lata 2016 – 2020 zostaną, po decyzji Rady Nadzorczej Banku, podane do publicznej wiadomości w formie raportu bieżącego, poprzedzając podjęcie przez Akcjonariuszy decyzji o podwyższeniu kapitału Banku. Zarząd BOŚ S.A. zaprosił Akcjonariuszy do dialogu w celu uwzględnienia ich oczekiwań odnośnie kierunków rozwoju i celów strategicznych Banku.
 - W dniu 26 lutego 2016 r. Rada Nadzorcza BOŚ S.A., (raport bieżący nr 16/2016) realizując przyjęty przez NWZ BOŚ S.A. harmonogram podwyższenia kapitału zakładowego BOŚ S.A., pozytywnie zaopiniowała przedstawione przez Zarząd Banku warunki podwyższenia kapitału zakładowego Banku, poprzez emisję akcji serii U. Wartość planowanej przez Bank emisji nowych akcji wynosi od 300 mln zł do 600 mln zł. Zamiarem Zarządu Banku jest pozyskanie kapitału na poziomie nie niższym niż 400 mln zł, co umożliwi Bankowi organiczny rozwój, generowanie środków na realizację misji w zakresie finansowania inwestycji ekologicznych i zrównoważonego rozwoju. Wpłynie także na spełnienie przez Bank nadzorczych norm kapitałowych.
 - W dniu 26 lutego 2016 r. Rada Nadzorcza BOŚ S.A. (raport bieżący nr 16/2016) pozytywnie odniosła się do inicjatywy Zarządu w sprawie obniżenia o 25 proc. wysokości wynagrodzenia zasadniczego Członków Zarządu.
 - W dniu 29 lutego 2016 r. (raport bieżący 17/2016) Agencja ratingowa Fitch Ratings Ltd obniżyła długoterminowy rating (IDR) z 'BB' do 'B+', z perspektywą stabilną. W wyniku tej zmiany obniżeniu uległy pozostałe ratingi Banku. Agencja w swym raporcie jako główny powód swej decyzji wymieniła znacznie osłabioną zdolność Banku do absorpcji strat w wyniku nowego podatku bankowego oraz słabej jakości aktywów. Obecny poziom ratingu wynika z poglądu Agencji odnośnie ograniczonej możliwości nadzwyczajnego wsparcia dla Banku ze strony Państwa głównie w świetle BRRD (Dyrektywa w sprawie restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji banków). Agencja wyraziła przekonanie, że instytucje państwowe mogłyby podjąć wyprzedzające działania,

aby uniknąć przekroczenia przez Bank regulacyjnych wymogów kapitałowych z uwagi na pośredni udział kapitałowy Państwa w Banku oraz jego rolę w finansowaniu projektów proekologicznych w kraju.

- Zgodnie z Ustawą o podatku od niektórych instytucji finansowych począwszy od 1 lutego 2016 roku banki zostały obciążone tzw. podatkiem bankowym, naliczanym od wielkości aktywów (pomniejszonych o wybrane pozycje).
- Rada Nadzorcza BOŚ S.A. (raport bieżący 19/2016) na posiedzeniu w dniu 17 marca 2016 r.:
 - powołała z dniem 23 marca 2016 r. Stanisława Mateusza Kluzę na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku, jednocześnie powierzając Stanisławowi Kluzie, Wiceprezesowi Zarządu BOŚ S.A. pełnienie obowiązków Prezesa Zarządu BOŚ S.A.,
 - postanowiła wystąpić do Komisji Nadzoru Finansowego z wnioskiem o wyrażenie zgody na powołanie Stanisława Mateusza Kluzy na stanowisko Prezesa Zarządu BOŚ S.A.

Anna Milewska złożyła w dniu 17 marca 2016 r. rezygnację z członkostwa w Radzie Nadzorczej BOŚ S.A. Rada Nadzorcza BOŚ S.A.:

- powołała Annę Stanisławę Milewską na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku,
- podjęła uchwałę w sprawie zmiany okresu delegowania Członka Rady Nadzorczej BOŚ S.A., Oskara Kowalewskiego do czasowego pełnienia obowiązków Wiceprezesa Zarządu Banku. Okres ten ulega zakończeniu z dniem 23 marca 2016 r.

W związku z powyższym skład Zarządu (na dzień 23 marca 2016 r.) przedstawia się następująco:

- 1) Stanisław Kluz – Wiceprezes Zarządu pełniący obowiązki Prezesa Zarządu,
- 2) Stanisław Kolasiński – Wiceprezes – pierwszy zastępca Prezesa Zarządu,
- 3) Anna Milewska – Wiceprezes Zarządu,
- 4) Paweł Pitera – Wiceprezes Zarządu,
- 5) Sławomir Zawadzki – Wiceprezes Zarządu.

51. Wynagrodzenie dla podmiotu uprawnionego do badań sprawozdań finansowych

Wynagrodzenie podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych firmy Ernst & Young Audyt Polska spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp.k. oraz Deloitte Polska Sp. z o. o Sp. k., wypłacone lub należne za rok obrotowy:

2015 rok

– Przegląd sprawozdania za I półrocze 2015 roku	130
– Pozostałe usługi	437
– Badanie rocznego sprawozdania finansowego za 2015 rok	300

Wynagrodzenie podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych firmy Deloitte Polska Sp. z o. o Sp. k., wypłacone lub należne za rok obrotowy:

2014 rok

– Badanie rocznego sprawozdania finansowego za 2013 rok	35
– Przegląd sprawozdania za I półrocze 2014 roku	123
– Pozostałe usługi	122
– Badanie rocznego sprawozdania finansowego za 2014 rok	279

Podpisy członków Zarządu BOŚ S.A.

Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	Podpis
18.03.2016 r.	Sławomir Wojciech Zawadzki	Wiceprezes Zarządu pełniący obowiązki Prezesa Zarządu
18.03.2016 r.	Stanisław Kolasiński	Wiceprezes – pierwszy zastępca Prezesa Zarządu
18.03.2016 r.	Paweł Adam Pitera	Wiceprezes Zarządu
18.03.2016 r.	Oskar Marek Kowalewski	Członek Rady Nadzorczej Banku delegowany do pełnienia obowiązków Wiceprezesa Zarządu